

EDUSKUNTA
RIKSDAGEN

POHJOISMAIDEN NEUVOSTO
SUOMEN VALTUUSKUNTA
TOIMINTAKERTOMUS

2019

K 3/2020 vp

POHJOISMAIDEN NEUVOSTO
SUOMEN VALTUUSKUNTA
TOIMINTAKERTOMUS
2019

HELSINKI 2020

ISSN 1237-0584

POHJOISMAIDEN NEUVOSTO

Suomen valtuuskunta

Eduskunnalle

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta antaa oheisen kertomuksen neuvoston toiminnasta vuonna 2019. Kertomuksessa selostetaan neuvoston istuntoja ja kokouksia toimintavuoden aikana sekä esitetään katsaus Suomen valtuuskunnan yleiseen toimintaan vuoden aikana.

Helsingissä 30.3.2020

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan puolesta

Erkki Tuomioja
puheenjohtaja

Mari Herranen
sihteeri

Sisällys

1. Tiivistelmä	6
2. Suomen valtuuskunnan toiminta 2019	6
Valtuuskunnan kokoukset ja ministerikuulemiset.....	7
Valtuuskunnan lausunnot.....	8
Valtuuskunta liikenne- ja viestintävaliokunnan kuultavana	8
Tulevaisuusvaliokunnan hanke pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuudesta	9
2.1 Suomen valtuuskunnan isännöimät kokoukset.....	10
2.2 Vuorovaikutus ministerineuvoston kanssa.....	10
Suositukset ja poliittiset dialogit	10
Kirjalliset ja suulliset kysymykset.....	11
3. Liikkuvuus Pohjolassa ja rajaesteiden poistaminen.....	12
Pohjoismaiden neuvoston rajaestetyö.....	13
Rajaesteneuvoston työ ja vuoden 2019 priorisoidut rajaesteet	13
Jäsen ehdotus kansallisten neuvontatoimikuntien perustamisesta.....	14
Rajaestekeskustelu eduskunnassa 2020.....	14
4. Pohjoismainen visio	14
Pohjoismaisen yhteistyön uusi visio	14
Pohjoismaiset puheenjohtajuudet 2019	15
5. Pohjoismainen parlamentaarinen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittinen yhteistyö.....	16
5.1 Ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö.....	16
Puheenjohtajiston kokous pohjoismaisten ministereiden ja kansainvälisten vieraiden kanssa	16
Ulkoministerien selonteko täysistunnossa	17
Kansainväliset vieraat istunnossa	17
5.2 Puolustuspoliittinen yhteistyö.....	18
Puolustusministerien selonteko	18
Pohjoismaiden neuvoston puolustuspoliittinen pyöreän pöydän kokous	18
5.3 Rauhanvälitys	19
5.4 Alueellinen yhteistyö	20
Pohjoismaiden neuvoston ja Baltian yleiskokouksen välinen yhteistyö.....	20
Yhteistyö Venäjän kanssa	20
Yhteistyö Valko-Venäjän kanssa	21
Itämeri-yhteistyö	22
Barents-yhteistyö	22
Pohjoinen ulottuvuus	23

Yhteistyö Länsi-Pohjolan kanssa.....	23
EU-yhteistyö	24
6. Yhteiskunnan turvallisuus.....	25
Yhteiskuntaturvallisuustyöryhmä.....	25
Pohjoismaiden neuvoston yhteiskuntaturvallisuusstrategia.....	26
Pohjoismainen ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö ja askeleet eteenpäin	27
7. Demokratia ja tasa-arvo	28
Teemaistunnon teemakeskustelu	28
Demokratiateema täysistunnossa.....	29
Pohjoismaisten parlamentaarikkojen kyselytunti median roolista ja tasa-arvosta.....	29
Paneelikeskustelu #metoo-liikkeestä Pohjoismaiden kulttuurisektorilla.....	30
8. Ilmasto ja luonnon monimukaisuus.....	30
Istunnon huippukokous pohjoismaisten pääministereiden kanssa.....	30
Istunnon ajankohtaiskeskustelu ilmastosta – mitä tapahtuu ilmastolle?	31
Luonnon monimuotoisuus, ilmasto ja merten happamoituminen.....	32
9. Pohjoismainen infra- ja liikenneyhteistyö	32
Satamat ja meriliikenteen tulevaisuus	32
Matkailuyhteistyö arktisilla alueilla.....	33
Rakennusstandardien yhdenmukaistaminen	33
Liikennepoliittisen ministerineuvoston uudelleenperustaminen.....	33
10. Pohjoismaisen yhteistyön budjetti	34
Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2019 budjetti	34
Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2020 budjetti	35
Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2019 budjetti	36
11. Tulevan vuoden teemat pohjoismaisessa yhteistyössä.....	36
Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajuus vuonna 2020	36
Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuus vuonna 2020.....	37
LIITE 1 Suomen valtuuskunta 1.1.–17.6.2019	39
LIITE 2 Suomen valtuuskunta 18.6.–31.12.2019	42
LIITE 3 Pohjoismaiden neuvoston esitykset, suositukset ja sisäiset päätökset 2019	45
LIITE 4 Pohjoismaiden neuvoston palkinnot 2019.....	53
LIITE 5 Pohjoismaiden neuvoston yhteiskuntaturvallisuusstrategia	54
LIITE 6 Pohjoismaiden neuvoston ja Baltian yleiskokouksen välinen yhteistyösopimus.....	54

Puolueiden nimilyhenteet:

kd	Suomen Kristillisdemokraatit
kesk	Suomen Keskusta
kok	Kansallinen Kokoomus
ps	Perussuomalaiset
r	Suomen ruotsalainen kansanpuolue
sd	Suomen Sosialidemokraattinen Puolue
sin	Sininen tulevaisuus
vas	Vasemmistoliitto
vihr	Vihreä liitto
HI	Hållbart Initiativ
Lib	Liberalerna på Åland
MSÅ	Moderat Samling på Åland
ÅC	Åländsk Center
ÅF	Ålands Framtid
ÅSD	Ålands socialdemokrater

1. Tiivistelmä

Kertomusvuonna 2019 Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajamaana toimi Ruotsi. Ruotsin puheenjohtajuuskauden ohjelman otsikko oli ”Pohjoismaiden arki – demokratiaa ja kansalaisten tukea”. Vuosina 2018–2022 Ruotsin valtiopäivät muistavat ja juhlivat ruotsalaisen demokratian läpimurron satavuotiskautta. Tämän vuoksi Ruotsin valtuuskunta halusi kiinnittää Ruotsin puheenjohtajakaudella erityistä huomiota demokratian merkitykseen Pohjoismaiden hyvinvoinnille. Muut teemat Ruotsin puheenjohtajakauden ohjelmassa olivat tasa-arvo, digitalisaatio, rajaesteet ja ilmasto. Kaikkia teemoja tarkasteltiin erityisesti demokratian näkökulmasta. Kertomusvuonna Pohjoismaiden neuvoston 71. täysistunto järjestettiin 28.–31. lokakuuta Ruotsin parlamentissa Tukholmassa. Tanskan valtuuskunta isännöi neuvoston teemaistunnon Kööpenhaminassa 8.–9. huhtikuuta.

Kertomusvuoden huhtikuussa järjestettiin Suomessa eduskuntavaalit, minkä johdosta Suomen Pohjoismaiden neuvoston valtuuskunnan kokoonpano muuttui. Uusi valtuuskunta järjestäytyi kesäkuussa. Suomen valtuuskunta isännöi neuvoston puolueryhmien, valiokuntien ja puheenjohtajiston kokoukset Eduskuntatalossa syyskuussa. Näiden kokouksen yhteydessä Suomen valtuuskunta järjesti parlamentaarisen keskustelun pohjoismaisesta ulko- ja turvallisuuspoliittisesta yhteistyöstä, jonka tavoitteena oli tarkastella, mitä opittiin Stoltenberg-raportista ja sen toteutuksesta ja mitkä painotukset tulisi sisällyttää uuteen pohjoismaiseen ulko- ja turvallisuuspoliittiseen strategiaan.

Suomen valtuuskunta on kertomusvuoden aikana käynyt vuoropuhelua ministerien kanssa ajankohtaisista pohjoismaisista kysymyksistä sekä muutoinkin jatkanut yhteistyötään pohjoismaisesta yhteistyöstä vastaavien viranomaisten ja muiden järjestöjen kanssa. Tämän lisäksi valtuuskunnan yhteistyö eduskunnan valiokuntien kanssa on tiivistynyt. Valtuuskunta oli liikenne- ja viestintävaliokunnan kuultavana neuvoston vuoden 2017 ja 2018 suosituksista, jotka koskivat valiokunnan työkenttää, ja seurasi tarkasti tulevaisuusvaliokunnan hanketta, joka koski pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuutta ja raporttia *Nordens nya relevans*.

Viime vuoden tapaan turvallisuuskysymykset olivat vahvasti esillä Pohjoismaiden neuvostossa. Tukholman täysistunnossa hyväksyttiin Pohjoismaiden neuvoston yhteiskuntaturvallisuusstrategia, jota neuvosto oli työstänyt koko kertomusvuoden ajan. Strategia määrittää selkeän suunnan pohjoismaiselle yhteistyölle yhteiskuntaturvallisuuteen liittyvissä aiheissa, ja se sisältää useita suosituksia ja konkreettisia toimenpide-ehdotuksia Pohjoismaiden hallituksille. Myös Ruotsin puheenjohtajuusvuoden teemat – demokratia, tasa-arvo ja ilmasto – näkyvät vahvasti neuvoston kertomusvuoden työssä. Täysistunnon huippukokouksessa neuvoston jäsenet keskustelivat Pohjoismaiden pääministerien kanssa aiheesta ”Kuinka pohjoismaisella yhteiskuntamallilla voidaan kehittää ja edistää kestävää muutosta?”. Istunnon ajankohtaiskeskustelun teemana oli ilmasto ja vieraspuhujana oli Tukholman yliopiston meteorologian laitoksen professori Michael Tjernström. Tasa-arvoteema oli vahvasti esillä neuvoston keväisessä teemaistunnossa Kööpenhaminassa, jossa istunnon teemakeskustelu käytiin aiheesta ”Tasa-arvo – demokratian edellytys”.

Pohjoismaiden ministerineuvoston, hallitustenvälisen virallisen pohjoismaisen yhteistyön elimen, puheenjohtajana toimi kertomusvuonna Islanti. Islannin puheenjohtajuuskauden painopistealueita olivat nuoret, meriympäristö ja kestävä matkailu, ja näissä huomiota kiinnitettiin myös YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin.

2. Suomen valtuuskunnan toiminta 2019

Kertomusvuonna järjestetyt eduskuntavaalit vaikuttivat Suomen valtuuskunnan kokoonpanoon sekä sen toimintaan. Valtuuskunta vaihtui toimintavuoden aikana, eduskuntavaalien jälkeen. Valtuuskunnan puheenjohtajana toimi 1.1.2019 alkaen Juho Eerola (ps) ja varapuheenjohtajana Maarit Feldt-Ranta (sd) 7.2.2019 saakka sekä 8.2.2019 lähtien Erkki Tuomioja (sd). Vaalien jälkeen uusi valtuuskunta nimettiin 18.

kesäkuuta 2019. Uuden valtuuskunnan puheenjohtajana toimi Erkki Tuomioja (sd) ja varapuheenjohtajana Lulu Ranne (ps).

Uudelle valtuuskunnalle järjestettiin kertomusvuoden syyskuussa koulutustilaisuus valtuuskunnan ja Pohjoismaiden neuvoston asioista sekä yleispohjoismaisista kysymyksistä. Koulutuksen ensimmäisessä osiossa käsiteltiin pohjoismaisen yhteistyön merkitystä ja hyötyjä. Tässä osiossa valtuuskunnalle puhuivat Suomen Norjan-suurlähettiläs Mikael Antell, Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Pohjoismaiden neuvoston sihteeristöjen viestintäpäällikkö Mary Gestrin sekä ulkoministeriön pohjoismaisen yhteistyön sihteeristön päällikkö Johan Schalin. Suurlähettiläs Antell kertoi sekä yleisesti että omasta näkökulmastaan pohjoismaisen yhteistyön hyödyistä ja merkityksestä Suomelle. Mary Gestrin selosti pohjoismaisen yhteistyön uuden vision sisältöä ja sitä, millä tavalla visio toteutetaan. Pohjoismaiden pääministerit sopivat kokouksessaan kertomusvuoden elokuussa, että pohjoismaisessa yhteistyössä keskitytään jatkossa entistä enemmän ilmastoon ja kestävään kehitykseen. Uuden vision tavoitteena on tehdä Pohjolasta maailman kestävin ja integroitunein alue vuoteen 2030 mennessä. Johan Schalin kävi puheenvuorossaan läpi hallitustenvälisen pohjoismaisen yhteistyön rakenteita ja toimijoita.

Perehdyttämistilaisuuden toisessa osiossa keskityttiin Pohjoismaiden välisiin rajaesteisiin ja niiden poistamiseen. Yksi pohjoismaisen yhteistyön perinteisistä ydintavoitteista on ollut rajaesteiden poistaminen. Tavoitteena on rajaton Pohjola, jossa muuttaminen, opiskelu ja yrittäjyys ovat mahdollisia yli rajojen. Rajaesteistä Pohjolan kansalaisten näkökulmasta valtuuskunnalle teki selkoa Markus Lyyra, joka toimii projektipäällikkönä Info Pohjolassa. Info Pohjola on Pohjoismaiden ministerineuvoston neuvontapalvelu niille, jotka muuttavat, opiskelevat, työskentelevät tai suunnittelevat yrityksen perustamista Pohjoismaissa. Myös toinen tämän osion puheenvuoro liittyi konkreettisiin rajaesteisiin, erityisesti pohjoisilla alueilla. Tämän puheenvuoron piti Päivi Koivupalo, joka on koordinaattori Pohjoiskalotin Rajaneuvonnassa. Pohjoiskalotin Rajaneuvonta on Info Pohjolan tavoin neuvontapalvelu, joka edistää yksityishenkilöiden, yritysten, organisaatioiden ja viranomaisten rajat ylittävää toimintaa. Toiminta painottuu Suomen, Ruotsin ja Norjan välisille rajoille pohjoisessa. Viimeisen puheenvuoron tässä osiossa piti Kimmo Sasi, joka on Suomen edustaja rajaesteneuvostossa. Hän kertoi rajaesteneuvoston tavoitteista ja toiminnasta. Rajaesteneuvosto on Pohjoismaiden ministerineuvoston alaisuudessa toimiva poliittinen elin, joka on saanut Pohjoismaiden hallituksilta tehtäväksi edistää yksityishenkilöiden ja yritysten vapaata liikkuvuutta Pohjoismaissa. Rajaesteneuvoston tavoitteena on helpottaa liikkuvuutta Pohjoismaissa poistamalla olemassa olevia rajaesteitä, ehkäisemällä uusien syntyä ja tehostamalla tiedonkulkua kansalaisille ja viranomaisille. Konkreettina tavoitteena on poistaa vuosittain 8–12 rajaestettä muun muassa yhteistyössä Pohjoismaiden neuvoston rajaestetyöryhmän kanssa.

Perehdyttämistilaisuuden viimeisessä osiossa valtuuskunnan jäsenille esiteltiin pohjoismaisen yhteistyön verkostoa Helsingissä. Paikalle oli kutsuttu edustajia niistä pohjoismaisista järjestöistä ja toimijoista, joilla on kotipaikka Suomessa ja Helsingissä. Valtuuskunta sai lyhyet tietoiskut kahdeksan järjestön toiminnasta.

[Valtuuskunnan kokoukset ja ministerikuulemiset](#)

Valtuuskunnalla oli kertomusvuoden aikana seitsemän kokousta, joissa käsiteltiin pohjoismaiseen yhteistyöhön ja valtuuskunnan toimintaan liittyviä ajankohtaisia aiheita. Tammikuussa valtuuskunnan kuultavana kävi sisäministeri Kai Mykkänen ja lokakuussa pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist. Sisäministeri Mykkäsen kanssa valtuuskunta keskusteli pohjoismaisesta yhteistyöstä kokonaisturvallisuuden sekä varautumis- ja siviilivalmiusyhteistyön kannalta. Ministeri Blomqvistia kuultiin pohjoismaisen yhteistyön tärkeimmistä tapahtumista ja saavutuksista vuoden 2019 aikana sekä Pohjoismaiden ministerineuvoston budjeteista tuleville vuosille. Tämän lisäksi ministeri kertoi valtuuskunnalle pohjoismaisen yhteistyön uudesta visiosta ja sen toimeenpanosta sekä pohjoismaiseen tasa-arvoyhteistyöhön liittyvistä ajankohtaisista aiheista. Valtuuskunta kuuli molempia ministereitä myös pohjoismaisista rajaesteistä.

Valtuuskunnan kokouksissa vieraili myös eri alojen asiantuntijoita. Itämeri-yhteistyön erityisedustaja Christina Gestrin oli valtuuskunnan kuultavana tammikuussa Itämeren alueen ympäristöyhteistyöstä. Gestrin kertoi valtuuskunnalle Itämeren ympäristönsuojelua käsittelevästä raportistaan, joka julkaistiin maaliskuussa 2018. Raportin taustalla on huoli siitä, että 40 vuoden ajan positiivisesti kehittynyt Itämeren alueen ympäristöyhteistyö on pysähtynyt. Syyskuussa valtuuskunnan kuultavana oli Kyberturvallisuuskeskuksen johtaja Jarkko Saarimäki, joka puhui pohjoismaisesta yhteistyöstä kokonaisturvallisuuden alalla ja erityisesti kyberyhteistyöstä. Saarimäki korosti avoimuuden ja luottamuksen merkitystä pohjoismaisessa yhteistyössä, jossa viestintä- ja tietoturvasektoreiden osapuolten välinen luottamus on Pohjoismaissa erittäin korkealla tasolla. Pohjoismaiden välillä solmittu turvallisuussopimus mahdollistaa turvallisuusluokitellun tiedon vaihtamisen. Juuri näistä syistä pohjoismainen yhteistyö on edennyt pidemmälle kuin eurooppalainen yhteistyö. Tässä kokouksessa käsiteltiin myös sitä työtä, jota neuvoston puheenjohtajiston johdolla on tehty pohjoismaisen yhteiskunta- ja kokonaisturvallisuuden edistämiseksi. Työtä esitteli edustaja Wille Rydman.

Valtuuskunnan kokouksiin osallistuu pysyvästi Nuorten Pohjoismaiden neuvoston edustajia sekä ulkoministeriön pohjoismaisen yhteistyön sihteeristön virkamiehiä. Lisäksi rajaesteneuvoston suomalaisjäsen Kimmo Sasi kutsuttiin valtuuskunnan kaikkiin kokouksiin.

Valtuuskunnan lausunnot

Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajisto on kertomusvuonna pyytänyt kansallisilta valtuuskunnilta lausuntoja, jotka koskevat neuvoston työjärjestyksen 73 §:n muuttamista sekä neuvoston palkintojen ja palkintojenjakotilaisuuden evaluointia ja siihen liittyvää prosessia. Suomen valtuuskunta käsittelee kysymyksiä valtuuskunnan työvaliokunnan kokouksessa 13. marraskuuta sekä valtuuskunnan varsinaisessa kokouksessa 4. joulukuuta.

Pohjoismaiden neuvoston työjärjestyksen 73 § koskee sijaisten valintaa neuvoston elinten kokouksiin. Suomen valtuuskunta toteaa lausunnossaan, että 73 §:n sanamuotoa sijaisten valinnasta ei tulisi muuttaa. Suomen valtuuskunta katsoo, että neuvoston sihteeristön esittelemät uudet vaihtoehdot pykälän sisällöksi ovat epäselviä verrattuna pykälän nykyiseen sanamuotoon. Uusissa vaihtoehtoissa on riskinä se, että Suomen valtuuskunnan tulkintaa, jonka mukaan valtuuskunta voi vapaasti valita varajäsenet täysistuntoon, ei enää kunnioitettaisi. Pykälän sanamuodon muuttamisen sijaan Suomen valtuuskunta kehottaa neuvoston sihteeristöä kehittämään yhteistyössä kansallisten ja puolueryhmien sihteeristöjen kanssa sellaisia käytäntöjä, että varajäsenten valinta neuvoston kokouksiin olisi sujuvampaa kaikkien osapuolten kannalta.

Pohjoismaiden neuvoston palkinnoista ja palkintojenjakotilaisuudesta Suomen valtuuskunta toteaa lausunnossaan, että valtuuskunta kannattaa vakiintuneen aseman saavuttaneiden ja huomiota saaneiden viiden pohjoismaisen palkinnon jakamista neuvoston täysistunnon yhteydessä myös jatkossa. Valtuuskunta toteaa, että kansalliset parlamentit järjestävät kulloinkin isännöimään istuntovuonna pienimuotoisen palkintojenjakotilaisuuden, joka valtuuskunnan mielestä ei tarvitse olla gaalamuotoinen vaan maltillinen ja kohtuullisemman kokoinen tilaisuus. Koska kansallinen parlamentti vastaa palkintojenjakotilaisuuden ohjelman sisällöstä ja sen kustannuksista sekä tilaan liittyvistä kustannuksista, kansallinen parlamentti päättää itsenäisesti tilaisuuden luonteesta. Lausunnossa valtuuskunta ilmaisee myös huolensa palkintojenjakotilaisuutta koskevan evaluoinnin käsittelystä ja siihen liittyvästä prosessista.

Valtuuskunta liikenne- ja viestintävaliokunnan kuultavana

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta kutsui Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan kuultavaksi neuvoston vuosien 2017 ja 2018 suosituksista, jotka koskivat valiokunnan työkenttää. Kuuleminen järjestettiin 15. helmikuuta, ja siihen osallistuivat Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja edustaja Juho Eerola sekä valtuuskunnan jäsenet edustaja Johanna Karimäki ja edustaja Katri Kulmuni.

Liikenne- ja viestintävaliokunnan puheenjohtaja Ari Jalonen aloitti kuulemisen toteamalla, että kyseessä on ensimmäinen kerta, kun valiokunta kuulee asiantuntijoita Pohjoismaiden neuvostoon liittyvistä asioista, mutta että toiveena on yhteistyön tiivistäminen. Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja Juho Eerola painotti puheenvuorossaan neuvoston valiokuntien ja eduskunnan valiokuntien välisen yhteistyön ja vuorovaikutuksen tärkeyttä. Häneen mukaansa olisi eduksi, jos kansanedustajat olisivat pohjoismaisella tasolla samoissa valiokunnissa kuin kansallisella tasolla. Valtuuskunnan puheenjohtaja Eerola ehdotti harkittavaksi, että Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan vuosikertomus käsiteltäisiin ulkoasiainvaliokunnan lisäksi muissakin valiokunnissa sen mukaan, mitkä ovat kertomusvuoden painopisteet. Liikenne- ja viestintävaliokunnan osalta puheenjohtaja Eerola ehdotti, että valtuuskunnan ja valiokunnan suhteita voitaisiin tiivistää siten, että valtuuskunta tulisi kuultavaksi valiokuntaan jo ennen kuin Pohjoismaiden neuvostossa tehdään päätöksiä. Näin kansalliset huomiot ja näkemykset tulisivat vielä paremmin esille neuvoston lopullisissa suosituksissa ja muissa päätöksissä. Nyt käsitellyssä olevista suosituksista puheenjohtaja Eerola nosti esille erityisesti yhteispohjoismaisen sähköisen tunnistamisen ja TV-palveluiden maakohtaisten estojen poistamisen.

Edustaja Katri Kulmuni nosti puheenvuorossaan esiin pohjoismaisen liikenneyhteistyön tärkeyden ja toi esiin Pohjoismaiden neuvoston toiveen liikennesektorin ministerineuvoston perustamisesta. Liikenneministerineuvoston puuttuminen on erityisen ongelmallista silloin, kun keskustellaan yhteispohjoismaista liikennehankkeista EU:ssa. Yhteispohjoismaisen sähköisen tunnistamisen käyttöönotosta puhuessaan edustaja Kulmuni painotti sitä, että Pohjoismaiden olisi kaikessa lainsäädännössään otettava huomioon muiden Pohjoismaiden sähköistä tunnistamista koskevat järjestelmät. Lisäksi hän peräänkuulutti pohjoismaista johtajuutta. Edustaja Johanna Karimäki antoi Pohjoismaiden neuvoston Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunnan puheenjohtajana lisätietoja suosituksesta, joka koskee TV-palveluiden maakohtaisten estojen poistamista ja jonka myös puheenjohtaja Eerola mainitsi puheenvuorossaan.

Yleisen keskustelun ja kysymysten jälkeen keskusteltiin vielä mahdollisuudesta toteuttaa jonkinlainen säännönmukainen yhteistyömenettely Pohjoismaiden neuvostossa käsiteltävissä asioissa. Valiokunnan puheenjohtaja Jalonen tarttui Suomen valtuuskunnan puheenjohtajan Eerolan ehdotukseen vuorovaikutteisesta yhteistyöstä ja siitä, että valtuuskunta tulisi kuultavaksi valiokuntaan jo ennen kuin Pohjoismaiden neuvostossa tehdään päätöksiä. Liikenne ja viestintävaliokunnan puheenjohtaja Jalonen päätti kuulemisen toivomalla jatkuvuutta valtuuskunnan ja valiokunnan väliselle yhteistyölle ja toteamalla, että olisi hyvä luoda pysyvä järjestelmä kuulemisille.

Tulevaisuusvaliokunnan hanke pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuudesta

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta käynnisti vuoden 2018 aikana hankkeen, joka koski pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuutta. Valiokunnan puheenjohtaja edustaja Stefan Wallin vieraili valtuuskunnan kokouksessa kesäkuussa 2018 ja kertoi hankkeen sisällöstä ja aikataulusta. Päivitetyn selonteon hankkeesta ja sen loppuraportin sisällöstä valtuuskunnan jäsenet saivat kertomusvuoden maaliskuussa, jolloin tulevaisuusvaliokunnan varapuheenjohtaja edustaja Merja Mäkisalo-Ropponen oli valtuuskunnan kuultavana kokouksessa.

Raportin *Nordens nya relevans* julkistamistilaisuus järjestettiin eduskunnassa 8. maaliskuuta. Raportti on artikkelikokoelma, jossa tulevaisuusvaliokunta antaa puheenvuoron tunnetuille ja tunnustetuille nordisteille: nämä saavat siinä mahdollisuuden pohtia Pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuuden mahdollisuuksia ja haasteita. Tulevaisuusvaliokunta halusi raportillaan tuoda esiin sen, että muuttuvassa maailmassamme kannattaa aina ottaa huomioon muut Pohjoismaat ja pohjoismaisen yhteistyön mukanaan tuomat mahdollisuudet. Julkistamistilaisuudessa puheenjohtajana toimi tulevaisuusvaliokunnan puheenjohtaja edustaja Stefan Wallin ja kommenttipuheenvuoron piti Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja Juho Eerola. Puheenjohtaja Eerola totesi, että on hienoa huomata, että pohjoismainen yhteistyö ja sen tulevaisuus herättävät mielenkiintoa eduskunnassa, ja hän painotti

valtuuskunnan ja eduskunnan valiokuntien välistä vuorovaikutusta. Valtuuskunnan puheenjohtaja nosti puheenvuorossaan esiin erityisesti Pohjoismaiden väliset rajaesteet ja Pohjolan aseman suunnannäyttäjänä sekä peräänkuulutti pohjoismaista johtajuutta. Raportin sisällöstä oli kertomassa seitsemän yhdeksästä artikkelikirjoittajasta. Puheenvuorot kuultiin Suomen Norjan-suurlähettiläältä Mikael Antellilta, Pohjola-Nordenin Nuorisoliiton puheenjohtajalta Veera Hellmanilta, Norjan yleisradion NRK:n toimittajalta Morten Jentoftilta, ministeri Ole Norrbackilta, suomalais-ruotsalaisen kauppakamarin toimitusjohtajalta Kjell Skoglundilta, entiseltä kansanedustajalta ja ministeriltä Ulf Sundqvistilta sekä ulkopoliittisen instituutin johtajalta Teija Tiilikaiselta.

2.1 Suomen valtuuskunnan isännöimät kokoukset

Suomen valtuuskunta isännöi Pohjoismaiden neuvoston puolueryhmien, valiokuntien, työryhmien sekä puheenjohtajiston kokoukset Eduskuntatalossa 2.–3. syyskuuta. Lisäksi valtuuskunta järjesti kokousten yhteydessä parlamentaarisen keskustelun pohjoismaisesta ulko- ja turvallisuuspoliittisesta yhteistyöstä tänään ja tulevaisuudessa. Tilaisuuden otsikkona oli ”Pohjoismainen ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö ja askeleet eteenpäin”. Yhteisen kokouksen tavoitteena oli keskustella siitä, mitä opittiin Stoltenberg-raportista ja sen toteutuksesta ja mitkä painotukset tulisi sisällyttää uuteen strategiaan. Thorvald Stoltenbergin raportti julkaistiin vuonna 2009, ja se sisälsi ehdotuksia Pohjoismaiden ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön kehittämisestä.

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta kokoontui kertomusvuonna kesäkokoukseen Turkuun ja Ahvenanmaalle 24.–26. kesäkuuta. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta järjesti kokouksen ohjelman Turussa. Kesäkokouksen teemoina olivat terveyden epätasa-arvon vähentäminen, työelämän tasa-arvon lisääminen ja parempien ehtojen laatiminen syrjäytymisvaarassa oleville lapsille ja nuorille. Valiokunnan jäsenille oli rakennettu ohjelma näiden teemojen ympärille. Turussa valiokunnan jäsenille oli järjestetty vierailu Syvälahden monitoimitalolla, jossa esiteltiin Suomen kansallisen lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman paikallista toteutusta. Valiokunnan jäsenet vierailivat myös Maahanmuuttajien osaamispisteessä, jossa he saivat tietoa siitä, miten maahanmuuttajien osallistumista työmarkkinoille tuetaan Suomessa. Valiokunta tutustui myös Pansion Me-taloon, jossa keskustelun pääteemana oli kaupungin ja järjestöjen yhteistyö aluetyössä. Tämän lisäksi valiokunnalla oli tapaamiset Turun kaupunginjohtajan Minna Arven ja talous- ja hallintojohtaja Max Lönnqvistin kanssa Turun kaupungintalolla. Turusta valiokunnan kokousmatka jatkui Kustavin kautta Ahvenanmaalle Brändön saaristokuntaan ja sieltä Maarianhaminaan.

2.2 Vuorovaikutus ministerineuvoston kanssa

Pohjoismaiden neuvosto on Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Pohjoismaiden hallitusten pohjoismaista yhteistyötä ja politiikkaa ohjaava elin. Pohjoismaiden neuvoston jäsenten ensisijaiset työvälineet ovat ministerineuvostolle tai Pohjoismaiden hallituksille kohdistetut suositukset sekä kirjalliset ja suulliset kysymykset. Tämän lisäksi Pohjoismaiden neuvostolla on budjettivalta eli neuvosto hyväksyy ministerineuvoston vuosittaisen budjetin.

Suosituks¹et ja poliittiset dialogit

Suosituks¹et ja esitykset ovat Pohjoismaiden neuvoston hyväksymiä toimenpidekeh¹otuksia, jotka on kohdistettu tiettyjen alojen ministerineuvostoille tai yhdelle tai useammalle Pohjoismaan hallitukselle. Pohjoismaiden neuvosto hyväksyy vuosittain noin 35 suositusta ja esitystä. Kertomusvuoden suositukset ja esitykset löytyvät liitteestä 3.

Vuodesta 2016 lähtien Pohjoismaiden neuvoston ja Pohjoismaiden ministerineuvoston välillä on voitu käydä poliittinen dialogi eli vastuuministerien ja neuvoston jäsenten välinen vuoropuhelu, mikäli suosituksista on erimielisyyttä ja mikäli ministerineuvoston tai hallitusten antama vastaus suositukseen ei ole neuvoston mukaan ollut tyydyttävä. Suositus katsotaan loppuun käsitellyksi poliittisen dialogin jälkeen. Jos aihetta halutaan pitää esillä, siitä on laadittava uusi suositus, mikä voi tapahtua aikaisintaan seuraavana

budjettivuotena. Riippuen suosituksen luonteesta poliittinen dialogi voidaan käydä ministerikokouksen, istunnon, valiokuntakokouksen, ulkopuolisen kokouksen tai yhteiskokouksen yhteydessä. Poliittisen dialogin mahdollisuus varmistaa, että käsittelyssä olevat suositukset ovat ajankohtaisia.

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta kävi kertomusvuoden tammikuussa matkailualan yhteistyötä käsittelevän poliittisen vuoropuhelun, johon valiokunnan jäsenten lisäksi osallistui Islannin matkailu-, teollisuus- ja innovaatioministeri Thórdís Kolbrún Gylfadóttir. Vuoropuhelun tarkoituksena oli keskustella siitä, miten pohjoismaiset matkailunedistämisorganisaatiot voisivat tehdä laajemmin yhteistyötä matkailijoiden houkuttelemiseksi kaikkiin Pohjoismaihin, sekä edistämistyön käytännön tulosten mitattavuudesta. Tämän lisäksi ministeri Gylfadóttir kertoi tilaisuudessa Islannin matkailunedistämisen parhaista käytännöistä ja tulevaisuudensuunnitelmista. Kertomusvuoden keväällä pohjoismaiset matkailusta vastaavat ministerit laativat toimintasuunnitelman matkailualan pohjoismaisen yhteistyön jatkamiseksi.

Hyvinvointi Pohjolassa ja Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnat kävivät Pohjoismaiden digitalisaatioministerineuvoston (MR-DIGITAL) kanssa kertomusvuoden toukokuussa poliittisen dialogin, joka koski pohjoismaista sähköistä tunnistamista (eID). Yhteispohjoismainen sähköinen tunnistus olisi avain pankkipalveluihin, työhön, opintoihin ja rajat ylittävään kaupankäyntiin, ja sen käyttöön ottaminen poistaisi maiden välisiä rajaesteitä. Keskustelu pohjoismaisesta sähköisestä tunnistamisesta on ollut käynnissä Pohjoismaiden neuvostossa jo vuodesta 2015 lähtien. Tällöin Pohjoismaiden neuvoston keskiryhmä teki ehdotuksen pohjoismaisesta kansalaisuudesta ja yhteispohjoismaisesta henkilötunnuksesta. Valiokuntakäsittelyssä ehdotuksen painopiste siirtyi yhteisestä henkilötunnuksesta yhteiseen sähköiseen tunnistamiseen. Ehdotus hyväksyttiin Helsingin istunnossa vuonna 2017, jolloin Pohjoismaiden neuvosto antoi Pohjoismaiden ministerineuvostolle ja Pohjoismaiden hallituksille kaksi suositusta. Pohjoismaiden hallitusten vastauksista kävi ilmi, että hallituksilla on neuvoston kanssa sama tavoite: halutaan ottaa käyttöön sähköisten tunnistusten vastavuoroinen hyväksyntä. Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta käsiteli vastauksia ja katsoi, että on edelleen välttämätöntä pitää kiinni tavoitteesta ja keskustella haasteisiin vastaamisesta.

Kertomusvuoden toukokuussa käydyssä poliittisessa dialogissa Pohjoismaiden neuvoston edustajina olivat Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunnan puheenjohtaja Bente Stein Mathisen ja Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan puheenjohtaja Pyry Niemi. Neuvoston edustajat korostivat, että pohjoismaisilla parlamentaarikoilla on suuret odotukset ministerineuvoston digitalisaatiotyöstä ja että molemmat valiokunnat seuraavat tarkasti ministerineuvoston toimia pohjoismaisen sähköisen tunnistamisen edistämiseksi. Suomen viestintä- ja liikenneministeri Anne Berner totesi, että on tärkeää käydä poliittisen tason vuoropuhelua näistä kysymyksistä ja että Pohjoismaiden ministerineuvosto haluaa noudattaa Pohjoismaiden neuvoston suosituksia ja panna ne täytäntöön. Ministeri Berner totesi myös, että pohjoismaisen sähköisen tunnistamisen edistämisessä on tärkeää, että Pohjoismaiden viranomaiset tekevät yhteistyötä, jotta nykyiset ongelmat saadaan ratkaistuksi.

Kertomusvuoden syyskuussa Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan puheenjohtaja Pyry Niemi kävi Islannin opetusministerin kanssa poliittisen vuoropuhelun seuratakseen elinikäisen oppimiseen liittyvän suosituksen käsittelevä hallitustasolla Pohjoismainen aikuiskoulutusverkoston (NVL) julkaiseman *Kompetens ur ett arbetslivsperspektiv* -raportin ilmestymisen jälkeen. Vuoropuhelun päätteeksi sovittiin, että vastuuministeri antaa valiokunnalle aiheesta tilannekatsauksen alkuvuodesta 2020.

Kirjalliset ja suulliset kysymykset

Pohjoismaiden neuvoston jäsenillä on oikeus esittää kysymyksiä hallituksille tai Pohjoismaiden ministerineuvostolle. Neuvoston jäsenet voivat esittää kysymyksiä myös yhdessä neuvoston valiokuntien tai puolueryhmien muiden jäsenten kanssa. Kysymyksen aiheena voi olla pohjoismainen yhteistyö yleisesti tai kertomus tai ilmoitus, josta kysymyksen esittäjä haluaa lisätietoa. Kysymyksiä ei siis voi esittää

pelkästään sisäpolitiikkaan liittyvistä asioista. Kysymyksen tulee sisältää lyhyt perustelu, jossa esitetään syy kysymyksen esittämiseen. Kirjalliseen kysymykseen on annettava vastaus kuuden viikon kuluessa kysymyksen esittämisestä, ja ministerin on allekirjoitettava se. Täysistunnon kyselytunnilla neuvoston jäsenet voivat esittää suullisia kysymyksiä suoraan minkä tahansa maan tai itsehallintoalueen asianomaiselle ministerille.

Suomen valtuuskunnan jäsenet tekivät kertomusvuonna pääasiallisesti kirjallisia kysymyksiä osana Pohjoismaiden neuvoston valiokuntia. Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta tiedusteli Pohjoismaiden hallituksilta lääkkeiden digitaalisista pakkausselosteista ja lääkkeiden yhteishankinnoista. Asiaa koskevassa EU- direktiivissä säädetään, että jokaisessa maassa lääkepakkausten sisällä tulee olla pakkausseloste maan kielellä, ennen kuin lääkettä voidaan myydä kyseisessä maassa. Tämä aiheuttaa ongelmia pienille maille ja kielialueille, kuten Islannille. Vaatimus lisää kustannuksia ja vaikeuttaa lisäksi Islannin mahdollisuuksia yhteistyöhön muiden maiden kanssa etenkin kalliiden lääkkeiden hankinnoissa. Valiokunta halusi tietää, pyrkivätkö Pohjoismaat yhdessä muuttamaan EU-direktiiviä siten, että vaatimus lääkepakkausten sisällä olevasta pakkausselosteesta muutetaan apteekkeja koskevaksi vaatimukseksi tulostaa pakkausseloste asiakkaan ymmärtämällä kielellä, tai toimimaan sen puolesta, että kaikille Pohjoismaissa myytävillä lääkkeillä asetetaan vaatimus pakkausselosteista kaikilla pohjoismaisilla kielillä.

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta pyysi Pohjoismaiden ministerineuvostolta vastausta siihen, kuinka Pohjoismaat varmistavat, että kansainväliset adoptiot toteutetaan lainmukaisesti ja niissä lapsen parasta kunnioitetaan. Tämä kysymys linkittyy Pohjoismaiden vihreän vasemmiston tekemään jäsenehdotukseen diktatuureista tai turvattomista maista tehtävien adoptioiden lakkauttamisesta. Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta päätti olla jatkamatta jäsenehdotuksen käsittelyä, mutta se halusi sen sijaan esittää ministerineuvostolle asiasta kysymyksen. Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta käsitteli kertomusvuoden aikana Grönlannista vuonna 2018 tehtyä väestötutkimusta, joka toi esiin Grönlannissa esiintyviä hyvin vakavia epäkohtia, kuten alkoholiongelmia, perheväkivaltaa, seksuaalista hyväksikäyttöä ja itsemurha-ajatuksia. Valiokunta tiedusteli Pohjoismaiden ministerineuvostolta, millaisia konkreettisia toimia ministerineuvosto aikoo tehdä väestötutkimuksessa esille tulleiden epäkohtien seuraamiseksi ja miten tutkimuksen esiin tuomia asioita voitaisiin käsitellä pohjoismaisella tasolla alkuperäiskansojen näkemyksiä unohtamatta. Kysymys konkreettisista toiminnoista asetettiin myös Tanskan ja Grönlannin hallituksille.

Kestävä Pohjola -valiokunta kysyi Pohjoismaiden ministerineuvostolta ja Pohjoismaiden hallituksilta toimista ruokahävikin vähentämiseksi. Valiokunta halusi tietää, aikooko ministerineuvosto laatia konkreettisen toimintasuunnitelman, jotta tavoite vähentää ruokahävikkiä 50 prosentilla vuoteen 2030 mennessä toteutuu. Pohjoismaiden hallituksilta tiedusteltiin, ovatko hallitukset laatineet tai aikovatko ne laatia konkreettisia tavoitteita ruokahävikin vähentämiseksi keskeisillä sektoreilla ja ovatko hallitukset laatineet konkreettisia toimintasuunnitelmia ruokahävikin vähentämisestä.

Suomen valtuuskunnan jäsen, edustaja Mikko Kärnä teki kirjallisen kysymyksen Norjan hallitukselle Norjan kansallisesta öljyrahastosta ja tiedusteli, katsooko Norja, että sillä on moraalinen velvollisuus käyttää öljyrahaston varoja ilmastonmuutoksen torjuntaan, ja mikäli katsoo, millä tavalla se aikoo asian toteuttaa.

3. Liikkuvuus Pohjolassa ja rajaesteiden poistaminen

Yksi pohjoismaisen yhteistyön ydintavoitteista on rajaesteiden poistaminen. Rajaesteillä tarkoitetaan lakeja ja julkisia sääntöjä tai käytäntöjä, jotka haittaavat henkilöiden liikkuvuutta tai yritysten rajat ylittävää toimintaa Pohjoismaissa. Tavoitteena on rajaton Pohjola, jossa muuttaminen, opiskelu ja yrittäjyys ovat mahdollisia yli rajojen. Pohjoismaiden välinen liikkuvuus edistää talouskasvua ja luo uusia työllistymismahdollisuuksia.

Pohjoismaiden neuvoston rajaestetyö

Parlamentaarikkotasolla rajaestetyötä tehdään valiokuntien lisäksi keskitetysti rajaestetyöryhmässä, jossa asiat käsitellään kokonaisuutena. Pääsääntöisesti neljä viisi kertaa vuodessa kokoontuvassa työryhmässä on mukana edustajia neuvoston kaikista jäsenmaista, valiokunnista ja puolueryhmistä. Ryhmä toimii yhdyssiteenä Pohjoismaiden neuvoston valiokuntien sekä Pohjoismaiden neuvoston ja Pohjoismaiden ministerineuvoston välisessä rajaestetyössä ja tukee rajaesteneuvoston työtä luomalla parlamentaarista painetta tai ottamalla tietyn rajaesteen käsittelyn tarkempaan seurantaan. Rajaestetyöryhmällä ja rajaesteneuvostolla onkin tätä varten varsinaisten kokousten lisäksi myös keskinäisiä tapaamisia kerran tai kaksi kertaa vuodessa, ja yksi rajaestetyöryhmän jäsenistä on varsinaisena jäsenenä myös Pohjoismaiden ministerineuvoston rajaesteneuvostossa.

Edellisellä vaalikaudella Suomen valtuuskunnan jäsen edustaja Katri Kulmuni toimi työryhmän puheenjohtajana. Eduskuntavaalien jälkeen valtuuskunta nimitti työryhmän varsinaiseksi jäseneksi edustaja Lulu Ranteen, joka on toiminut tehtävässä syyskuusta 2019 lähtien. Jotta Pohjoismaista voisi todella tulla maailman integroitunut alue, tulee liikkuvuutta parantaa ja rajaesteitä purkaa entisestään. Edustajat ovat jo pitemmän aikaa keskustelleet myös ilmastonäkökulman vahvistamisesta rakennusallalla ja rakennusstandardien harmonisoinnista Pohjoismaissa. Teema oli meriliikenteen turvallisuuden ja logistiikan ohessa näkyvästi esillä Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan kesäkuussa pidetyssä kokouksessa Göteborgissa, jossa valiokunnan jäsenet tapasivat pohjoismaisia rakennusteollisuuden edustajia. Rakennusteollisuus ei ole automaattisesti ottanut ehdotusta positiivisesti vastaan, vaan sillä on omat taloudelliset intressinsä. Edustaja Lulu Ranne kertoi kesäkokouksessa Suomessa meneillään olevasta keskustelusta ja toivoi lisäkeskustelua puurakentamisesta.

Erityinen rajaesteisiin liittyvä kysymys, johon Suomen valtuuskunta kertomusvuonna kiinnitti huomiota, oli EU-tuomioistuimen päätös, jolla on vaikutusta Ruotsista ulkomaille maksettaviin eläkkeisiin. Valtuuskunta oli saanut asiasta tietoa jo edellisenä vuonna ja päättänyt seurata asian etenemistä. EU-tuomioistuimen ratkaisussa Ruotsin takuueläke katsottiin EU-asetuksen mukaiseksi vähimmäiseläkkeeksi, kun ennen ratkaisua sitä on pidetty asetuksen mukaisena ns. tavallisena eläkkeenä. Ruotsi on myös tulkinnut tuomiota niin, ettei Ruotsin takuueläkettä tarvitse maksaa enää ulkomaille, toisin kuin tähän asti on tehty. Ratkaisu koskee ainoastaan Ruotsin takuueläkettä, eikä sillä ole vaikutusta esimerkiksi Ruotsista maksettaviin työeläkkeisiin. Suomessa asuu noin 17 000 ihmistä, jotka saavat Ruotsin takuueläkettä. Kelan kansainvälisten asioiden osaamiskeskuksen juristi Jonna Salmela informoi valtuuskuntaa joulukuun kokouksessa asian kehityksestä. Ruotsi joutuu nyt laskemaan uudelleen Ruotsissa asuvien maksussa olevat takuueläkkeet tuomion mukaisesti. Ruotsissa on myös säädetty tilapäinen laki, jonka perusteella takuueläkettä maksetaan EU- ja Eta-maihin sekä Sveitsiin vuoden 2020 loppuun asti. Lisäksi Ruotsissa on asetettu selvitysryhmä, jonka tehtävänä on selvittää, millainen takuueläkkeen tulisi jatkossa uuden oikeustulkinnan mukaisesti olla. Selvitys julkaistaan viimeistään 31. toukokuuta 2020.

Rajaesteneuvoston työ ja vuoden 2019 priorisoidut rajaesteet

Rajaesteneuvosto on poliittinen elin, joka on saanut Pohjoismaiden hallituksilta tehtäväksi edistää yksityishenkilöiden ja yritysten vapaata liikkuvuutta Pohjoismaissa. Rajaesteneuvoston puheenjohtajana toimivat vuorovuosin neuvoston kansalliset jäsenet sen mukaan, mikä maa kulloinkin on Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajana. Rajaesteneuvoston puheenjohtaja johtaa työtä yhdessä Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteerin kanssa. Rajaesteneuvosto sai vuonna 2017 entistä vahvemman poliittisen toimeksiannon, ja pohjoismaiset yhteistyöministerit laajensivat toimeksiantoa vuonna 2018. Neuvoston kansalliset edustajat saivat esimerkiksi lisää vapauksia järjestää kokouksia vastuuministerien ja -ministeriöiden sekä viranomaisten kanssa edistääkseen rajaesteongelmien ratkaisemista.

Kertomusvuonna rajaesteneuvosto on priorisoinut työssään sellaisia esteitä, jotka haittaavat elinkeinoelämää ja toisessa maassa kuin kotimaassaan työskenteleviä kansalaisia. Suomen kannalta yksi

ajankohtaisimpia rajaestekysymyksiä on ollut oikeus työttömyyskorvaukseen Ruotsissa silloin, kun henkilö on irtisanottu tai lomautettu työpaikastaan Suomessa. Sosiaalietuuksien maksamisessa puolestaan on ollut epäselvää, minkä maan tehtäviin niiden maksaminen kuuluu. Edellä mainittujen lisäksi työn keskiössä ovat olleet myös rajat ylittävät arvokuljetukset esimerkiksi Tornion ja Haaparannan välillä, tavaroiden viennin yhteydessä suoritettavat tullaus- ja alv-talletukset, rekisteriviranomaisten välillä tehtävä kuolemantapauksista ilmoittaminen, erilaiset rakentamismääräykset, ammattipätevyudet, digitaaliset työvälineet ja yhteispohjoismainen tilastointi. Suomea rajaesteneuvostossa edustaa Kimmo Sasi, joka raportoi Suomen valtuuskunnalle ajankohtaisesta rajaestetilanteesta valtuuskunnan kokouksissa. Kertomusvuoden tammikuun kokouksessa keskusteltiin erityisesti Benelux-maiden parhaista käytännöistä rajaesteiden poistamisessa sekä EU:n rajaestemekanismista, jonka tavoitteena on poistaa EU-maiden välisiä rajaesteitä. Syyskuun kokouksessa käsiteltiin rajaestetietokannan päivitystä sekä rajaesteisiin liittyvää tilastoprojektia. Lokakuussa Sasi antoi tilannekatsauksen rajaesteistä, jotka koskivat lomautusten aikana saatavia työttömyyskorvauksia Suomen ja Ruotsin välillä, turvallisia tietoliikenneyhteyksiä pohjoismaisten viranomaisten välillä, rajat ylittäviä arvokuljetuksia sekä tilastotietojen mahdollista jakamista Pohjoismaiden välillä.

Jäsenehdotus kansallisten neuvontatoimikuntien perustamisesta

Suomen valtuuskunta teki heinäkuussa 2017 jäsenehdotuksen, jossa muita Pohjoismaita kannustetaan järjestämään rajaestetyö poikkihallinnollisesti. Jäsenehdotus esiteltiin neuvoston täysistunnossa Helsingissä vuonna 2017 ja se hyväksyttiin suositukseksi vuoden 2018 täysistunnossa Oslissa. Pohjoismaiden neuvosto suosittelee Pohjoismaiden hallituksille, että ne tarkastelevat, miten pohjoismaista rajaestetyötä organisoidaan kansallisesti niin tiedontarjonnassa, esteiden ja ongelmien havaitsemisessa viranomaistasolla, asioiden eteenpäinviemisessä ministeriöille ja niin rajaesteneuvoston kuin kansallisten viranomaisten ja ministeriöidenkin havaitsemien esteiden koordinoinnissa ja ratkaisemisessa. Tällaisessa kansallisen rajaestetyön tarkastelussa voidaan ottaa oppia Suomen rajaesteneuvontatoimikunnan työstä.

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta sai suositukseen hallituksilta kertomusvuonna vajavaisena pitämänsä vastauksen, jota se käsittelee syyskuussa. Valiokunta aikookin käynnistää vuonna 2020 asiasta poliittisen dialogin selvittääkseen hallituksilta tarkemmin, kuinka Pohjoismaat voisivat mahdollisesti koordinoida ja käsitellä rajaesteitä myös oman kansallisen hallintonsa sisällä tehokkaammin ja yhtenevämmiin.

Rajaestekeskustelu eduskunnassa 2020

Pohjoismaiden neuvoston täysistunnon yhteydessä Tukholmassa pohjoismaiset puhemiehet osallistuivat neuvoston huippukokoukseen ja lisäksi pitivät istuntoviikon aikana oman kokouksensa, jossa käsiteltiin pohjoismaisia rajaesteitä ja niiden poistamista. Pohjoismaiden ministerineuvoston rajaesteneuvoston sihteeristön virkamies esitteli rajaesteisiin liittyvät ajankohtaiset asiat sekä priorisoitujen rajaestekysymysten tilanteen. Alkuvuodesta 2020 on tarkoitus eduskunnan täysistunnossa käydä keskustelua pohjoismaisista rajaesteistä ja niiden poistamisesta.

4. Pohjoismainen visio

Pohjoismaisen yhteistyön uusi visio

Pohjoismaiden pääministerit sopivat kokouksessaan kertomusvuoden elokuussa, että pohjoismaisessa yhteistyössä keskitytään jatkossa entistä enemmän ilmastomuutokseen ja kestäväan kehitykseen. Pohjoismaiden ministerineuvoston uuden vision tavoitteena on tehdä Pohjolasta maailman kestävin ja integroitunein alue vuoteen 2030 mennessä.

Visiossa on kolme strategista painopistealuetta:

- 1) Vihreä Pohjola – edistää yhdessä yhteiskuntien siirtymistä vihreään talouteen sekä hiilineutraaliutta ja kestävä kiertö- ja biotaloutta.
- 2) Kilpailukykyinen Pohjola – edistää yhdessä Pohjolan vihreää kasvua, joka perustuu tietoon, innovointiin, liikkuvuuteen ja digitaaliseen integraatioon.
- 3) Sosiaalisesti kestävä Pohjola – edistää yhdessä osallisuutta, tasa-arvoa ja yhtenäisyyttä alueella, jossa on yhteiset arvot ja jossa vahvistetaan kulttuurivaihtoa ja hyvinvointia.

Pohjoismaiden neuvoston kanta on ollut se, että kyseessä on nimenomaan Pohjoismaiden ministerineuvoston oma visio, koska neuvosto ei ole osallistunut sen laatimiseen. Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist oli kutsuttu Suomen valtuuskunnan kokoukseen kertomusvuoden lokakuussa kuultavaksi muun muassa uudesta visiosta. Valtuuskunta halusi erityisesti tietää, miten ministerineuvosto näkee Pohjoismaiden neuvoston roolin uuden vision toimeenpanossa. Ministeri Blomqvist kertoi kokouksessa, että ministerineuvoston pääsihteeri Paula Lehtomäki käy syksyn 2019 aikana kaikissa pääkaupungeissa vuoropuhelua kansalaisyhteiskunnan toimijoiden ja elinkeinoelämän edustajien kanssa uuden vision toimeenpanosta ja että näihin tilaisuuksiin voivat myös parlamentaarikot osallistua. Yhteistyöministerit ovat myös velvoittaneet ministerineuvoston sihteeristöä olemaan yhteydessä Pohjoismaiden neuvostoon. Ensimmäinen tilaisuus käydä näitä keskusteluja oli yhteistyöministerien ja Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston välinen kokous Tukholman täysistunnon yhteydessä.

Tukholman täysistunnossa pohjoismaisen yhteistyön uuden vision esitteli Islannin yhteistyöministeri Sigurður Ingi Jóhannsson. Uudella visiolla tulee olemaan merkittäviä vaikutuksia sekä talousarvioon että käytännön yhteistyöhön ministerineuvostossa. Ministeri totesi, että oli tärkeää, että visio hyväksyttiin, mutta että varsinainen työ alkoi vasta sen jälkeen. Ministerineuvosto on käynnistänyt prosessin seuraavan vaiheen, joka pitää sisällään toimintasuunnitelmien kehittämisen vision kolmelle strategiselle painopistealueelle. Ministeri Jóhannsson korosti puheenvuorossaan toivovansa laajaa vuoropuhelua uuden vision täytäntöönpanosta kaikkien yhteiskunnan alojen, kansalaisyhteiskunnan ja etenkin Pohjoismaiden neuvoston kanssa. Istuntokeskustelussa Pohjoismaiden neuvoston jäsenet kritisoivat vision laatimisprosessia, eivät sen sisältöä: laatimisprosessissa ei ollut kuultu Pohjoismaiden neuvostoa. Neuvoston presidentti Hans Wallmark totesi, että kun tavoitteena on tehdä Pohjolasta maailman kestävin ja integroitunein alue – tästä asiasta kaikki ovat samaa mieltä –, tämä edellyttää vuoropuhelua ja tiiviitä suhteita hallitusten, hallitusten edustajien ja parlamenttien jäsenten välillä.

Pohjoismaiset puheenjohtajuudet 2019

Kertomusvuonna Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajamaana toimi Ruotsi. Ruotsin puheenjohtajuusohjelman otsikko oli ”Pohjoismaiden arki – demokratiaa ja kansalaisten tukea”. Vuosina 2018–2022 Ruotsin valtiopäivät muistavat ja juhliivat ruotsalaisen demokratian läpimurron satavuotiskautta. Tästä johtuen Ruotsin puheenjohtajakaudella korostettiin demokratian merkitystä Pohjoismaiden hyvinvoinnille. Pohjoismaille ominainen yhteiskunnallinen luottamus on tärkeä osa poliittisen sitoutumisen ja yhteiskunnan yleisen demokratiakehityksen edistämistä. Demokratian peruseriäisten – yleinen ja yhtäläinen äänioikeus, sukupuolten välinen tasa-arvo ja julkisuusperiaate – saavuttamisen taustalla on osin kansalaisten vahva sitoutuminen näihin periaatteisiin. Ruotsin puheenjohtajuusohjelma toi esiin myös sen, että Pohjoismaiden ainutlaatuisen yhteistyön perustana on laaja tuki kansalaisten keskuudessa. Kertomusvuonna satavuotisjuhlaansa viettivät myös kansalliset Norden-yhdistykset.

Ruotsin puheenjohtajakauden ohjelma rakentui seuraavien neljän teeman varaan: 1) tasa-arvo, 2) digitalisaatio ja digitaalinen osaaminen, 3) rajeesteet ja 4) ilmasto. Kaikkia teemoja pyrittiin tarkastelemaan erityisesti demokratian näkökulmasta. Pohjoismaiden neuvoston Ruotsin valtuuskunta järjesti puheenjohtajuusvuoden aikana kaksi seminaaria, joiden aiheina olivat ilmasto- ja tasa-arvokysymykset.

Ruotsin puheenjohtajuuskauden teemat näkyivät myös kertomusvuoden teemaistunnossa, jonka aiheena oli ”Tasa-arvo – demokratian edellytys”.

Pohjoismaiden neuvoston täysistunto vuonna 2018 valitsi vuoden 2019 neuvoston presidentiksi konservatiiviryhmän Jessica Polfjårdin ja varapresidentiksi sosiaalidemokraattisen ryhmän Gunilla Carlssonin. Presidentti vaihtui kuitenkin poikkeuksellisesti kesken kauden, kun Jessica Polfjärd valittiin toukokuussa Ruotsin edustajaksi europarlamenttiin ja hän luopui valtiopäiväedustajan ja Pohjoismaiden neuvoston presidentin tehtävistä. Neuvoston puheenjohtajisto valitsi kokouksessaan kesäkuussa uudeksi presidentiksi konservatiiviryhmän Hans Wallmarkin.

Pohjoismaiden ministerineuvoston – Pohjoismaiden hallitusten virallisen yhteistyöelimen – puheenjohtajana toimi kertomusvuonna Islanti. Islannin puheenjohtajavuoden painopistealueita olivat 1) nuoret, 2) meri ja 3) kestävä matkailu. Puheenjohtajavuoden hankkeisiin pyrittiin sisällyttämään pohjoismaiset painotukset, jotka liittyvät tasa-arvoon, digitalisaatioon, kestäväan kehitykseen ja YK:n kestävyystavoitteisiin. Islannin puheenjohtajakauden tavoitteena oli, että pohjoismaisia ratkaisuja koskevat ideat tulisivat nuorilta itseltään. Huomiota nuoriin kohdistettiin toteuttamalla koulutus-, kulttuuri- ja terveysalan puheenjohtajuushankkeita, joissa painotettiin nuorten aktiivista osallistumista ja heidän kanssaan käytävää vuoropuhelua. Painopistealue ”Meri – sininen kasvu pohjoisessa” nojaa johtoasemaan, jonka Pohjoismaat ovat ottaneet tällä alalla kansallisesti, alueellisesti ja globaalisti. Lähtökohtana oli myös yleinen pohjoismainen yhteistyö, jonka tavoitteena on meren luonnonvarojen kestävä käyttö ja suojeleminen. Kestävän matkailun painopistealueella keskityttiin pohjoismaiseen yhteistyöhön, jossa haettiin kasvun ja suojelun välistä tasapainoa kestäväan matkailun kehittämiseksi. Tavoitteena oli luoda yleiskuva maiden politiikasta ja yhteisistä haasteista tällä alalla. Islannin puheenjohtajuusohjelman otsikko oli ”Hyviä oikoteitä”. Otsikkoon oli haettu inspiraatiota *Hávamálistasta*, joka on viikinkien lähes 1 000 vuotta vanhaa Edda-runoutta. Runon säkeet opettavat, että hyvän ystävän luo kulkee aina oikotie. Otsikko viittaa Pohjoismaiden väliseen ystävytyteen, jonka ilmentymiä ovat liikkuvuus ja vahva keskinäinen yhteistyö.

5. Pohjoismainen parlamentaarinen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittinen yhteistyö

Pohjoismaiden neuvosto käsittelee yhä enemmän ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan liittyvien aiheiden lisäksi myös sellaisia aiheita kuin varautumista, kokonaisturvallisuutta ja kriittistä infraa. Pohjoismaiden neuvoston yhteiskuntaturvallisuusstrategia hyväksyttiin täysistunnossa lokakuussa, ja syyskuun neuvoston valiokuntakokousten yhteydessä pidettiin seminaari samasta aiheesta. Puheenjohtajisto vastaa Pohjoismaiden neuvostossa ulko- ja turvallisuuspolitiikan parlamentaarista yhteistyöstä. Esimerkiksi joulukuun puheenjohtajiston kokouksen yhteydessä pidettiin Kiina-aiheinen seminaari, jossa pohdittiin pohjoismaiden Kiina-suhteita ja Kiinan merkitystä Pohjolalle.

Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston jäsenet ja Pohjoismaiden pääministerit, ulkoministerit ja pohjoismaisen yhteistyön ministerit tapaavat säännöllisesti muun muassa neuvoston istunnon yhteydessä. Kertomusvuoden täysistunnon tapaamisissa keskusteltiin ajankohtaisista teemoista ja tärkeimpinä aiheina olivat rauhanvälitys, kokonaisturvallisuus sekä uusi Stoltenberg-raportti. Istunnossa käsiteltiin kansainvälistä politiikkaa ja kuultiin pohjoismaisten ministereiden selonteot ulko- ja turvallisuuspolitiikasta.

5.1 Ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö

Puheenjohtajiston kokous pohjoismaisten ministereiden ja kansainvälisten vieraiden kanssa

Pohjoismaiden neuvoston täysistunnon yhteydessä Tukholmassa neuvoston puheenjohtajisto tapasi pohjoismaiset pää-, ulko- ja yhteistyöministerit ja keskusteli heidän kanssaan ajankohtaisista teemoista.

Puheenjohtajiston ja Islannin pääministerin Katrín Jakobsdóttirin tapaamisessa keskusteltiin Pohjoismaiden ministerineuvoston uudesta visiosta. Ulkoministerien kanssa puheenjohtajisto keskusteli Pohjoismaiden lähialueiden, Itämeren alueen ja pohjoisten alueiden turvallisuustilanteesta. Tämän teeman lisäksi puhuttiin Pohjoismaiden roolista ja siitä, miten esimerkiksi brexit, Yhdysvaltojen ja Kiinan välinen kauppasota, Kiinan politiikka, Venäjän politiikka, Ukrainan kriisi ja ihmisoikeuskysymykset vaikuttavat Pohjoismaihin. Pohjoismaisten yhteistyöministerien kanssa puheenjohtajisto kävi keskustelua ministerineuvoston budjetista, rajaesteistä, lainsäädäntöyhteistyöstä sekä uudesta pohjoismaisesta visiosta. Puheenjohtajiston kokouksessa Länsi-Pohjolan neuvoston kanssa agendalla oli kuluneen vuoden yhteistyö, yhteisen seminaarin järjestäminen vuonna 2020, arktisten alueiden geopoliittinen tilanne sekä erillinen yhteistyösopimus.

Ulkoministerien selonteko täysistunnossa

Istunnossa Islannin ulkoministeri Guðlaugur Þór Þórðarson esitteli ulkopoliittisen selonteon pohjoismaisten ulkoministereiden puolesta. Ministeri nosti esille ilmastomuutoksen haasteet, pohjoismaisen arktisen politiikan sekä Islannin puheenjohtajuuden arktisessa neuvostossa: Pohjoismaiden tulisi yhteistyöllä ja tietoon pohjaten luoda uusia ilmastoratkaisuja sekä hyödyntää taloudellisia mahdollisuuksia arktisen alueen ihmisten hyödyksi. Tärkeää on, että yhteistyö perustuu kansainvälisiin sääntöihin ja että arktinen alue pysyisi jännitteiden ulkopuolella. Nykyiset kansainväliset olosuhteet vaativat enemmän yhteistyötä liittolaisten kanssa, muun muassa Yhdysvaltojen kanssa, joka osoittaa paljon kiinnostusta arktiseen alueeseen.

Ulkoministerit ovat päättäneet nimittää Islannin entisen ministerin Björn Bjarnasonin laatimaan uuden Stoltenberg-raportin, joka on jatkoa vuoden 2009 raportille pohjoismaisesta ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Uusi raportti ja sen ehdotukset ovat valmiit vuoden 2020 puoliväliin mennessä. Vuoden 2009 Stoltenberg-raportti johti siihen, että Pohjoismaat alkoivat tehdä enemmän yhteistyötä ulko- ja turvallisuusasioissa. Sen jälkeen on tapahtunut paljon ja on tullut uusia uhkia, kuten ilmastomuutoksen kiihtyminen, kyberuhat ja toistuvat pyrkimykset heikentää monenkeskistä kansainvälistä yhteistyötä, kansainvälisten järjestöjen toimintaa ja kansainvälistä oikeutta. Ministeri Bjarnason totesi, että tärkeää nyt oikeusvaltion ollessa uhattuna on, että Pohjoismaat puolustavat monenvälistä kansainvälistä yhteistyötä, rauhaa ja ihmisoikeuksia, demokraattisia periaatteita ja oikeusvaltiota. Lisäksi ulkoministeri mainitsi brexitin sekä Berliinin 20-vuotiaan suurlähetystörakennuksen, joka on esimerkki pohjoismaisesta yhteistyöstä. Ulkoministerit olivat lisäksi keskustelleet Syyrian koillisosien tilanteesta, ja kaikki Pohjoismaat olivat tuominneet Turkin toiminnan.

Muiden pohjoismaiden ulkoministereiden puheissa korostuivat samat teemat. Suomen ulkoministeri Pekka Haavisto korosti Afrikan merkitystä ja siellä tehtävää rauhanvälitystyötä, johon hän toivoi Pohjoismaiden tukea jatkossakin. Lisäksi hän kertoi Suomen hallituksen Afrikka-politiikasta. Ruotsin ulkoministeri Ann Linde painotti puheessaan demokratiatyötä ja ydinaseriisuntaa. Hänen mielestään olisi tärkeää, että demokratiaan panostettaisiin sekä pohjoismaisella tasolla että maailmanlaajuisesti.

Selonteon jälkeen pidetyssä vilkkaassa keskustelussa neuvoston jäsenet pitivät uuden Stoltenbergin raportin laadintaa tervetulleena. Muita teemoja keskustelussa olivat turvallisuuspolitiikka ja siihen liittyvät haasteet, Syyrian tilanne, uuden Euroopan komission politiikka, yhteispohjoismainen suhtautuminen brexitiin sekä ydinaseriisuntaan tähtäävät toimet.

Kansainväliset vieraat istunnossa

Pohjoismaiden neuvosto toimii tiiviissä yhteistyössä monien kansainvälisten ja alueellisten parlamentaaristen järjestöjen kanssa. Neuvoston puheenjohtajisto vastaa kansainvälisistä suhteista ja nimeää neuvoston jäseniä kansainvälisiin raportointitehtäviin. Kertomusvuonna puheenjohtajiston suomalaisjäsenistä edustaja Erkki Tuomioja toimi Pohjoismaiden neuvoston Venäjä-, Valko-Venäjä- ja pohjoinen ulottuvuus -raporttoijana ja edustaja Wille Rydman neuvoston Iso-Britannia-raporttoijana.

Pohjoismaiden neuvoston täysistuntoon Tukholmaan oli kutsuttu kansainvälisiä vieraita. Kansainvälinen kutsuvieraslista on perinteisestikin laaja, mutta tänä vuonna täysistuntoon oli lisäksi kutsuttu kanadalaisia parlamentaarikkoja sekä parlamentista että alueparlamentista Quebecistä. Täysistunnossa vieraila oli mahdollisuus osallistua istutokeskusteluun ja tuoda tervehdyksensä kansainvälisen keskustelun osion aikana. Vierailevien parlamentaarikoiden kanssa käytiin keskusteluja lounaskokouksessa, jonne kaikki täysistuntoon kutsutut parlamentaariset vieraat osallistuivat. Suomen valtuuskunnasta kokoukseen osallistuivat edustajat Erkki Tuomioja ja Wille Rydman.

5.2 Puolustuspoliittinen yhteistyö

Kertomusvuoden aikana keskusteltiin Pohjoismaita koskevista puolustuspoliittisista aiheista sekä neuvoston täysistunnossa että pohjoismaista puolustuspoliittista yhteistyötä käsittelevässä pyöreän pöydän keskustelussa. Ruotsin puheenjohtajuusvuoden aikana juhlittiin lisäksi puolustusalan pohjoismaisen yhteistyöelimen Nordefcon kymmenvuotista taivalta.

Puolustusministerien selonteko

Kertomusvuoden täysistunnossa Tukholmassa Ruotsin puolustusministeri Peter Hultqvist esitteli hallitusten puolustusselonteon. Ministeri kertoi pohjoismaisen puolustusalan yhteistyöelimen Nordefcon ajankohtaisista teemoista ja tavoitteista. Ministerit ovat kehittämässä Nordefcoa kriisikonsultoinnin verkostoksi, jonka tavoitteena on vahvistaa Nordefcoa. Pohjoismaat järjestävät taas Arctic Challenge Exercise -harjoituksen, ja tarkoitus on jatkaa yhteistyötä Nordic Combat Uniform -projektin puitteissa, jossa tavoitteena on hankkia Suomen, Ruotsin, Norjan ja Tanskan käyttöön yhteneväinen, tulevaisuuden taistelukentän vaatimuksiin vastaava taisteluasu. Ministeri Hultqvist totesi, että kahdenvälinen puolustuspoliittinen yhteistyö Pohjoismaiden välillä ja tiivistyvä Nordefco-yhteistyö eivät ole toisiaan poissulkevia asioita. Selonteon jälkeen käytiin vilkas keskustelu eri Pohjoismaiden puolustuspoliittisista jäsenyyksistä.

Pohjoismaiden neuvoston puolustuspoliittinen pyöreän pöydän kokous

Pohjoismaiden neuvoston kertomusvuoden puheenjohtajamaan Ruotsin järjestämä pyöreän pöydän kokous puolustuspoliittisesta yhteistyöstä pidettiin Ruotsin parlamentissa 27. kesäkuuta. Kokouksen keskeisenä teimana oli pohtia sitä, miten pohjoismainen puolustusyhteistyö voi toimia alustana laajemman alueellisen turvallisuusratkaisun luomisessa, sekä toisaalta sitä, miten yhteistyötä voidaan vahvistaa rauhan aikana ja pidentää mahdollisen kriisin ja konfliktin aikana. Pyöreän pöydän kokoukseen kutsuttiin Pohjoismaiden puolustusministerit, kansallisten parlamenttien puolustusvaliokuntien puheenjohtajat ja neuvoston puheenjohtajiston jäsenet. Kokoukseen osallistuivat Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja Erkki Tuomioja sekä puheenjohtajiston suomalaisjäsen Wille Rydman ja Vilhelm Junnila.

Puolustuspoliittisen pyöreän pöydän kokouksen puheenjohtajana toimi neuvoston presidentti Hans Wallmark. Presidentti kertoi, että parlamentaarikoilla on toiveena vahvistaa parlamentaarista ulottuvuutta puolustuspolitiikassa. Lisäksi hän totesi, että Nordefco-yhteistyötä ei ole parlamentaarisesti jalkautettu. Pohjoismaiden neuvosto järjestää vuosittain puolustuspoliittisen pyöreän pöydän kokouksen Nordefco-puheenjohtajamaassa. Ruotsi toimi sekä Pohjoismaiden neuvoston että Nordefcon puheenjohtajamaana vuonna 2019. Suomi isännöi vastaavat kokoukset viimeksi vuonna 2017 ollessaan sekä Pohjoismaiden neuvoston että Nordefcon puheenjohtajamaa.

Ruotsin puolustusministerin Peter Hultqvistin jouduttua perumaan osallistumisensa valtiosihteeri Jan-Olof Lind piti kokouksen pääpuheen, jossa hän raportoi Nordefco-yhteistyön saavutuksista ja muista ajankohtaisista aiheista. Valtiosihteeri kertoi Ruotsin Nordefco-puheenjohtajuusohjelman painopisteistä ja pohjoismaisen puolustusyhteistyön uuden vision toteutuksesta. Hän myös kuvaili Pohjolan turvallisuuspoliittista tilannetta sekä Venäjän toimintaa lähialueilla. Pohjoismaisen yhteistyön tärkeys korostuu, ja käytännössä tämä tarkoittaa yhä tiiviimpää puolustusyhteistyötä. Kriisin mahdollisuutta ei voi sulkea pois Pohjoismaiden lähialueilla. Ruotsin puolustusselonteon laadintaa johtanut pääsihteeri Tommy

Åkesson kertoi selontekotyöstä, siihen liittyvästä prosessista ja sen aikataulusta. Selonteko valmistui kertomusvuoden toukokuussa, ja siinä todetaan, että aseellista hyökkäystä Ruotsia kohtaan ei voida sulkea pois. Hän korosti puheenvuorossaan operatiivista yhteistyötä Suomen kanssa ja totesi, että kyse voi olla muustakin kuin rauhanajan yhteistyöstä.

Selonteon esittelyn jälkeen Pohjoismaiden neuvoston jäsenten, puolustusvaliokuntien jäsenten ja valtiosihteerin välillä käytiin keskustelua esille nousseista teemoista. Edustaja Tuomioja kertoi Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon sekä puolustuspoliittisen selonteon tilanteesta ja aikataulusta vaalien jälkeen. Hänen mukaansa eri maat näkevät uhkakuvat eri tavalla ja tärkeää on, että on oma uskottava kansallinen puolustus. Tuomioja toi myös esiin, että Suomen suhtautuminen puolustuspolitiikkaan on pysynyt samana eikä Suomi anna muiden maiden käyttää aluettaan vihamieliseen tarkoitukseen. Edustaja Rydman totesi, että itänaapurin kanssa pitää olla operatiivista ja muuta rajayhteistyötä mutta ei pidä olla naiivi ja on aina varauduttava pahimpaan. Muita keskustelussa esille tulevia teemoja olivat pohjoismaisen yhteistyön tärkeys ja mahdolliset rajat, toimintatavat ja resurssien käyttö kriisitilanteessa, YK:n rauhankäytännön ja ydinasesopimuskielto, sukupuolineutraali asepalvelus, feministinen ulkopoliittinen, Ukrainan tilanne sekä EU:n puolustusyhteistyö ja sen mahdolliset rajat. Pyöreän pöydän kokouksen lopussa Ruotsin Pohjoismaiden neuvoston valtuuskunnan varapuheenjohtaja Gunilla Carlsson teki yhteenvedon kokouksen sisällöstä.

Pyöreän pöydän keskustelun yhteydessä Pohjoismaiden neuvoston Ruotsin valtuuskunnan tarjoamalla lounaalla keskusteltiin Ruotsin kokonaismaanpuolustuksen tutkimuslaitoksen FOI:n uusimmasta raportista (*Strategisk utblick och totalförsvarets tillväxt*). FOI:n Niklas Roszbach kertoi raportin sisällöstä sekä antoi katsauksen Ruotsin puolustuksen lähihistoriasta. Keskustelussa nousivat esille Pohjoismaiden eri puolustusratkaisut, Pohjoismaiden välisen yhteistyön tärkeys, kokonaisturvallisuus, Pohjoismaiden rauhankäytännön sekä puolustuksen kustannukset.

5.3 Rauhankäytäntö

Rauhankäytäntö on viime vuosina ollut vahvasti esillä Pohjoismaiden neuvoston työssä. Täysistunnossa vuonna 2017 puhui Nobelin rauhanpalkinnon saanut presidentti Martti Ahtisaari. Lisäksi vuoden 2017 täysistunnossa hyväksyttiin neuvoston suositus rauhankäytännön vahvistamisesta pohjoismaisena tavaramerkkinä. Suositus sisälsi useita toimenpide-ehdotuksia Pohjoismaiden hallituksille ja ministerineuvostolle, muun muassa ehdotuksen rauhankäytännön selvityksen laatimisesta. Kööpenhaminan yliopiston Center for Resolution of International Conflicts (CRIC) laati kyseisen raportin, ja sen tulokset julkistettiin Pohjoismaiden neuvoston kertomusvuoden teemaistunnon yhteydessä järjestetyssä seminaarissa Kööpenhaminassa 9. huhtikuuta. Rauhankäytäntöraportissa *New Nordic Peace: Nordic Peace and Conflict Resolution Efforts* todetaan, että Pohjoismailla on nyt hyvä tilaisuus ja myös yhä enemmän halua lisätä yhteistyötä, joka liittyy rauhankäytäntöön ja konfliktinratkaisuun.

Pohjoismaiden neuvoston presidentti Jessica Polfjärd avasi rauhankäytäntöseminaarin ja totesi, että nyt on oikea aika vahvistaa yhteistyötä. Lisäksi hän korosti ilmastonmuutoksen merkitystä myös rauhankäytäntötyössä. Rauhankäytäntöraportin kirjoittajat Isabel Bramsen ja Anine Hagemann kertoivat raportista ja sen taustoista: Tällä hetkellä länsimaiset arvot ovat hyökkäyksen kohteena, USA:n rooli on epäselvä ja EU on heikentynyt. Yleinen kansainvälinen poliittinen kehitys on yksi syy siihen, miksi Pohjolassa ollaan kiinnostuneita rauhankäytäntöön liittyvästä yhteistyöstä. Raportin kirjoittajat olivat haastatelleet 32:tä henkilöä, ja heidän johtopäätöksensä oli, että jo nyt Pohjoismaat tekevät paljon rauhankäytäntöyhteistyötä kaikilla tasoilla. Yksi tärkeimmistä eroista Pohjoismaiden välillä on terminologia, koska maat käyttävät eri termejä puhuessaan rauhankäytäntötyöstä. Tämän lisäksi mailla on erilaisia painotuksia. Huomionarvoinen asia pohjoismaisessa yhteistyössä on myös vahva monenkeskinen yhteistyö. Yhteistyö on lisäksi hyvin käytännönläheistä, käytetään muun muassa yhteisiä toimintatiloja ja on kiertävät puheenjohtajuudet. Nykyisen pohjoismaisen yhteistyön vahvuudet ovat tiedonsaannin

mahdollisuudet, yhteiset arvot, korkea luottamus sekä vahva yhteistyökulttuuri. Maiden välillä esiintyy myös kilpailua, vaikka puhutaankin pohjoismaisesta rauhanbrändistä.

Raportissa korostui erityisesti muutama osa-alue, joilla maiden kannattaisi lisätä yhteistyötään. Niistä toinen koskee aihekokonaisuutta naiset, rauha ja turvallisuus ja toinen taas ennalta ehkäisevää konfliktinratkaisua ja diplomatiaa. Lisäksi yhteistyötä voitaisiin lisätä edistämällä verkostomaista yhteistyötä ja ulospäin suuntautuvaa pohjoismaista yhteistyötä. Raportissa mainituista suosituksista kirjoittajat nostivat esille huippukokouksen, visioasiakirjan laadinnan, yhteisen koulutus- ja harjoitustoiminnan sekä huippuyksikön (Nordic Center of Excellence) perustamisen.

Esittelyn jälkeen panelistit keskustelivat raportin teemoista. Panelisteina olivat neuvoston puheenjohtajiston jäsen Erkki Tuomioja, Norjan rauhaninstituutin osastopäällikkö Christine Smith-Simonsen, Uppsalan yliopiston professori Isak Svensson, valtiotieteilijä Magnea Marinósdóttir sekä Tanskan pakolaisneuvoston pääsihteeri Christian Friis Bach. Panelistit kannattivat suurelta osin raportissa mainittuja suosituksia, ja raportti sai heiltä kiitosta. Joitakin asioita jäi panelistien mielestä liian vähälle huomiolle, muun muassa aseistariisunnan merkitys, rauhanvälitystyön ja valtionrakennustyön välinen yhteys, paikallistason osaamisen vahvistaminen rauhanprosesseissa sekä kestävä kehityksen tavoitteet ja ilmastomuutoksen aiheuttamat haasteet. Neuvoston puheenjohtajiston jäsen Erkki Tuomioja korosti puheenvuorossaan Pohjoismaiden välisen epävirallisen ja pragmaattisen yhteistyön tärkeyttä. Pohjoismaita ja pohjoismaista mallia kohtaan on suurta kiinnostusta maailmalla. Tuomiojan mielestä Pohjoismaiden etuna on vahva kansalaisyhteiskunta ja rauhanvälitystyötä pitää tukea myös budjettivaroin ja välttää kehitysyhteistyön leikkauksia. Lisäksi hän mainitsi historian merkityksen rauhantyössä.

5.4 Alueellinen yhteistyö

Pohjoismaiden neuvoston ja Baltian yleiskokouksen välinen yhteistyö

Pohjoismaiden neuvoston kansainvälisen strategian mukaan neuvoston kansainvälinen toiminta vuosina 2018–2022 keskittyy lähialueille: Baltiaan, arktiselle alueelle ja EU:hun. Neuvosto tapasi kertomusvuoden aikana Baltian yleiskokouksen edustajia säännöllisesti. Baltialaiset parlamentaarikot kutsutaan vuosittain neuvoston täysistuntoon sekä puheenjohtajiston joulukuun kokoukseen. Kertomusvuonna Baltian yleiskokouksen edustajat vierailivat neuvoston täysistunnossa Tukholmassa lokakuussa. Tämän lisäksi pohjoismaiset parlamentaarikot edustavat Pohjoismaiden neuvostoa Baltian yleiskokouksen istunnossa, joka kertomusvuonna oli 28.–29. marraskuuta Latvian Riiassa.

Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston ja Baltian yleiskokouksen puheenjohtajiston yhteinen kokous pidettiin Norjassa 9.–10. joulukuuta. Siellä sovittiin tulevien kahden vuoden yhteistyön painopisteet ("Priorities of Cooperation between the Baltic Assembly and the Nordic Council 2020–2021"). Yhteistyön painopistealueet ovat erityisesti ulko-, turvallisuuspolitiikka, mukaan lukien ilmasto- ja energia-yhteistyö sekä kokonaisturvallisuus, sekä lisäksi muun muassa ympäristö-, liikenne- ja digitaalinen yhteistyö. Yhteistyösopimus löytyy liitteestä 6.

Yhteistyö Venäjän kanssa

Tukholman täysistunnon yhteydessä neuvoston puheenjohtajiston jäsenet tapasivat muiden kansainvälisten vieraiden lisäksi myös Venäjän federaation duuman, ylähuoneen eli liittoneuvoston ja eri alueiden lainsäädäntöelinten edustajista koostuvan Luoteis-Venäjän parlamentaarisen yleiskokouksen (PANWR) valtuuskunnan. Duuman edustajat olivat Olga Epifanova (varapuheenjohtaja), Vadim Dengin ja Grigori Ledkov, liittoneuvoston edustajat Alexander Akimov, Anna Otker ja Mihail Ponomarev, PANWR:n edustaja Natalia Vodiščeva (varapuheenjohtaja Murmanskin alueparlamentissa) sekä PANWR:n komitean puheenjohtajana sekä Marina Gumennikova Karjalasta. Suomalaisista kansanedustajista kokouksessa olivat läsnä Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja Erkki Tuomioja ja edustaja Wille Rydman.

Venäjän valtuuskunnan puheenjohtaja Olga Epifanova, yksi duuman kahdeksasta varapuhemieheistä, piti kiitettävänä sitä, että kiristyneestä kansainvälisestä ilmapiiristä huolimatta parlamentaarinen vuoropuhelu

Pohjoismaiden neuvoston ja venäläisten välillä jatkuu, joskin typistetyimmässä muodossa. Hän piti myös venäläisille parlamentaarisille Pohjoismaissa järjestettyjä opintomatkoja informatiivisina ja hyödyllisinä. Pohjoismaiset parlamentit isännöivät vuorotellen venäläisille parlamentaarisille vuosittain järjestettäviä opintomatkoja, joissa esitellään Pohjoismaiden parhaita käytäntöjä. Vuonna 2018 tämä järjestettiin Norjassa, jolloin teemoina olivat arktinen yhteistyö sekä vapaaehtois- ja kansalaisjärjestötyö ympäristön hyväksi. Kertomusvuonna opintomatkajia järjestettiin puolestaan Tanskassa, jossa perehdyttiin pohjoismaisten järjestöjen toimintaan ja toimittaja- ja lehdistöyhteistyöhön. Suomen valtuuskunta isännöi vuoden 2020 opintomatkan kesäkuussa pääkaupunkiseudulla. Matkan aikana on tarkoitus keskittyä nimenomaan jätehuollon ja kierrätyksen parhaisiin käytäntöihin, yhteistyömahdollisuuksiin ja koulutukseen. Kertomusvuoden Pohjoismaiden neuvoston Venäjä-raportointia Erkki Tuomioja kutsui venäläiset edustajat opintomatkalle Suomeen.

Yhteistyö Valko-Venäjän kanssa

Pohjoismaiden neuvoston vuosittainen Valko-Venäjä-kokous järjestettiin kertomusvuonna Tukholmassa Ruotsin parlamentissa 8. toukokuuta. Pohjoismaiden neuvosto on vuosien ajan kiinnittänyt erityistä huomiota Valko-Venäjän demokratiakehitykseen. Kokouksessa pääaiheeksi nousi lehdistönvapauden huono tilanne Valko-Venäjällä. Keskustelua herätti erityisesti se, onko maassa tapahtunut mitään muutoksia Pohjoismaiden neuvoston viime Valko-Venäjä-kokouksen jälkeen, esimerkiksi vaalilain uudistamisessa. Oppositio puolueiden ja hallituksen näkemykset maan tilanteesta eroavat paljon toisistaan.

Kokoukseen osallistui yksitoista Valko-Venäjän opposition ja kansalaisyhteiskunnan edustajaa sekä yksi kansanedustaja Valko-Venäjän parlamentista. Pohjoismaiden neuvoston Valko-Venäjä-raportointia toimiva edustaja Erkki Tuomioja toimi puheenjohtajana pyöreän pöydän keskustelussa, johon lisäksi osallistui Pohjoismaiden neuvoston, Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Baltian yleiskokouksen jäseniä. Kokouksen tavoitteena oli muun muassa mahdollistaa Valko-Venäjän opposition, kansalaisjärjestöjen ja valtaa pitävien puolueiden välinen poliittinen vuoropuhelu. Tarkoituksena on myös tukea maan demokratiakehitystä ja edistää sananvapautta, suvaitsevaisuutta ja tasa-arvoa. Valko-Venäjä-kokous on järjestetty yhdessä Baltian yleiskokouksen kanssa Vilnassa vuodesta 2007 lähtien. Vuoden 2018 Valko-Venäjä-kokous järjestettiin Suomessa, jolloin eduskunta toimi tilaisuuden isäntänä.

Tukholmassa kokouksen puheenjohtaja Erkki Tuomioja toi esiin, että Pohjoismaiden neuvostolle vuoropuhelu Valko-Venäjä-kokouksissa on arvokasta, ja hän osoitti tyytyväisyytään siitä, että Baltian yleiskokous on mukana kokouksessa. Puheenjohtaja Tuomioja nosti esiin erityisesti vaalilain uudistamisen ja tiedusteli sen tilannetta.

Kokouksen pääpuhujana, toimittajana Åsa Ohlsson kertoi Valko-Venäjän lehdistönvapautilanteesta ja toimittajien asemasta maassa. Hänen mukaansa lehdistönvapaus vaihtelee vaaliajankohdan mukaan: lehdistönvapaus on sitä suurempaa, mitä kauempana vaaleista ollaan, ja sitä rajoitetumpaa, mitä lähempänä vaalit ovat. Valko-Venäjän lehdistönvapautilanne on Euroopan huonoin. Kansainvälisessä lehdistönvapautta mittaavassa tilastossa maa on sijalla 153 (Afganistanin sijoitus on 120). Valko-Venäjällä toimittajana oleminen on vaarallista ja syytteeseen joutuu helposti. Yksi ongelma on maan joukkotiedotuslainsäädäntö, joka mahdollistaa toimittajien työskentelyn vain valtion joukkotiedotusyrityksille. Yksityistä akkreditointia ei voi hankkia, ja tämän takia riippumattomana toimittajana ei voi työskennellä. Toimittajat saavat sakkoja ja syytteitä ja joutuvat vankilaan. Ohlsson suositteli, että tulisi käyttää olemassa olevia rakenteita, mainiten esimerkiksi EU:n, itäisen kumppanuuden ja Etyjin. Hänen mukaansa olisi tärkeää pitää yllä suhteita kansalaisjärjestöihin ja tukea niitä muun muassa järjestämällä pyöreän pöydän kokouksia ja lisäksi kaikissa valkovenäläisten viranomaisten kanssa pidettävissä kokouksissa tulisi tärkeimmäksi teemaksi nostaa demokratia ja lehdistönvapaus. Demokratiaa ei ole ilman lehdistönvapautta.

Keskustelussa tuli esille opposition ja kansalaisjärjestöjen edustajien näkemys siitä, että maan ihmisoikeustilanne ei ole viime vuoden kokouksen jälkeen kohentunut. Monessa asiassa opposition ja kansalaisjärjestöjen näkemykset erosivat hallitusta kannattavan kansanedustajan näkemyksistä, erityisesti siinä, kuinka paljon oppositiota ja kansalaisjärjestöjä kuullaan ja mikä on lehdistönvapauden tila. Hallitus yrittää edelleen tukahduttaa poliittista aktiviteettia, ja presidentinvaalien lähestyessä poliittinen liikkumatila vähenee entisestään. Opposition jäsenet kertoivat, että taloudelliset sanktiot ja vaikuttamiskeinot ovat suuri ongelma toimittajille Valko-Venäjällä.

Puheenjohtaja Tuomioja kertoi kokouksen lopussa, että Pohjoismaiden neuvosto aikoo jatkossakin järjestää kyseisiä kokouksia ja käydä vuoropuhelua valkovenäläisten kanssa. Tuomiojan mukaan tämä on tärkeää, jotta näitä aiheita koskevat ongelmat otettaisiin esiin positiivisen kehityssuunnan aikaansaamiseksi Valko-Venäjällä. Kehityssuuntaa ei kuitenkaan ole ollut Valko-Venäjällä parempaan päin vuonna 2018 Helsingissä järjestetyn kokouksen jälkeen, ja neuvosto on kuullut kokouksessa huolestuttavia asioita esimerkiksi vaalilainsäädännön uudistamisesta, lehdistönvapaudesta ja ihmisoikeuksista. Puheenjohtaja totesi, että tulevaisuudessa Pohjoismaiden neuvoston Valko-Venäjä-kokous voisi mahdollisesti olla Minskissä, jossa voisi kuulla lisää sanan- ja lehdistönvapaudesta. On tärkeää, että kansalaiset saavat kuulla kokouksen teemoista ja siellä esitettävistä näkemyksistä. Tämän vuoksi neuvosto jatkaa keskusteluja Valko-Venäjän kanssa.

Itämeri-yhteistyö

Monet Itämeri-yhteistyöhön liittyvät asiat ovat esillä myös Pohjoismaiden neuvoston valiokunnissa, joten Itämeren parlamentaarikkokonferenssi (BSPC), joka kokoaa yhteen parlamentaarikkoja ja virkamiehiä kaikista Itämeren ympäryksistä, on ollut Pohjoismaiden neuvostolle tärkeä foorumi ja perinteinen yhteistyökumppani jo rautaesiripun romahtamisesta lähtien.

Elokuussa Norjan BSPC-puheenjohtajuuskauden päättäneen Oslon Itämeri-konferenssin istunnoissa käsiteltiin Itämeren alueen yhteistyötä, tulevaisuuden työelämää ja alueen maiden valmistautumista digitalisaation aiheuttamaan murrokseen, YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista, merten suojelemista sekä maahanmuuton ja kotouttamisen parhaita käytäntöjä. Konferenssin päätteeksi Itämeren alueen maiden parlamentaarikot hyväksyivät yksimielisesti kattavan päätöslauselman, jossa toivotaan muun muassa aktiivisen hallitustenvälisen Itämeri-yhteistyön jatkumista sekä hallituksilta toimia merenpohjan puhdistamiseksi räjähtämättömistä ammuksista ja sotilastarvikkeista.

Pohjoismaiden neuvoston Itämeri-raportoiija Silja Dögg Gunnarsdóttir esitteli Oslon konferenssissa Pohjoismaiden neuvoston kansainvälisen strategian kiinnostavat Itämeri-yhteistyöhön. Puheessaan Gunnarsdóttir korosti erityisesti pohjoismaisia arvoja ja kaikkien viiden Pohjoismaan syvään juurtunutta demokratiaperinnettä: ”Uskomme sananvapauteen, korruption vähäisyyteen, oikeuslaitoksen oikeudenmukaisuuteen ja luotettavuuteen sekä kaikkien yhtäläisiin mahdollisuuksiin riippumatta siitä, ketä sattuu rakastamaan tai millaiseen perheeseen on syntynyt. Tämä on vahvojen talouksien, toimivien yhteiskuntien ja väestön onnellisuuden perusta.”

Liettuan BSPC-puheenjohtajuuskausi (2019–2020) keskittyy alueellisen yhteistyön parantamiseen, koulutus-, tiede- ja innovaatioverkostoihin, digiyhteistyön tiivistämiseen sekä tehokkaampaan tiedonvaihtoon ja parhaiden käytäntöjen jakamiseen maahanmuuttoa ja kotouttamista koskeissa asioissa.

Barents-yhteistyö

Barentsin parlamentaarinen konferenssi järjestettiin kertomusvuonna Ruotsin Haaparannassa 16.–18. syyskuuta. Barentsin alueen parlamentaarinen konferenssi järjestetään kahden vuoden välein, ja sitä isännöi Barentsin neuvoston puheenjohtajamaa. Vuosina 2018–2019 puheenjohtajamaana oli Ruotsi. Haaparannan konferenssiin osallistui parlamentaarikoita muun muassa Suomesta, Ruotsista, Norjasta ja Venäjältä. Suomesta konferenssiin osallistuivat eduskunnan arktisen valtuuskunnan puheenjohtaja ja

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan jäsen edustaja Mikko Kärnä sekä Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan jäsen edustaja Kaisa Juuso.

Konferenssi kokosi yhteen Barentsin alueen parlamentaarikoita keskustelemaan alueen liikenneyhteyksien kehittämisestä. Yhdeksännen kerran järjestetyn konferenssin teemana oli ”Connecting the Barents region – infrastructure for a sustainable future”. Konferenssin juhlaillallisilla puheen pitänyt edustaja Kaisa Juuso muistutti Barentsin alueen erityislaatuisuudesta ja tiivistä yhteyksistä yli rajojen. Yhteydenpito on ollut tiivistä ja kiinteää satojen vuosien ajan. Edellisen kerran konferenssi järjestettiin vuonna 2017 Narjan-Marissa Venäjällä, jolloin käsiteltiin muun muassa parlamenttienvälistä ja alueellista yhteistyötä, Barentsin alueen taloudellista tilannetta sekä luonnonsuojelua ilmastomuutoksen näkökulmasta. Suomessa konferenssi järjestettiin viimeksi vuonna 2015.

Konferenssin julkilausuma heijasti vahvasti konferenssin liikenteeseen ja infraan liittyviä teemoja ja se hyväksyttiin yksimielisesti. Konferenssin lopussa norjalainen parlamentaarikko Eirik Sivertsen kutsui osallistujat vuonna 2021 pidettävään seuraavaan Barentsin alueen parlamentaarikkokonferenssiin, joka järjestetään Norjassa. Norjan puheenjohtajuuskauden painopistealueita ovat tieto ja terveys.

Pohjoinen ulottuvuus

Pohjoisen ulottuvuuden parlamentaarinen konferenssi järjestettiin kertomusvuonna Norjan Bodössä 19.–20. marraskuuta. Pohjoinen ulottuvuus on yhteistyötä neljän tasavertaisen kumppanin – Euroopan unionin, Venäjän, Norjan ja Islannin – välillä. Maantieteellisesti pohjoisen ulottuvuuden alue kattaa Luoteis-Venäjän, Itämeren ja Euroopan arktiset alueet, mukaan lukien Barentsin alue.

Pohjoisen ulottuvuuden parlamentaarinen konferenssi järjestetään kahden vuoden välein. Bodön konferenssiin osallistui parlamentaarikoita muun muassa Euroopan parlamentista, Suomesta, Ruotsista, Norjasta ja Venäjältä. Suomesta konferenssiin osallistuivat eduskunnan arktisen valtuuskunnan puheenjohtaja ja Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan jäsen Mikko Kärnä, Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan jäsen Heli Järvinen sekä arktisen valtuuskunnan varapuheenjohtaja Satu Hassi.

Konferenssin teemoina olivat kestävä kehitys, liikenne ja meriturvallisuus, ympäristöyhteistyö sekä terveys- ja sosiaaliyhteistyö pohjoisen ulottuvuuden alueella. Konferenssin hyväksymässä julkilausumassa pohjoisen ulottuvuuden parlamentaarikot lupasivat muun muassa työskennellä ilmastopäästöjen vähentämiseksi, sisällyttää nuoret päätöksentekoon ja ottaa huomioon alkuperäiskansojen oikeudet. Pohjoismaiden neuvoston pohjoisen ulottuvuuden raportoijana toimi kertomusvuonna edustaja Erkki Tuomioja.

Yhteistyö Länsi-Pohjolan kanssa

Pohjoismaiden neuvosto tekee yhteistyötä Länsi-Pohjolan neuvoston kanssa, ja järjestöt osallistuvat toistensa kokouksiin tarkkailijoina. Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajisto ja Länsi-Pohjolan neuvosto tapasivat kertomusvuonna Tukholman täysistunnossa keskustellakseen ajankohtaisista Länsi-Pohjolan alueen asioista. Keskustelun aluksi todettiin suurvaltojen kiinnostuksen Grönlantia kohtaan viime aikoina selvästi kasvaneen ja puhuttiin muun muassa presidentti Trumpin ehdotuksesta ostaa Grönlanti sekä Kiinan lentokenttähankkeista. Kehitys liittyy suurvaltojen geopolitiisiin linjauksiin ulko- ja turvallisuuspolitiikan saralla sekä kaupallisten merenkulkureittien kehitykseen. Färsaarten edustaja sanoi kuuluvansa niihin, jotka eivät toivo merenkulun kyseisellä alueella muuttuvan liian houkuttelevaksi kaikille. Hän myös mainitsi, että on tärkeää pyrkiä pitämään Grönlanti kaikin keinoin Länsi-Pohjolan viitekehityksessä sen sijaan, että se liukuisi suurvaltojen (Yhdysvaltojen ja Kiinan) vaikutuspiiriin.

Tulevista kokouksista mainittiin teemakokous Färsaarilla Tórshavnissa 29. tammikuuta 2020 sekä vuosikokous Reykjavikissa syyskuussa 2020. Myös kielikysymykset olivat esillä: Pohdittiin, voisivatko Länsi-Pohjolan maat tehdä yhteistyötä kielikysymyksissä. Näiden maiden kielet ovat pieniä, ja englannin vaikutus

on vahva. Lisäksi keskusteltiin siitä, kuinka brexit-prosessi mutkistaa kalastusasioita. Färseillä on sopimus vuoden 2020 loppuun asti, ja färseiläiset saavat kalastaa samoilla alueilla Skotlannin ympärillä samoja kalalajeja kuin tähänkin asti, mutta erityisesti ruotsalaisille ja tanskalaisille sekä muiden EU-maiden kalastajille tilanne näyttää hyvin epävarmalta. Lohen viennin todettiin olevan erittäin tärkeä kysymys Färseille.

EU-yhteistyö

Pohjoismaiden neuvoston voimassa olevassa kansainvälisessä strategiassa korostetaan pohjoismaista EU-yhteistyötä. Strategiassa todetaan, että EU on tulevaisuudessakin erityisen tärkeä organisaatio kaikille Pohjoismaille riippumatta siitä, ovatko ne EU:n jäseniä vai eivät. Tämän vuoksi Pohjoismaiden neuvosto haluaa vahvistaa yhteyksiä europarlamentaarikkoihin ja EU:n instituutioihin. Vuoden 2016 täysistunnossa neuvosto teki päätöksen perustaa oma EU-toimisto Brysseliin. Neuvostolla on syyskuusta 2017 lähtien ollut Brysselissä työntekijä, jolla on erityisvastuu yhteydenpidosta ja koordinoinnista pohjoismaisten EU-parlamentaarikkojen sekä muiden pohjoismaisten ja Pohjoismaille keskeisten toimijoiden kanssa. Kertomusvuonna EU-teemaa käsiteltiin Pohjoismaiden neuvostossa sekä kevään teemaistunnon yhteydessä että joulukuussa järjestetyssä neuvoston puheenjohtajiston ja pohjoismaisten EU-valiokuntien välisessä kokouksessa.

Pohjoismaiden neuvoston Tanskan valtuuskunta kokosi pohjoismaisia europarlamenttiedokkaita teemaistunnon yhteydessä järjestettyyn keskustelutilaisuuteen. Keskustelussa käsiteltiin kolmea teemaa: Pohjolaa brexitin jälkeen, ilmastopoliittikkaa sekä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Tanskan valtuuskunnan varapuheenjohtaja Bertel Haarder totesi avajaispuheenvuorossaan pohjoismaisen puolustuspoliittisen yhteistyön lisääntyneen merkittävästi muutaman viime vuoden aikana. Tämän lisäksi kaikilla poliittisilla tasoilla käydään aktiivisesti ilmastopoliittista keskustelua. Haarder ilmaisi myös huolensa EU:n kehityssunnasta viitaten erityisesti Ison-Britannian EU-eroon.

Keskustelun ensimmäisessä osiossa pohdittiin Pohjolan roolia brexitin jälkeen. Neuvoston presidentti ja europarlamenttiedokas Jessica Polfjärd kertoi Ison-Britannian ja Pohjoismaiden yhteisestä arvopohjasta sekä pitkästä ja hyvästä tähänastisesta yhteistyöstä. Hän katsoi, että vuoropuhelua tulisi jatkaa ja uusia yhteistyömuotoja löytää mahdollisimman pian Britannian EU-eron jälkeen. Keskustelussa nousivat esiin huolet EU-budjetin huomattavasta pienentymisestä Ison-Britannian jättäessä unionin sekä vaikutusvallan siirtymisestä EU:ssa pohjoisesta etelään. Todettiin, että Pohjoismaiden tulisi jatkaa Baltian maiden tukemista ja hakeutua entistä aktiivisemmin yhteistyöhön nimenomaan Saksan kanssa.

Ilmastopoliittinen keskustelu painottui erityisesti lentoveroon. Keskusteluissa tuotiin esiin kiertotalousajattelun tukeminen ja se, että tulisi siirtyä hiilineutraaliin talonrakentamiseen. Puheenvuoroissa korostettiin vaihtoehtoisia liikennemuotoja ratkaisuna päästöjen vähentämiseen ja todettiin, että Euroopan pitäisi päästä sopuun eurooppalaisesta ilmastopöytäkirjasta ja yhtenäistää energiamarkkinat. Pohdittiin myös, mistä ja miten Euroopan tulisi kerätä varat tulevaisuuden suuriin ilmastoinvestointeihin.

Turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa käsittelevässä osiossa avainasemassa oli Itämeren alueen tilanne. Keskustelun yhteisenä nimittäjänä oli se, että pohjoismaista turvallisuus- ja puolustusyhteistyötä pidettiin hyvänä ja sitä tulisi lisätä, sillä EU ei ole ainoa ratkaisu Pohjoismaiden turvallisuuteen. Keskustelussa todettiin muun muassa, että Pohjoismailla on tärkeä rooli Itämeren jännittyneen tilanteen lieventämisessä ja siksi Pohjoismaiden neuvoston tulisi kutsua koolle Itämeren alueen turvallisuuskonferenssi.

Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajisto päätti kokouksessa kertomusvuoden tammikuussa Suomen valtuuskunnan puheenjohtajan Erkki Tuomiojan ehdotuksesta, että neuvoston sihteeristö pyrkisi lisäämään neuvoston ja pohjoismaisten EU-valiokuntien keskinäistä yhteydenpitoa valmistelemalla neuvoston puheenjohtajiston ja kansallisten EU-valiokuntien puheenjohtajien yhteistä kokousta. Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajisto tapasi 1. joulukuuta Helsingissä pohjoismaisten EU-

valiokuntien edustajia. Kokous järjestettiin Helsingissä 1.–3. joulukuuta järjestetyn parlamenttienvälisen kokouksen (COSAC) yhteydessä. COSAC-kokous järjestettiin Helsingissä osana Suomen EU-puheenjohtajuuskauden kokouksia, ja se toi yhteen jäsenvaltioiden EU-valiokuntiin kuuluvia kansanedustajia sekä Euroopan parlamentin jäseniä.

Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston ja pohjoismaisten EU-valiokuntien edustajien välisen kokouksen puheenjohtajana toimi Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja edustaja Erkki Tuomioja. Kokoukseen osallistuivat Pohjoismaiden neuvoston puolesta myös neuvoston puheenjohtajiston jäsen edustaja Wille Rydman sekä Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan puheenjohtaja Ruotsin edustaja Pyry Niemi. Kokouksessa pääteemana oli keskustelu pohjoismaisesta parlamentaarisesta yhteistyöstä EU-asioissa. Tarkoituksena oli selvittää, miten yhteistyö tällä hetkellä toimii pohjoismaisten EU-valiokuntien välillä ja miten sitä voisi kehittää sekä millä tavoin Pohjoismaiden neuvosto voisi edistää EU-valiokuntien välistä yhteistyötä. Kokouksen tavoitteena oli myös pyrkiä varmistamaan, että Pohjoismaiden neuvoston EU-painotukset ovat maiden kansallisten prioriteettien mukaisia.

Kokouksessa päästiin yksimielisyyteen siitä, että on hyödyllistä vaihtaa tietoja ja keskustella säännöllisesti EU-asioista, erityisesti silloin, kun voidaan saavuttaa selkeää pohjoismaista hyötyä toimimalla yhdessä. Suuren valiokunnan puheenjohtaja Satu Hassi korosti tiedonvaihdon ja koordinaation tärkeyttä kansallisten EU-valiokuntien ja Pohjoismaiden neuvoston valiokuntien välillä. Kokouksen puheenjohtajan Erkki Tuomiojan mielestä olisi hyvä lisätä erilaisia kokouksia ja aloitteita koskevien tietojen jakamista, ja hän totesi, että yhteyksiä myös EU-valiokuntien välillä voitaisiin parantaa, jotta saataisiin parempi käsitys ja yleiskuva siitä, millaisia erilaisia näkemyksiä Pohjoismaissa on tietyistä tärkeistä EU-asioista. Tämä helpottaisi myös tuen antamista toiselle maalle, varsinkin jos tietyllä maalla on oma intressi jossain kysymyksessä. Kokouksessa nousi esiin useita kysymyksiä, joista voitaisiin keskustella tulevilla kokouksilla, kuten ilmastoyhteistyö, turvallisuus, ilmailuvalmius, 5G ja tietoturva, oikeusvaltiokysymykset, EU:n verotus sekä Pohjoismaiden väliset EU-direktiivien täytäntöönpanosta johtuvat rajaesteet.

Pohjoismaiden EU-valiokuntien edustajat osoittivat kiinnostusta myös suunniteltuihin Pohjoismaiden neuvoston seminaareihin, jotka pidettäisiin Euroopan parlamentissa Brysselissä maaliskuussa 2020. Sovittiin, että Pohjoismaiden neuvosto lähettää kutsun seminaareihin laajasti kansallisten parlamenttien jäsenille, myös Pohjoismaiden EU-valiokunnille sekä asianomaisille asiantuntijoille ja Baltian maiden parlamenteille. Kannatusta sai myös se, että jatkossakin järjestettäisiin vastaavia Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston ja pohjoismaisten EU-valiokuntien välisiä kokouksia, tosin ei jokaisen COSAC-kokouksen yhteydessä.

6. Yhteiskunnan turvallisuus

Yhteiskuntaturvallisuustyöryhmä

Yhteiskunta- ja kokonaisturvallisuus on pitkään ollut Pohjoismaiden neuvoston asialistan kärjessä. Neuvoston puheenjohtajisto päätti syksyllä 2018 asettaa erillisen työryhmän käsittelemään aihetta. Työryhmän tarkoituksena oli laatia yhteinen pohjoismainen strategia, joka määrittelee Pohjoismaiden neuvoston priorisoinneille selkeän suunnan samalla kun se sisältää konkreettisia ehdotuksia Pohjoismaiden hallituksille. Työryhmä on kokoontunut puheenjohtajiston kokousten yhteydessä: työryhmän ensimmäinen kokous pidettiin Espoon Hanasaaressa joulukuussa 2018, toinen tammikuussa 2019 Reykjavikissa, ja kolmas ja viimeisin kokous pidettiin Kööpenhaminan teemaistunnon yhteydessä huhtikuussa 2019. Strategian luonnoksesta keskusteltiin puheenjohtajiston kesäkokouksessa Helsingborgissa, minkä jälkeen puheenjohtajisto hyväksyi sen yksimielisesti syyskuun kokouksessaan Helsingissä. Puheenjohtajiston ehdotus Pohjoismaiden neuvoston yhteiskuntaturvallisuusstrategiaksi hyväksyttiin neuvoston täysistunnossa Tukholmassa lokakuussa 2019.

Viime vuosina pohjoismainen parlamentaarinen yhteistyö on keskittynyt yhä enemmän yhteiskunnan turvallisuuteen liittyviin teemoihin. Yhteiset tiedot, kokemukset ja varautuminen vahvistavat Pohjoismaiden valmiutta kohdata mahdollisia kriisejä ja katastrofeja. On siis kaikin puolin syytä tehdä pohjoismaista yhteistyötä ja auttaa naapurimaita tarvittaessa. Pohjoismaiden neuvoston yhteiskuntaturvallisuustyöryhmä laati suosituksia pohjoismaisesta yhteistyöstä yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden kehittämiseksi. Työryhmän mandaattiin kuuluivat pohjoismainen varautumis- ja siviilivalmiusyhteistyö, kyberturvallisuus, huoltovarmuus, resilienssi eli kriisinkestävyys.

Pohjoismaiden neuvoston yhteiskuntaturvallisuustyöryhmän puheenjohtaja, edustaja Wille Rydman esitteli yhteiskuntaturvallisuusstrategian Tukholman täysistunnossa. Rydman totesi, että strategia antaa selkeän suunnan pohjoismaiselle yhteistyölle yhteiskuntaturvallisuuteen liittyvissä aiheissa ja tuo järjestelmällisyyttä yhteistyöhön. Yksi konkreettinen toimenpide-ehdotus strategiassa on erillisen riippumattoman komission perustaminen. Keskustelussa annettiin vahva tuki strategialle. Pohjoismaat kohtaavat useita yhteisiä haasteita, kuten verkkohyökkäyksiä, terrori-iskuja, äärimmäisiä sää- ja luonnonkatastrofeja, pandemioita ja energiantoimitusongelmia, jotka aiheuttavat yhteiskunnan kriisitilanteita. Nämä ovat uhkia, jotka voivat koskea yhtä Pohjoismaata mutta joilla voi olla vaikutuksia myös rajojen yli. Pohjoismaissa on edelleen rajaesteitä, jotka estävät tehokasta yhteistyötä. Tämän takia on tärkeää tehdä tiivistä pohjoismaista yhteistyötä rajojen yli. Keskustelussa nousivat esille erityisesti kyber- ja hybridiuhat ja niihin liittyvä pohjoismainen yhteistyö sekä siviilipuolen yhteistyö liittyen metsäpaloihin ja muihin luonnononnettomuksiin. Keskustelun päätteeksi Pohjoismaiden neuvosto päätti täysistunnossa yksimielisesti hyväksyä neuvoston yhteiskuntaturvallisuusstrategian. Strategia annetaan pohjoismaisille hallituksille, ja se sisältää useita suosituksia ja konkreettisia toimenpide-ehdotuksia yhteiskuntaturvallisuuteen liittyen.

Pohjoismaiden neuvoston yhteiskuntaturvallisuusstrategia

Pohjoismaiden neuvoston yhteiskuntaturvallisuusstrategiassa kuvaillaan Pohjoismaihin kohdistuvia haasteita ja uhkia, joita ovat esimerkiksi luonnonkatastrofit, pandemiat, terrori-iskut, verkkohyökkäykset, öljyvahingot merellä sekä polttoaine-, sähkö- ja elintarvikehuollon ongelmat. Tällaiset uhat saattavat kohdistua vain yhteen Pohjoismaahan, mutta niiden vaikutukset voivat ulottua yli rajojen. Yhteiset tiedot, kokemukset ja varautuminen vahvistavat Pohjoismaiden valmiutta kohdata haasteet. On siis kaikin puolin syytä tehdä pohjoismaista yhteistyötä ja auttaa naapurimaita tarvittaessa.

Strategiassa Pohjoismaiden neuvosto esittää, että Pohjoismaiden hallitukset arvioivat, miten Pohjoismaiden ministerineuvosto voisi tukea pohjoismaista ulko- ja turvallisuuspoliittista yhteistyötä sekä yhteistyötä yhteiskuntaturvallisuudessa ja varautumisessa. Tällä hetkellä pohjoismainen ulko-, puolustus- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö ja varautumista, suuronnettomuuksia ja kriisejä koskeva yhteistyö eivät sisälly ministerineuvoston mandaattiin. Strategiassa todetaan, että Pohjoismaiden asukkaat suhtautuvat erittäin myönteisesti pohjoismaiseen yhteistyöhön. Kyselyissä kaikkein tärkeimpänä pohjoismaalaiset pitävät yhteistyötä puolustus- ja turvallisuuskysymyksissä. Kuitenkin selkeä pohjoismainen johtajuus, yhteispohjoismainen tilannekuva ja fokus puuttuvat pohjoismaisesta yhteistyöstä. Lisäksi kaikilla yhteiskuntaturvallisuustyön alueilla ei ole sopimuksia tai tarvittavia ohjausasiakirjoja. Pohjoismaiden neuvoston tavoitteena on tehokas yhteispohjoismainen kriisivalmius, jossa yksi Pohjoismaa nopeasti lähtee auttamaan toista pohjoismaista naapurimaata silloin, kun suuret kriisit kohtaavat sitä.

Strategiassa ehdotetaan erillisen puolueettoman komitean perustamista, joka arvioisi, kuinka pohjoismaista yhteistyötä tulisi optimoida yhteiskuntaturvallisuuden alalla. Lisäksi Pohjoismaiden hallitusten tulisi kehittää pohjoismaista poliisiyhteistyötä, perustaa yhteispohjoismainen palontorjuntalennosto sekä laatia analyysi siitä, miten pohjoismaisella energiayhteistyöllä voidaan vahvistaa huoltovarmuutta. Pohjoismaiden neuvosto ehdottaa myös, että Pohjoismaiden hallitukset lisäisivät hybridi- ja kyberuhkien vastaisen työn parhaiden käytäntöjen vaihtamista sekä vahvistaisivat

pohjoismaista poliisiyhteistyötä muun muassa kyberrikollisuuden torjunnassa. Pohjoismaiden neuvoston yhteiskuntaturvallisuusstrategia löytyy liitteestä 5.

Pohjoismainen ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö ja askeleet eteenpäin

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta järjesti neuvoston syyskuun kokousten yhteydessä parlamentaarisen keskustelun pohjoismaisesta ulko- ja turvallisuuspoliittisesta yhteistyöstä tänään ja tulevaisuudessa. Yhteisen kokouksen aihe oli ”Pohjoismainen ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö ja askeleet eteenpäin”. Yhteisen kokouksen tavoitteena oli keskustella, mitä opittiin Stoltenbergin raportista ja sen toteutuksesta ja mitkä painotukset tulisi sisällyttää uuteen strategiaan. Thorvald Stoltenbergin raportti julkaistiin vuonna 2009, ja se sisälsi ehdotuksia Pohjoismaiden ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön kehittämisestä.

Kokouksen avasi Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja Erkki Tuomioja. Tuomioja totesi, että Nordefcon uudessa strategiassa mainitaan, että pohjoismaista yhteistyötä tulee syventää kokonaispuolustuksen osalta. Pohjolaan kohdistuu odotuksia, jotka liittyvät kriisien torjuntaan ja ennaltaehkäisyyn, ja sillä on myös mahdollisuus vastata näihin odotuksiin. Tämän on oltava pohjoismaisen turvallisuuspoliittisen yhteistyön ydin.

Suomen puolustusministeri Antti Kaikkonen puhui Pohjoismaiden puolustuspoliittisesta yhteistyöstä ja Nordefcon uudesta visiosta. Ministeri Kaikkonen totesi aluksi, että uskottava puolustus vaatii uskottavaa yhteistyötä. Puolustus- ja turvallisuuspolitiikka ovat tärkeitä yhteistyöalueita Pohjoismaissa, ja useat mittaukset osoittavat myös Pohjoismaiden kansalaisten olevan tätä mieltä. Pohjoismaat jakavat puolustusyhteistyön osalta samanlaisen turvallisuuskuvan, ja yhteistyötä tehdään silloin kun sille on tarvetta. Turvallisuuspoliittinen tilanne muuttui Pohjoismaissa vuonna 2013 Ukrainan kriisin jälkeen, ja tämä johti myös uuden tavoitetason määrittämiseen Nordefco-yhteistyössä. Nordefcon uusi visio, Visio 2025, hyväksyttiin viime vuonna. Visio luo uuden poliittisen tavoitetason yhteistyölle ja sisältää myös konkreettisia tavoitteita.

Pohjoismaiden neuvoston presidentti Hans Wallmark totesi kommentissaan, että visiot ovat hyviä, mutta tiedusteli, miten visiot ankkuroidaan parlamentaarisesti. Vahva ja laaja kansalaisten tuki sekä yhteiskuntakeskustelu näistä teemoista on tärkeää. Nykytilannetta hän kuvasi toteamalla, että geopolitiikka on tehnyt paluun ja karttakirjat ovat taas tärkeitä. Wallmark mainitsi, että turvallisuus- ja puolustuspolitiikka olivat kylmän sodan aikana tabuja pohjoismaisessa yhteistyössä mutta nyt ne ovat neuvoston asialistan kärjessä ja pohjoismaisissa yhteyksissä on nyt sallittua puhua turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta.

Puheenvuoron piti myös Norjan ulkopoliittisen instituutin (NUPI) johtaja Ulf Sverdrup, joka antoi selonteon vuonna 2009 julkaistun Stoltenbergin raportin toteutuksesta. Stoltenbergin raportti oli visionäärinen ja uudisti pohjoismaisen yhteistyön sisältöjä. Se oli myös avaus, joka mahdollisti pohjoismaisen tason turvallisuus- ja puolustuskeskustelun. Sverdrupin mukaan suuri osa raportin ehdotuksista on toteutettu. Pohjoismaiden ulkopoliittiset instituutit ovat laatineet seurantaraportin, jossa pohditaan Stoltenbergin raportin toteutumista 10 vuotta sen julkistamisen jälkeen. Seurantaraportti korostaa Pohjoismaiden erilaisia tahtotiloja ja toiveita puolustus- ja turvallisuuspoliittiselle yhteistyölle. Pohjoismainen yhteistyö on lisä yhteistyölle EU:n ja Naton jäsenyyksien ja kumppanuuksien puitteissa. Pohjoismaiden vahvuus on kyky työskennellä kahden- ja monenvälisissä yhteistyömuodoissa, ja yhteistyö toimii parhaiten, kun se tuottaa maille lisäarvoa eikä luo uusia rakenteita. Tärkeät kysymykset ovat edelleen, minkä tyyppistä puolustus- ja turvallisuuspolitiikkaa halutaan koordinoida ja kuinka Pohjoismaat voivat tehdä tiiviimpää ja tehokkaampaa yhteistyötä vaikuttaakseen Euroopan ja muun maailman tilanteeseen.

Sverdrupin puheenvuoroa kommentoi Tanskan valtuuskunnan puheenjohtaja Bertel Haarder. Hän totesi, että Tanska on valitettavasti ollut hieman hidas pohjoismaisen puolustusyhteistyön suhteen, mutta hän toivoi tilanteen kohentuvan. Hän painotti, että Pohjolaan ei saa syntyä puolustuspoliittista tyhjiötä.

Kysymykseen, tarvitaanko uutta Stoltenbergin raporttia, Sverdrup vastasi, että pohjoismaiselle yhteistyölle on eduksi, jos toimeksiannosta tehtäisiin mahdollisimman laaja ja että siinä käytettäisiin luovuutta.

Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksen kansainvälisten suhteiden päällikkö Kirsti Narinen pohti puheenvuorossaan, mitä pitäisi saada aikaiseksi pohjoismaisessa yhteistyössä kokonaisturvallisuuteen sekä kyber- ja hybridiyhteistyöhön liittyen. Narisen pääviesti oli, että teknologian kehitys on tuonut mukanaan paljon hyvää mutta myös uhkia ja että nykyään kaikki yhteiskunnassa ovat toimijoita kyber- ja hybriditurvallisuuden osalta. Narinen korosti erityisesti demokraattisten prosessien tärkeyttä – jokaisella hallituksella ja parlamentilla pitää olla oikeus tehdä heille uskottuja päätöksiä. Myös median rooli on erittäin tärkeä. Lopuksi hän kehotti Pohjoismaita lisäämään yhteistyötä Baltian maiden kanssa. Islannin valtuuskunnan puheenjohtaja Silja Dögg Gunnarsdóttir kommentoi Narisen puheenvuoroa kertomalla, että kyberuhat ovat ajankohtaisia ja niistä on keskusteltu paljon myös Islannissa. Islanti ei ole hybridikeskuksen jäsen mutta on erittäin kiinnostunut yhteistyöstä. Islanti toimii puheenjohtajana Pohjoismaiden neuvostossa ensi vuonna, ja yhtenä puheenjohtajuuskauden teemana Islanti nostaa esiin valeutiset ja kyberriskit, jotka ovat uhka demokraattisia prosesseja kohtaan.

Kokouksen päätti Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan jäsen ja Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston jäsen Wille Rydman. Rydman totesi, että pohjoismaisen yhteistyön tärkeys pysyy ja kasvaa Trumpin ja Putinin maailmassa. Kylmän sodan aikana Pohjoismaissa vältettiin ulko-, puolustus- ja turvallisuuspoliittisia kysymyksiä. Nyt nämä kysymykset ovat erittäin tärkeitä Pohjoismaiden neuvoston asialistalla. Vuonna 2017 neuvosto hyväksyi kansainvälisen strategian, ja kertomusvuonna on keskusteltu laajasti yhteiskuntaturvallisuudesta. Tällä hetkellä kaivataan vahvaa pohjoismaista johtajuutta ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, ja myös tämän vuoksi olisi tarvetta uudelle Stoltenbergin raportille.

7. Demokratia ja tasa-arvo

Kertomusvuonna Ruotsi toimi Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajana. Puheenjohtajakauden ohjelman otsikkona oli ”Pohjoismaiden arki – demokratiaa ja kansalaisten tukea”. Teemalla haluttiin korostaa sitä, että pohjoismaisen yhteisö on saanut alkunsa maiden välisten aatteellisten yhdistysten ja yksittäisten ihmisten kontaktien verkostosta. Vuosina 2018–2022 Ruotsin valtiopäivät muistaa ja juhlii ruotsalaisen demokratian läpimurron satavuotisjuhlaa. Sen vuoksi Ruotsin valtuuskunta halusi Ruotsin puheenjohtajakaudella kiinnittää erityistä huomiota demokratian merkitykseen Pohjoismaiden hyvinvoinnille.

Yksi demokratian perusperiaatteista ja pohjoismaisen yhteistyön keskeisistä kysymyksistä on sukupuolten välinen tasa-arvo. Tasa-arvoiset yhteiskunnat ovat Pohjoismaiden lippulaiva ja edellytys pohjoismaisen mallin menestymiselle. Ruotsin valtuuskunnan tavoitteena oli, että kertomusvuoden aikana kiinnitetään huomiota kansallisen tasa-arvotyön tehostamiseen Pohjoismaissa. Maiden on opittava toisiltaan sekä pyrittävä ratkaisemaan esimerkiksi palkkaeroihin, epätasa-arvoisiin valtasuhteisiin ja syrjäytymiseen liittyviä ongelmia ja parantamaan siten mahdollisuuksia lisätä osallistamista ja demokraattista osallisuutta.

Teemaistunnon teemakeskustelu

Kertomusvuoden teemaistunto järjestettiin Kööpenhaminassa 8.–9. huhtikuuta. Teemana oli tasa-arvo ja demokratia, ja istunnon teemakeskustelu käytiin aiheesta ”Tasa-arvo – demokratian edellytys”. Pohjoismaiden neuvoston presidentti Jessica Polfjärd avasi teemakeskustelun toteamalla, että tasa-arvo ja demokratia ovat neuvoston puheenjohtajamaan Ruotsin painopisteitä. Hän toivoi, että Pohjoismaat toimisivat esikuvana muille maille tasa-arvoasioissa, mutta huomautti, että myös muilla maille voi olla annettavaa Pohjolalle. Useissa puheenvuoroissa mainittiin, että Pohjoismaat on yksi maailman tasa-arvoisimmista alueista ja että tasa-arvoalan pohjoismaisesta yhteistyöstä saaduilla kokemuksilla on suuri kansainvälinen kysyntä. Toisaalta todettiin, että alaan liittyy edelleen suuria haasteita myös Pohjolassa.

Keskustelussa esiin tuotuja haasteita olivat muun muassa sukupuolittuneet työmarkkinat, miesten ja naisten väliset palkkaerot sekä naisiin kohdistuva väkivalta ja seksuaalinen häirintä, erityisesti #metoo-kampanjan valossa. Muut puheenvuoroissa erityisesti huomiota saaneet seikat olivat vastuun jakaminen vanhempainvapaiden ja hoivatyön osalta, poikien ja miesten osallistuminen tasa-arvotyöhön sekä intersektionaalisuus eli tasa-arvo laajempaan käsitteeseen. Keskustelussa nousivat esiin myös ilmastonmuutoksen vaikutukset erityisesti kehitysmaiden naisiin ja naisten osallistuminen päätösprosesseihin sekä kansainvälisellä että kansallisella tasolla.

Islannin terveysministeri Svandís Svavarsdóttir ja Tanskan yhteistyöministeri Eva Kjer Hansen osallistuivat teemakeskusteluun. He kertoivat Pohjoismaiden ministerineuvoston työstä tasa-arvosektorilla, jonka teemana oli kertomusvuonna muun muassa valta ja vaikuttaminen. Osana Pohjoismaiden ministerineuvoston Islannin puheenjohtajuusvuotta järjestettiin Reykjavikissa 17.–19. syyskuuta suuri kansainvälinen konferenssi ”#MeToo – Moving Forward”, joka käsitteli #metoo-liikettä sekä seksuaalisen väkivallan ja häirinnän kitkemistä. Konferenssiin osallistuivat Pohjoismaiden tasa-arvoministerit. Pohjoismaiden neuvostoa konferenssissa edusti Suomen valtuuskunnan jäsen Heli Järvinen.

Demokratiateema täysistunnossa

Ruotsin parlamentti järjesti ”Eläköön demokratia!” -juhlailaisuuden Pohjoismaiden neuvoston kertomusvuoden täysistunnon yhteydessä. Ruotsin valtiopäivien puhemies ja Pohjoismaiden neuvoston Ruotsin valtuuskunta isännöivät lounaan, jolla juhlittiin demokratian merkitystä Pohjoismaiden hyvinvointivaltioille. Juhlailaisuudessa puhuivat valtiopäivien puhemies Andreas Norlén aiheesta ”Demokratian juhlaa! – Ruotsin valtiopäivät juhlii demokratiaa” sekä Pohjoismaiden neuvoston presidentti Hans Wallmark Pohjoismaiden välisestä yhteistyöstä ja sen perustasta. Ruotsin valtiopäivien demokratialähettiläs ja Ruotsin nuorisojärjestöjen kattojärjestön puheenjohtaja Rosaline Marbinah puhui demokratian tulevaisuudesta ja kansalaisten tuesta. Tämän lisäksi tilaisuudessa huomioitiin Norden-yhdistysten kertomusvuonna viettämä 100-vuotispäivä.

Ruotsin valtiopäivien puhemies Andreas Norlén avasi täysistunnon puhumalla demokratiakehityksestä viimeisen sadan vuoden aikana. Ruotsissa otettiin käyttöön yleinen ja yhtäläinen äänioikeus 100 vuotta sitten. Avauspuheensa kevennyksenä puhemies Norlén mainitsi, että Ruotsin kansallislaulussa lauletaan nimenomaan Pohjolasta. Ruotsia ei laulun sanoissa mainita. Itse asiassa ainoa kansallislaulu, jossa Ruotsi tai ruotsalaiset mainitaan, on Puolan kansallislaulu. Hans Wallmark puhui istunnon avajaisissa Pohjoismaiden neuvoston presidentin ominaisuudessa ja mainitsi puheessaan puhemies Norlénin ensimmäisen matkan Suomeen. Hän luetteli Pohjoismaiden vahvoja arvoja, kuten vähäinen korruptio ja korkea luottamuksen kulttuuri. Myös nuorten omistautuminen ilmastonmuutoksen torjunnalle huomioitiin.

Pohjoismaisten parlamentaarikkojen kyselytunti median roolista ja tasa-arvosta

Tukholman istunnon yhteydessä järjestettiin oheistapahtuma, kyselytunti, jonne oltiin kutsuttu kansalaisjärjestöjen ja erityisesti nuorisojärjestöjen edustajia. Kyselytunti jakautui kahteen osioon ja ensimmäisessä osiossa keskusteltiin median roolista. Keskustelussa käsiteltiin erityisesti sosiaalista mediaa ja nuorten medialukutaitoa. Olisi tärkeää, että ensin rakennetaan maailmankuva, ennen kuin ryhdytään käyttämään sosiaalista mediaa. Olennaista olisi myös opetusjärjestelmän säätäminen vastaamaan muuttuneita tarpeita. Myös sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan seksuaaliseen häirintään ja syrjintään kiinnitettiin huomiota, ja Ruotsin poliisin kasvaneet resurssit tällä alueella keräsivät kiitosta.

Tapahtuman toinen osio käsitteli tasa-arvoa nuorten näkökulmasta. Keskustelussa pidettiin tärkeänä, että yhteiskunnassa on olemassa tasa-arvoa koskevat käytännöt valmiina, jotta niitä ei tarvitse erikseen luoda tapauskohtaisesti. Koulumaailmassa on heti tehtävä selväksi, mikä on hyväksyttävää ja mikä ei. Muun muassa #metoo-keskustelu ei ole Norjassa koskaan tullut kouluihin asti. Tasa-arvotilanne Pohjoismaissa on parantunut huomattavasti politiikassa, mutta elinkeinoelämässä on vielä tehtävää. Myös miesten laskeva

osuus korkeakoulutuksessa ja syrjäytyminen huomioitiin mahdollisena tulevaisuuden ongelmana. Tasa-arvokeskustelussa peräänkuulutettiin molempien sukupuolten osallistumista keskusteluun. Myös nuorten ja nuorten aikuisten psyykkiset ongelmat huomioitiin keskustelussa.

Paneelikeskustelu #metoo-liikkeestä Pohjoismaiden kulttuurisektorilla

Pohjoismaiden ministerineuvosto järjesti kertomusvuoden helmikuussa keskustelutapahtumien sarjan, jonka aiheena oli #metoo Pohjoismaiden ja itsehallintoalueiden kulttuurisektorilla. Istunnon yhteydessä Pohjoismaiden neuvoston Ruotsin valtuuskunta järjesti tilaisuuden, jonka tavoitteena oli jatkaa keskustelua. Tilaisuuden avasi neuvoston presidentti Hans Wallmark, joka totesi, että sukupuolten välinen tasa-arvo on ollut yksi Ruotsin puheenjohtajuusvuoden priorisoiduista teemoista. Paneelikeskusteluun osallistuivat Pohjoismaiden neuvoston varapresidentti Gunilla Carlsson, Suomen pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist, Ruotsin esittävien taiteiden yhdistyksen (Svensk Scenkonst) toimitusjohtaja Mikael Brännvall, tanskalainen näyttelijä Dorte Rømer ja pohjoismaiseen tasa-arvopolitiikkaan erikoistunut freelancetoimittaja Ida Måwe. Keskustelussa käsiteltiin #metoo-liikkeen yhteisiä piirteitä ja eroavaisuuksia Pohjoismaiden välillä, poliittisia ja kulttuurisektorin toteutettuja toimia sekä jäljellä olevia haasteita.

8. Ilmasto ja luonnon monimukaisuus

Istunnon huippukokous pohjoismaisten pääministereiden kanssa

Pohjoismaiden neuvoston täysistunto pidettiin Ruotsin parlamentissa 28.–31. lokakuuta. Istunnon huippukokouksen teema oli pohjoismaisen yhteiskuntamallin kehittäminen ja kestävä muutoksen edistäminen. Ajankohtaiskeskustelu käytiin ilmastosta, ja vieraspuhujia oli Tukholman yliopiston meteorologian laitoksen professori Michael Tjernström.

Tukholman täysistunto alkoi Pohjoismaiden neuvoston ja pohjoismaisten pääministerien huippukokouksella. Pääministerit keskustelivat siitä, kuinka pohjoismaisella yhteiskuntamallilla voidaan kehittää ja edistää kestävää muutosta. Muutokseen kohdistuu yhä enemmän vaatimuksia, mihin liittyen etsittiin vastausta kysymykseen, pystyvätkö nykyiset kansanliikkeet ja poliittiset puolueet vastaamaan näihin vaatimuksiin vai tarvitaanko uutta ajattelua. Lähtökohtana oli sosiaalisen vuoropuhelun tarve sekä uusien kansan- ja nuorisoliikkeiden ja ruohonjuuritason toiminnan demokraattinen sitouttaminen ilmastomuutoksen torjuntaan.

Islannin pääministeri Katrín Jakobsdóttir aloitti huippukokouksessa pääministerien puheenvuorot. Jakobsdóttir sanoi uskovansa vahvasti visioon, jossa Pohjoismaat on kestävin ja integroitunein alue vuoteen 2030 mennessä. Jakobsdóttirin mukaan täytyy uskaltaa sitoutua kunnianhimoisiin ratkaisuihin. Tanskan pääministeri Mette Frederiksenin mukaan ilmastokriisi on selvä asia. On toimittava ilmaston lämpenemisen hillitsemiseksi ja samaan aikaan pidettävä huolta, että kaikki pysyvät mukana, jottei eriarvoisuus kasva. Nyt on tärkeää tehdä päätöksiä ja sitoumuksia päästövähennyksistä, ratkaisut keksitään kyllä. Pohjoismaiden täytyy yhdessä etsiä näitä ratkaisuja.

Suomen pääministeri Antti Rinne viittasi nykyiseen Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteerin Paula Lehtomäkeen, joka on sanonut, että demokratiaa tehdään joka päivä eikä laakereilla levätä. Rinne korosti demokratiauskon ylläpitämistä ja totesi, että kansalaisille on luotava kanavia osallistua demokraattiseen vaikuttamiseen myös vaalien välillä, kuten kansalaisraadit, verkkovaltuustot ja kuulemiset. Rinne mainitsi myös nuorten osallistumisen ilmastotyöhön ja kiitti Islannin pääministeri Jakobsdóttiria aloitteesta, joka koskee pääministerien ja nuorten tapaamista.

Färssaarten yhteistyöministeri Kaj Leo Holm Johannesen kertoi kokemuksistaan Färssaarten merilintukantojen romahtamisesta ja kehotti toimimaan yhdessä, jotta voimme pelastaa linnut ja kalat. Norjan pääministeri Erna Solberg totesi teknologian kehittyvän niin nopeasti, että se haastaa

yhteiskuntamallimme. ”Kuinka vastaamme ilmastomuutoshaasteeseen ja samalla pidämme huolen yhteiskunnasta?”, hän kysyi. Ahvenanmaan varamaakuntaneuvos Camilla Gunell korosti, että meidän täytyy koko ajan tehdä tärkeitä ratkaisuja yhdessä muiden Pohjoismaiden mutta myös muun maailman kanssa. Ahvenanmaan tavoitteena on kestävä yhteiskunta vuonna 2051.

Ruotsin pääministeri Stefan Löfven totesi, että väärässä ovat ne pessimistit, jotka väittävät, että emme onnistuisi valtavien haasteiden edessä. Pohjoismaat johtavat nyt suurinta muutosta maailmassa. Yritykset haluavat myös olla mukana tässä kehityksessä, koska se on niille kilpailuetu puhtaan teknologian markkinoiden kehittyessä. Pohjoismainen malli on hyvin varustautunut kestäväan mukautumiseen. Pohjoismaat ovat ennenkin osoittaneet kykynsä muutokseen. Olemme osoittaneet kykymme nousta köyhyydestä vaurauteen.

Pääministerien puheenvuoroja seuranneella kyselytunnilla Pohjoismaiden neuvoston jäsenillä oli mahdollisuus esittää kysymyksiä pääministereille. Kysymykset vaihtelivat yhteiskuntien eriarvoistumisen torjumisesta päästöttömän energiantuotannon kehittämiseen. Kaiken kaikkiaan ilmasto- ja energiakysymykset esiintyivät keskustelussa vahvasti.

Istunnon ajankohtaiskeskustelu ilmastosta – mitä tapahtuu ilmastolle?

Tukholman yliopiston meteorologian laitoksen professori Michael Tjernströmin puheenvuoro asetti kontekstin ilmastokeskustelulle. Professori Tjernström taustoitti kertomalla säähavaintojen kehityksestä Ruotsissa. Hän totesi, että sää ja ilmasto on erotettava toisistaan. Tjernström korosti oikean tiedon merkitystä tehtäessä johtopäätöksiä ilmastomuutoksesta. Globaalisti ilmasto on lämmennyt 1 asteen 1850-luvulta ja Ruotsissa ilmasto on lämmennyt 1,5 astetta jo 1960-luvulta. Lämpeneminen ei siis ole tasaista eri puolilla maapalloa. Arktisella alueella muutos on 3–4 kertaa nopeampi. Arktisten alueiden jään sulaminen alkoi jo 1970-luvulla. Nykyään joka vuosi arktisella alueella ja erityisesti Grönlannissa sulaa noin 300 gigatonnia jäätä. Merenpinta nousee 3,3 millimetriä vuodessa ja vauhti kiihtyy. Vuosisadan loppuun mennessä merenpinnan arvioidaan nousevan 1 metrin. Hirmumyrskyjen ja tulva-aaltojen määrä kasvaa. Ilmakehässä on nyt 30 prosenttia enemmän hiilidioksidia kuin vuonna 1910. Nykykehityksellä ilmasto lämpenee 4 astetta vuosisadan loppuun mennessä mutta voi nousta jopa 5,5 astetta – eli ei 1,5 astetta, kuten tavoitteemme on. Tässä tilanteessa päättäjien ei pidä tehdä sellaisia valintoja, jotka ovat suosittuja, vaan mitä tarvitsee tehdä. Ei ole kyse pikku asioista, vaan suuresta kysymyksestä, joka vaatii tekoja.

Taustoitusta seuranneessa keskustelussa edustajat peräänkuuluttivat konkreettista toimintaa sanahelinän sijaan. Kestävä Pohjola -valiokunnan puheenvuorossa todettiin Norjan pääministeri Erna Solbergia lainaten, että emme voi suhtautua ilmastomuutoskysymykseen business as usual -asenteella. Vaadittiin valtiovallan vahvempaa osallistumista. Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan puheenvuorossa muistutettiin, että 70 prosenttia kaikista Pohjoismaiden päästöistä tulee liikenteestä. Riittääkö sähköntuotantokapasiteetti, jos kaikki liikenne sähköistetään? Vety voisi olla yksi vaihtoehto, mutta siihenkin liittyvät omat hankaluutensa. Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunnan puheenvuorossa sidottiin ilmastokysymyksen vaikutukset Pohjoismaiden koko hyvinvointiin. Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunnan puheenvuorossa korostettiin kulttuurin merkitystä sekä tiedon ja tutkimustiedon välittämistä.

Puheenvuoroissa tuli lisäksi esille tuen lisääminen nuorten toiminnalle. Ehdotettiin muun muassa, että Greta Thunbergin kieltäytyttyä ympäristöpalkinnosta varoja voitaisiin käyttää nuorten toiminnan hyväksi. Pohjoismaista johtajuutta peräänkuulutettiin ilmastokysymyksissä, samoin pohjoismaisen teknologisen osaamisen siirtämistä muihin maihin esimerkiksi juomaveden puhdistamisessa ja muovin keräämisessä merestä. Suomen valtuuskunnan jäsen, edustaja Juhana Vartiainen totesi puheenvuorossaan, että meidän täytyy lopettaa fossiilisten polttoaineiden polttaminen. Tarvitaan markkinavoimia ohjaamaan kulutusta oikeaan suuntaan. Ilmastokysymystä ei ratkaista suorilla kielloilla tai suurilla tulonsiirroilla. Suomen valtuuskunnan jäsen, edustaja Veronika Honkasalo totesi, että ilmastotoimia ei voida toteuttaa kapitalistisilla markkinavoimilla. Nuoret ja lapset on huomioitava toimissa. Suomen valtuuskunnan

varapuheenjohtaja, edustaja Lulu Ranne kiinnitti huomiota realistisiin toimiin ilmastokysymyksissä. Hän tiedusteli, kuinka Ruotsissa aiotaan korvata ensiksi ydinvoimalla tuotettu sähkö ja toiseksi jätteenpoltto EU:n tiukentuneiden kierrätystavoitteiden myötä.

Luonnon monimuotoisuus, ilmasto ja merten happamoituminen

Pohjoismaiden neuvosto on kertomusvuoden aikana ottanut työssään esille suuria ympäristöön ja ilmastoon liittyviä teemoja, kuten YK:n alaisuudessa neuvoteltavan uuden luonnon monimuotoisuutta koskevan sopimuksen (biodiversiteettisopimus), merten happamoitumisen sekä viime vuosien tapaan pohjoismaisen osallistumisen YK:n ilmastokokoukseen. Kertomusvuonna COP 25 -kokous järjestettiin Madridissa, puheenjohtajana Chile.

Tukholman täysistunnossa Pohjoismaiden neuvoston Kestävä Pohjola -valiokunta ja Pohjoismaiden ympäristöministerit kävivät jo usean vuoden aikana vakiintuneen mallin mukaisesti keskustelua ajankohtaisista ympäristöasioista. Ympäristöministerit korostivat tarvetta saada kaikki toimijat mukaan uuden biodiversiteettisopimuksen implementointiin kansallisesti. Ministerit mainitsivat myös tarpeen hakea synergiaetuja biodiversiteettisopimuksen ja Pariisin ilmastosopimuksen välillä.

Suomen ympäristöministeri Krista Mikkonen totesi tapaamisessa, että on tärkeää luoda polku, jota kaikki maat voivat kulkea biodiversiteettisopimuksen toimeenpanossa. Ministeri Mikkonen mainitsi nuorten osallistamisen prosessiin ja konkreettisena esimerkkinä tammikuussa 2020 Helsingissä nuorten kanssa järjestettävän työpajan, johon Mikkonen itse osallistuu ja toivoo myös muilta laajaa osallistumista. Tapahtuma vastaa suoraan Pohjoismaiden neuvoston tavoitteeseen nuorten aktiivisesta osallistumisesta biodiversiteettikysymyksessä, kuten on nähty ilmastokysymyksessä.

Merten happamoituminen on ollut kertomusvuoden aikana esillä Kestävä Pohjola -valiokunnan työssä. Taustalla on Islannin valtuuskunnan vuonna 2018 tekemä jäsenehdotus merten happamoitumisen tutkimisesta. Aihe liittyy suoraan hiilidioksidin määrän kasvuun ilmakehässä, ja sillä on suoria vaikutuksia moniin elinkeinoihin, kuten kalastukseen. Merten happamoitumisella voi olla myös laajempia katastrofaalisia vaikutuksia, mutta vaikutusten laajuutta ei vielä tarkasti tiedetä ja siitä kaivataan lisää tutkimustietoa. Aihetta tutkitaan Norjassa, ja myös Arktisessa neuvostossa seurataan asiaa.

COP 25 -ilmastokokous siirrettiin kertomusvuonna Chilen levottomuuksien takia Madridiin, missä Chile toimi puheenjohtajana. Pohjoismaiden neuvosto osallistui ilmastokokoukseen järjestämällä koko päivän kestävä ohjelman 11. joulukuuta. Ohjelmassa huomioitiin erityisesti biodiversiteetti- ja ilmastomuutoskysymysten yhteys, kiertotalous sekä poliittisten päättäjien rooli ilmasto- ja ympäristökysymyksissä. Eduskunnasta Madridin ilmastokokoukseen osallistui Suomen valtuuskunnan jäsen, edustaja Juhana Vartiainen.

9. Pohjoismaiden infra- ja liikenneyhteistyö

Satamat ja meriliikenteen tulevaisuus

Pohjoismaiden tulisi toimia koordinoidummin yhdessä satamien maksupolitiikan suhteen. Maksupolitiikan tulisi suosia ympäristöystävällisimpiä toimijoita. Toinen satamiin liittyvä suuri ongelma liittyy likavesien päästöihin erityisesti kansainvälisillä vesialueilla. Pohjoismaiden neuvoston Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan mukaan satamat voisivat olla aiempaa aktiivisemmin mukana päästöjen vähentämisessä. Tähän Pohjoismaat voivat vaikuttaa yhtenäisellä säädöstöllä ja käyttämällä ympäristömaksuja tehokkaana kannustimena. Suomen valtuuskunnan jäsen, edustaja Joakim Strand on katsonut merenkulun sähköistämisen olevan tärkeä askel eteenpäin.

Liikenneala on se, jolla pystytään ehkä eniten vaikuttamaan ilmastopäästöihin. Kertomusvuoden aikana Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta pohti pohjoismaisen merenkulun kehittämistä

ilmastoystävällisempään suuntaan. Myös satamiin liittyvät turvallisuus- ja työturvallisuuskohdat nousivat esille useammissa valiokunnan kokouksissa kertomusvuoden aikana. Tulevaisuudessa aluksia saatetaan kannustaa ESI-indeksin (Environmental Ship Index) kaltaisten mittareiden avulla. Kyseinen indeksi on jo käytössä eräissä Euroopan satamissa, ja sen perusteina ovat aluksen rikki-, typpi-, pienhiukkasmaa- ja hiilidioksidipäästöt. Risteilyalusliikenteeseen liittyi niin ikään paljon huomioita: Aluskanta on vanhaa, ja vanhoja aluksia olisi hyvä saada pois liikenteestä. Investoinnit voisivat parantaa kapasiteettia. Tähän olisi saatava risteilytoimijat mukaan. Kalastusalukset voitaisiin sähköistää – siellä fossiilivapaa toiminta olisi toki haastavampaa, mutta lähempänä rannikkoa sähköistäminen on järkevää ja osa liikennesektorin päästöjen vähentämistä. Maitten välisessä meriliikenteessä ongelmana ovat myös mikro-organismit ja levät, jotka kulkeutuvat meriliikenteen mukana, minkä takia laivojen pohjat tulisi pestä huolella satamissa. Suomen valtuuskunnan jäsen, edustaja Strand on kertonut valiokunnalle Merenkurkun neuvoston toiminnasta sekä maailman pohjoisimmasta lauttayhteydestä, joka valmistuu vuonna 2021, ja alueelle perustetusta eurooppalaisen alueellisen yhteistyön yhtymäalueesta.

Matkailuyhteistyö arktisilla alueilla

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta kävi jo tammikuussa poliittista vuoropuhelua Islannin matkailu-, teollisuus- ja innovaatioministeri Þórdís Kolbrún Gylfadóttirin kanssa pohjoismaisesta matkailuyhteistyöstä. Keskiöön nousivat erityisesti arktisilla alueilla toimivien matkanjärjestäjien ja risteilyalusten operaattoreiden turvallisuussuunnitelmat, ulkomaisia toimijoita koskevat säännöt, pelastusyhteistyö sekä kestävyyskriteerit. Islanti on ensimmäinen maa, joka on laatinut koko maan kattavat kestävyyskriteerit. Kertomusvuoden keväällä Pohjoismaiden matkailuministerit laativat toimintasuunnitelman matkailualan pohjoismaisen yhteistyön jatkamiseksi. Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan kesäkokouksessa Pohjoismaiden vihreä vasemmisto totesi, että on olemassa rajat sille, kuinka paljon matkailua arktisella alueella tulee olla, ja sosiaalidemokraattinen ryhmä puolestaan mainitsi, että alalta kasvua hakeva Grönlandi tarvitsee nyt todennäköisesti tukea niiltä, joilla on pitkäaikaista kokemusta arktisesta matkailusta.

Rakennusstandardien yhdenmukaistaminen

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta päätti priorisoida kertomusvuonna työtä, joka koskee rakennusstandardeja. Niitä se on aiemminkin käsitellyt, ja niistä se on laatinut myös suosituksen. Ongelmana oli tuolloin se, että useimmat standardeihin liittyvät erot eivät koskeneet lainsäädäntöä vaan rakennusalan omia vaatimuksia ja standardeja. Sen vuoksi aiheen poliittinen käsittely oli vaikeaa. Vuonna 2013 Pohjoismaiden ministerineuvostolle annettua suositusta ehdotettiin, että ministerineuvosto järjestäisi vuosittain konferenssin alan eri toimijoiden kanssa ja tarttuisi siten standardeja koskeviin konkreettisiin eroihin. Tämä ei koskaan toteutunut. Kertomusvuoden toukokuussa ministerineuvoston puheenjohtajamaa Ruotsi järjesti rakennusalan standardeja käsittelevän ministerikonferenssin, jossa keskustelun aiheina olivat rakennusmääräysten yhtenäistäminen, rakennusalan digitalisaatio, ilmastovaikutukset rakennuksen elinkaaren aikana eli suunnitteluvaiheesta rakennuksen purkamiseen ja uusiokäyttöön. Kesäkuun valiokuntakokouksessa edustaja Lulu Ranne totesi, että ilmasto- ja ympäristönäkökulmien lisäksi ilmastoälykäs rakentaminen voidaan kytkeä myös taloudelliseen kannattavuuteen. Toimintavuoden 2020 priorisoinneista keskusteltaessa valiokunta toivoi voivansa tarkastella lähemmin rakennusstandardeja muun muassa paloturvallisuuden ja puurakentamisen osalta. Kertomusvuoden täysistunnon yhteydessä rajaesteneuvoston ja rajaestetyöryhmän jäsenillä oli työlounas, jossa keskusteltiin rakennusstandardien ja -määräysten yhdenmukaistamisesta.

Liikennepoliittisen ministerineuvoston uudelleenperustaminen

Pohjoismaiden neuvosto on jo pitemmän aikaa pitänyt liikennepoliittisen ministerineuvoston uudelleen perustamista erityisen tärkeänä, sillä liikenneala ja infrayhteistyö ovat aloja, joilla yhteistyötä ja vuoropuhelua tulisi pohjoismaisella tasolla tehostaa, jotta Pohjolasta tulisi maailman integroitunein ja kilpailukykyisin alue. Tukholman täysistunnossa korostettiin, että liikkuvuus ja rajaesteet ovat ”pohjoismaisen yhteistyön voittoja ja hedelmiä”. Haasteena on, että Baltian maat ja Benelux-maat ajavat

pian kehityksessä ja kilpailukyvyssä Pohjoismaiden ohi. Tanskan pohjoismaisen yhteistyön ministeri Mogens Jensen totesi, että liikennealalla tehdään jo nykyisellään paljon pohjoismaista yhteistyötä, sillä kyseinen ala sitoo Pohjoismaat toisiinsa, mutta keskustelua yhteistyön mahdollisesta tiivistämisestä entisestään tullaan hallitustasolla jatkamaan.

Tukholman täysistunnossa pitämässään puheenvuorossa Islannin pohjoismaiden yhteistyön ja liikenneministeri Sigurður Ingi Jóhannsson totesi pitävänsä liikennepoliittisen ministerineuvoston uudelleenperustamista välttämättömänä korostaen, että tämän tavoitteen eteen työskennellään virkamiestasolla. Hän viittasi myös asiasta käytyihin keskusteluihin Suomen silloisen liikenne- ja viestintäministeri Anne Bernerin kanssa ja korosti pohjoismaisen liikennepoliittisen- ja infravuoropuhelun tärkeyttä, mikäli Pohjoismaat todella haluavat visionsa mukaisesti olla maailman integroitunein alue.

10. Pohjoismaisen yhteistyön budjetti

Pohjoismaisesta budjetista rahoitetaan yhteistyö, jota tehdään Pohjoismaiden neuvostossa, Pohjoismaiden ministerineuvostossa ja budjettivaroin rahoitettavissa pohjoismaisissa laitoksissa. Pohjoismaiden neuvoston vuosittainen budjetti on noin 36 miljoonaa Tanskan kruunua (noin 4,8 miljoonaa euroa) ja ministerineuvoston budjetti runsaat 950 miljoonaa Tanskan kruunua (noin 127 miljoonaa euroa). Pohjoismainen yhteistyö maksaa siis vain viitisen euroa pohjoismaalaista kohden vuodessa.

Helsingin sopimuksessa mainitut jäsenmaiden hallitukset ja parlamentit maksavat vuosittain jäsenmaksua Pohjoismaiden ministerineuvostolle ja Pohjoismaiden neuvostolle. Hallitukset maksavat jäsenmaksua ministerineuvostolle, ja Pohjoismaiden kansalliset parlamentit maksavat jäsenmaksua Pohjoismaiden neuvostolle. Maksut määräytyvät erityisen jakoperusteen mukaan. Jakoperuste perustuu kunkin maan osuuteen Pohjoismaiden yhteenlasketusta bruttokansantulosta tuotantokustannushinnoin kahden viimeisimmän tiedossa olevan vuoden ajalta.

Maiden maksuosuudet prosentteina vuosina 2016–2019:

	2016	2017	2018	2019
Tanska	19,4	20,2	21,1	21,4
Suomi	15,7	15,8	16,1	16,5
Islanti	0,8	0,9	1,0	1,3
Norja	32,3	31,7	30,2	28,4
Ruotsi	31,8	31,4	31,6	32,4
Yht.	100,0	100,0	100,0	100,0

Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2019 budjetti

Pohjoismaiden ministerineuvosto päättää ministerineuvoston kokonaisbudjetista, ja Pohjoismaiden neuvosto hyväksyy sen. Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteeri laatii budjettiohjeiden mukaisesti budjettiehdotuksen, josta käydään vuoropuhelua ja jota käsitellään Pohjoismaiden neuvoston valiokunnissa ja puolueryhmissä. Pohjoismaiden neuvosto ja Pohjoismaiden ministerineuvosto neuvottelevat budjetista täysistuntoon mennessä. Pohjoismaiden ministerineuvoston budjettiehdotusta

koskeva mietintö käsitellään täysistunnossa ennen sen lopullista hyväksymistä. Pohjoismaiden neuvostolla on mahdollisuus ehdottaa muutoksia budjetin priorisointeihin sekä vaatia tiettyjen budjettikohtien täsmennystä, jotta se voisi varmistaa varojen oikean kohdentamisen. Itse budjettikehykseen neuvosto ei kuitenkaan voi vaikuttaa.

Pohjoismaiden ministerineuvoston eli hallitusten välisen virallisen pohjoismaisen yhteistyön kokonaisuuskehys oli kertomusvuonna 956 679 000 Tanskan kruunua (noin 128 miljoonaa euroa). Ministerineuvoston budjetin kokonaisuuskehys säilyi muuttumattomana vuoteen 2018 verrattuna. Keväällä 2017 ministerineuvostossa käynnistettiin prosessi, jossa valittiin erityisten strategisten panostusten alueet, jotka olivat digitalisaatio, liikkuvuus ja Pohjoismaiden ulkopuolinen profilointi- ja kulttuuripanostus. Tästä johtuen ministerineuvoston vuoden 2019 budjetissa sektorien kokonaisuuskehysten puitteissa tehtiin uudelleenkohdennuksia, joiden myötä 30 miljoonaa Tanskan kruunua varattiin uusiin aloitteisiin näiden alojen työn vahvistamiseksi. Varoja kohdistettiin myös Pohjoismaiden ja Baltian ministerien Digital North -julkilausuman tavoitteiden täyttämiseksi digitalisaatioministerineuvostossa sekä pääministereiden toukokuussa 2018 solmiman 5G-aiesopimuksen pohjalta tehtävään työhön. Tämän lisäksi varoja kohdennettiin vuonna 2018 laaditun liikkuvuusraportin suositusten seuraamiseen sekä Nordplus-liikkuvuusohjelman parissa tehtävän työn vahvistamiseen. Tukea sai myös Pohjolan ulkopuolella tehtävä Pohjoismaiden profilointi- ja asemointityö, mukaan lukien Pohjoismaiden kulttuuriministerien kulttuuripanostukset ulkomailla.

Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2020 budjetti

Neuvotteluja tulevan vuoden budjetista käydään ministerineuvoston ja neuvoston välillä koko kalenterivuoden ajan. Neuvostossa budjettityö on puheenjohtajiston vastuulla, mutta puoluerhytät nimeävät budjettityöstä vastaavan henkilön osallistumaan budjettineuvotteluihin. Neuvoston presidentti johtaa neuvoston budjettityötä ja vastaa neuvotteluista ministerineuvoston kanssa.

Neuvottelut ministerineuvoston vuoden 2020 budjetista käynnistyivät jo kertomusvuoden tammikuussa, kun Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajisto tapasi yhteistyöministereiden puheenjohtajan, Islannin yhteistyöministerin Sigurður Ingi Jóhannssonin. Tässä tapaamisessa puheenjohtajisto esitteli Pohjoismaiden neuvoston yleiset priorisoinnit Pohjoismaiden ministerineuvoston budjettiin. Ministerineuvoston pääsihteeri antoi kesäkuun alussa budjettiehdotuksen, joka oli kesän aikana lausuntokierroksella Pohjoismaiden neuvoston puoluerhytmissä ja valiokunnissa. Valiokuntien ja puoluerhytmiin muutosehdotusten perusteella puheenjohtajisto hyväksyi kokouksessaan syyskuussa viisi muutosehdotusta budjettiehdotukseen. Neuvoston presidentti neuvotteli yhteistyöministereiden puheenjohtajan kanssa 7. lokakuuta, jolloin molemmat osapuolet hyväksyivät viittä muutosehdotusta koskevan kompromissitekstin. Lopullisesti ministerineuvoston vuoden 2020 budjetti hyväksyttiin Pohjoismaiden neuvoston puolesta neuvoston täysistunnossa Tukholmassa. Täysistunnossa ministerineuvoston tulevan vuoden budjetista teki selkoa Tanskan yhteistyöministeri Mogens Jensen.

Puheenjohtajisto piti tärkeänä, että pääministereiden kertomusvuoden elokuussa allekirjoittama visio Pohjolasta maailman kestävämpänä ja integroituneimpana alueena vuoteen 2030 mennessä otetaan huomioon budjetissa. Puheenjohtajisto katsoi, että visiolle tulee antaa lisää näkyvyyttä ministerineuvoston vuoden 2020 budjettiehdotuksessa ja että visio tulee kytkeä siihen tiiviimmin. Pitkällä aikavälillä on kyse siitä, miten vision strategiset painopistealueet sisällytetään toimintasunnitelmiin. Puheenjohtajisto odottaa tästä rakentavaa ja osallistavaa vuoropuhelua ministerineuvoston ja neuvoston välillä.

Budjettikompromissin ansiosta Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2020 budjetissa priorisoidaan pohjoismaisia toimia antibioottiresistenssin yleistymistä vastaan sekä pohjoismaista yksityisoikeudellista yhteistyötä. Työ antibioottiresistenssiä vastaan on ollut jo pitemmän aikaa yksi pohjoismaisen yhteistyön painopistealueista, ja Pohjoismaiden neuvoston mielestä on tärkeää, että pohjoismaiset toimenpiteet yleistyvän antibioottiresistenssin torjumiseksi näkyvät selkeästi budjetissa. Myös oikeusalan yhteistyö on

tärkeä alue, ja siihen neuvosto halusi kiinnittää enemmän huomiota rajaesteiden vastaisessa työssä. Tähän on inspiroinut raportti, jonka emeritusprofessori Inge Lorange Backer laati ministerineuvoston toimeksiannosta. Näiden priorisointien lisäksi tehtiin kaksi konkreettista budjettipäätöstä, joista toisessa varattiin 200 000 Tanskan kruunua pohjoismaiseen yhteistyöhön rakentamismääräysten yhtenäistämiseksi ja yksinkertaistamiseksi sekä kestäväen rakentamisen edistämiseksi ja toisessa korvamerkittiin yhteensä 1,3 miljoonaa Tanskan kruunua Norden i skolan -oppimisolustan rahoittamiseen. Neuvosto katsoi, että rakentamismääräysten yhtenäistämisestä on hyötyä Pohjoismaiden yrityksille ja kansalaisille, samalla kun pienennetään yhteiskunnalle koituvia kuluja. Myös naapurikielten vastavuoroinen ymmärtäminen on pohjoismaisen liikkuvuuden kannalta erittäin tärkeää. Siksi budjettia ehdotettiin muutettavan siten, että varmistetaan Norden i skolan -oppimisolustan rahoitus.

Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2019 budjetti

Pohjoismaiden neuvoston oma budjetti on huomattavasti pienempi kuin Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetti. Se on hallinnollinen budjetti, josta maksettavia kuluja ovat muun muassa puoluerahat, kokous- ja matkakustannukset, valiokuntien työ, tulkkaus ja kääntäminen, julkaisut sekä neuvoston sihteeristön hallintokustannukset henkilöstökuluihin. Budjetin vahvistaa vuosittain neuvoston puheenjohtajisto. Neuvoston kertomusvuoden budjetti oli noin 36 miljoonaa Tanskan kruunua (noin 4,8 miljoonaa euroa), ja se on periaatteessa säilynyt muuttumattomana vuodesta 2018.

Kertomusvuoden syyskuussa pidetyssä puheenjohtajiston kokouksessa käsiteltiin Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2018 tilinpäätöstä ja Tanskan valtion tilintarkastusviraston suorittamaa Pohjoismaiden neuvoston, Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Pohjoismaiden kulttuurirahaston tilintarkastusta. Tilintarkastuskertomuksesta ilmeni, että ministerineuvoston taloushallintojärjestelmässä oli havaittu heikkouksia. Tilintarkastajien huomautuksista johtuen, puheenjohtajisto ei hyväksynyt neuvoston vuoden 2018 tilinpäätöstä lokakuun kokouksessaan, vaan päätti jatkaa asian valmistelua.

11. Tulevan vuoden teemat pohjoismaisessa yhteistyössä

Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajuus vuonna 2020

Islanti on Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2020 puheenjohtajamaa. Istunto valitsi keskiryhmää edustavan Silja Dögg Gunnarsdóttirin neuvoston vuoden 2020 presidentiksi. Neuvoston varapresidentiksi valittiin sosiaalidemokraattisen ryhmän Oddný Harðardóttir. Samalla päätettiin Pohjoismaiden neuvoston 72. istunnon järjestämisestä Reykjavikissa konserttitalo Harpassa.

Islannin puheenjohtajuusohjelmassa on kolme painopistealuetta: 1) demokratian puolustaminen muun muassa valeuutisia torjumalla, 2) luonnon monimuotoisuuden puolustaminen ja 3) Pohjoismaiden välisten siteiden edistäminen kielitaitoa vahvistamalla. Valeuutisten ehkäisyssä Islanti etsii vastauksia siihen, miten viranomaiset, poliitikot, kansalaisjärjestöt ja muut yhteiskunnan instituutiot voivat reagoida valheellisen ja harhaanjohtavan tiedon levittämiseen. Islanti pyrkii puheenjohtajuusvuotensa aikana edistämään medialukutaitoa ja vahvistamaan niiden tiedotusvälineiden asemaa, jotka työskentelevät valeuutisten vastavoimana. Pohjoismaiden neuvoston ensi vuoden presidentti Silja Dögg Gunnarsdóttir sanoi puheessaan, että kaikki Pohjoismaat ovat keskittyneet tähän aiheeseen, mutta mainitsi erityisesti Suomen toimet tässä asiassa ja toivoi hyvää yhteistyötä Suomen valtuuskunnan kanssa.

Luonnon monimuotoisuutta koskevan teeman osalta Islanti aikoo keskittyä kahteen osa-alueeseen: Ensinnäkin pyritään osallistamaan Pohjoismaiden nuoria, jotta nämä pääsisivät vaikuttamaan vuonna 2020 hyväksyttävien uusien kansainvälisten biodiversiteettitavoitteiden muotoiluun. Toiseksi keskitytään meriluonnon monimuotoisuuteen, joka on ensiarvoisen tärkeä asia Islannille ja muille meren luonnonvaroista vahvasti riippuvaisille Pohjoismailla.

Islannin puheenjohtajuuskauden kolmantena painopistealueena on pohjoismaisten naapurikielten ymmärtäminen. Tutkimukset viittaavat siihen, että Pohjoismaiden kielten puhujien keskinäinen ymmärtäminen on jatkuvasti heikentynyt. Tuleva Pohjoismaiden neuvoston presidentti Gunnarsdóttir totesi, että on varmistettava, että pohjoismaiset kielet eivät erota Pohjolan kansalaisia toisistaan ja että kaikilla kansalaisilla on mahdollisuus oppia ja opiskella naapurimaiden kieliä.

Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuus vuonna 2020

Tanska on Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2020 puheenjohtajamaa. Tanskan pääministeri Mette Frederiksen esitteli ministerineuvoston vuoden 2020 puheenjohtajakauden ohjelman Tukholman täysistunnossa. Pohjoismaiden hallitusyhteistyön perustan vuonna 2020 muodostavassa ohjelmassa on kolme teemaa: Vihreä Pohjola, Kilpailukykyinen Pohjola ja Sosiaalisesti kestävä Pohjola. Tanskan vuoden 2020 puheenjohtajakaudella toteutetaan ensimmäistä kertaa Pohjoismaiden ministerineuvoston uutta visiota, jonka mukaan Pohjolasta tulee maailman kestävin ja integroitunein alue vuoteen 2030 mennessä. Visio asettaa pohjoismaiselle yhteistyölle kunnianhimoiset tavoitteet, ja sen kolme painopistealuetta antavat tulevien vuosien yhteistyölle selkeän suunnan kohti vihreää, kilpailukykyistä ja sosiaalisesti kestävää Pohjolaa. Tanskan, Färsaarten ja Grönlannin yhteisen puheenjohtajakauden ohjelman otsikkona on ”Tulevaisuuden ratkaisuja yhteisvoimin”.

Vihreä Pohjola -teemassa keskitytään vahvistamaan pohjoismaista yhteistyötä ympäristön ja ilmaston hyväksi: edistetään yhteistyötä vihreän talouden ja kiertotalouden aloilla sekä kehitetään nykyistä yhteispohjoismaista ilmastodiplomatiaa. Pohjoismailla on velvollisuus auttaa muita maita vähentämään ympäristöön ja ilmastoon kohdistuvaa kuormitustaan esimerkiksi luonnon monimuotoisuutta suojelemalla. Ympäristöasiat ovat Pohjoismaiden kansainvälisen brändin kulmakivi. Pohjoismaat toimivat merten muovirokosken ja muun jätteen aiheuttamien maailmanlaajusten ongelmien ratkaisemiseksi. Lisäksi Tanskan puheenjohtajakaudella kehitetään edelleen yhteispohjoismaisia sähkömarkkinoita ja tuetaan elinkeinoelämän siirtymistä vihreään talouteen. Tanska jatkaa siten Jorma Ollilan vuonna 2017 tekemän pohjoismaista energiayhteistyötä koskevan strategiaselvityksen toteuttamista.

Painopistealue Kilpailukykyinen Pohjola keskittyy tutkimukseen, innovointiin, liikkuvuuteen ja maiden digitaaliseen integraatioon perustuvaan vihreään kasvuun. Pohjoismaiset taloudet panostavat kiertotalouteen siirtymiseen, ja pohjoismaisen teknologian ja kestävät liiketoimintamallit ovat omaa luokkaansa. Kilpailukyvyn vahvistamisessa digitalisaatio on ratkaiseva tekijä, joka edistää Pohjolan integraatiota ja samalla poistaa olemassa olevia rajaesteitä. Pohjoismailla on vahva globaali brändi, joka edistää pohjoismaisten yritysten vientiä ja houkuttelee kansainvälisiä matkailijoita Pohjolaan. Tanska pyrkii tehostamaan Pohjolaa matkailukohteena, erityisesti kehittämällä kestävä matkailua. Lisäksi Tanska pyrkii puheenjohtajakauden aikana käsittelemään myös liikkuvuuteen liittyviä kysymyksiä, kuten pohjoismaisten työmarkkinoiden turvaamista tulevaisuudessa, ja helpottamaan pääsyä yhteispohjoismaisiin sähköisiin itsepalveluratkaisuihin erityisesti liikkuvuutta ja integraatiota lisäävillä osa-alueilla. Tavoitteena on myös edistää vihreää, sähköistä ja kilpailukykyistä liikennettä.

Sosiaalisesti kestävällä Pohjolalla tarkoitetaan sitä, että kaikki hyötyvät pohjoismaisesta yhteistyöstä iästä ja henkilökohtaisista lähtökohdista riippumatta. Kehityksen edellytyksenä ovat rauhanomaiset ja demokraattiset yhteiskunnat, joissa kaikki voivat tuntea olonsa turvalliseksi. Pohjoismailla on yhteiset arvot, ja ne ovat yhteiskuntia, joiden perustana ovat luottamus, demokratia, yhteisöt, yhdenvertaisuus ja yhtäläiset tulevaisuuden mahdollisuudet. Tärkeitä kysymyksiä pohjoismaisessa yhteistyössä ovat pohjoismaalaisten lasten ja nuorten äänen kuuluminen, liikkuvuus, nuorten välinen yhteistyö, henkinen hyvinvointi sekä Pohjoismaiden kielten osaaminen. Tanskan tavoitteena on edistää demokraattista kansalaisuutta, kulttuurista osallisuutta ja henkistä hyvinvointia hankkeella, jossa pohjoismaalaisia nuoria pyritään osallistamaan kestäviin yhteisöihin.

Vuonna 2020 Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta isännöi neuvoston teemaistuntoa, joka pidetään Eduskuntatalossa 30.–31. maaliskuuta, sekä Kestävä Pohjola -valiokunnan kesäkokousta, joka pidetään viikolla 26 Tampereella ja jonka aiheena on kiertotalous ja kestävä kaupunkikehitys. Lisäksi valtuuskunta isännöi kesäkuussa venäläisten parlamentaarikoiden opintomatkaa, jonka Pohjoismaiden neuvosto vuosittain järjestää ja joka nyt suuntautuu Suomeen. Opintomatkan aiheena on jätehuolto ja kierrätys, ja ohjelmassa on myös aiheeseen liittyviä vierailuja. Vuoden muina teemoina tulevat olemaan Pohjoismaiden neuvoston yhteiskuntaturvallisuusstrategian toteutus ja Islannin puheenjohtajuusohjelman aiheet.

LIITE 1 Suomen valtuuskunta 1.1.–17.6.2019

Jäsenet

Valitut jäsenet

Arhinmäki, Paavo, vas
Eerola, Juho, ps, puheenjohtaja
Feldt-Ranta, Maarit, sd, varapuheenjohtaja (7.2. asti)
Henriksson, Anna-Maja, r
Karimäki, Johanna, vihr
Kivelä, Kimmo, sin
Koski, Susanna, kok
Kulmala, Kari, sin
Kulmuni, Katri, kesk
Kurvinen, Antti, kesk
Lundberg, Britt, ÅC
Pirttilahti, Arto, kesk
Raatikainen, Mika, ps
Rydman, Wille, kok
Skinnari, Ville, sd
Staffas, Mikael, Lib
Tolppanen, Maria, sd (8.2. alkaen)
Tuomioja, Erkki, sd, varapuheenjohtaja (8.2. alkaen)
Vanhanen, Matti, kesk
Vartiainen, Juhana, kok
Östman, Peter, kd

Varajäsenet

Biaudet, Eva, r
Halmeenpää, Hanna, vihr
Honkonen, Petri, kesk
Huhtasaari, Laura, ps
Jalonen, Ari, sin
Jonsson, Axel, ÅF
Kymäläinen, Suna, sd
Laitinen-Pesola, Jaana, kok
Lehti, Eero, kok
Maijala, Eeva-Maria, kesk
Mikkonen, Krista, vihr
Modig, Silvia, vas
Parviainen, Ulla, kesk
Ruoho, Veera, kok
Räsänen, Joonas, sd
Talja, Martti, kesk
Tavio, Ville, ps
Wallin, Harry, sd
Wallinheimo, Sinuhe, kok
Wikström, Tony, ÅSD

Valtuuskunnan työvaliokunta

Eerola, Juho, ps, puheenjohtaja

Arhinmäki, Paavo, vas
Feldt-Ranta, Maarit, sd, varapuheenjohtaja (7.2. asti)
Henriksson, Anna-Maja, r
Karimäki, Johanna, vihr
Kivelä, Kimmo, sin
Pirttilahti, Arto, kesk
Rydman, Wille, kok
Staffas, Mikael, Lib
Tuomioja, Erkki, sd, varapuheenjohtaja (8.2. alkaen)
Östman, Peter, kd

Jäsenyydet puheenjohtajistossa, valiokunnissa, komiteoissa ja työryhmissä

Puheenjohtajisto

Lundberg, Britt, ÅC
Rydman, Wille, kok
Tuomioja, Erkki, sd

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta

Arhinmäki, Paavo, vas
Feldt-Ranta, Maarit, sd (7.2. asti)
Karimäki, Johanna, vihr, puheenjohtaja
Kivelä, Kimmo, sin
Tolppanen, Maria, sd (8.2. alkaen)
Östman, Peter, kd

Kestävä Pohjola -valiokunta

Koski, Susanna, kok
Kulmala, Kari, sin
Vanhanen, Matti, kesk

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta

Eerola, Juho, ps
Kulmuni, Katri, kesk
Pirttilahti, Arto, kesk
Skinnari, Ville, sd
Staffas, Mikael, Lib
Vartiainen, Juhana, kok

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta

Henriksson, Anna-Maja, r
Kurvinen, Antti, kesk, varapuheenjohtaja
Raatikainen, Mika, ps

Tarkastuskomitea

Arhinmäki, Paavo, vas
varajäsen Modig, Silvia, vas

Vaalikomitea

Eerola, Juho, ps

Rajaestetyöryhmä

Kulmuni, Katri, kesk, puheenjohtaja

Yhteiskuntaturvallisuustyöryhmä

Rydman, Wille, kok, puheenjohtaja

Pohjoismaisen kulttuurirahaston hallitus

Arhinmäki, Paavo, vas

varajäsen Östman, Peter, kd

Pohjoismaiden Investointipankin tarkastuskomitea

Pirttilahti, Arto, kesk

LIITE 2 Suomen valtuuskunta 18.6.–31.12.2019

Jäsenet

Valitut jäsenet

Alanko-Kahiluoto, Outi, vihr
Eriksson, Anders, ÅF (11.11. alkaen)
Gunell, Camilla, ÅSD (18.12. alkaen)
Heinäluoma, Eveliina, sd
Honkasalo, Veronika, vas
Ikonen, Anna-Kaisa, kok
Junnila, Vilhelm, ps
Juuso, Kaisa, ps
Järvinen, Heli, vihr
Kemetter, Sara, ÅSD (11.11. – 17.12.)
Kinnunen, Mikko, kesk
Kärnä, Mikko, kesk
Lundberg, Britt, ÅC (5.11. asti)
Nurminen, Ilmari, sd
Ovaska, Jouni, kesk
Purra, Riikka, ps
Ranne, Lulu, ps, varapuheenjohtaja
Rydman, Wille, kok
Staffas, Mikael, Lib (5.11. asti)
Strand, Joakim, r
Tuomioja, Erkki, sd, puheenjohtaja
Vartiainen, Juhana, kok
Viljanen, Heidi, sd

Varajäsenet

Adlercreutz, Anders, r
Aittakumpu, Pekka, kesk
Antikainen, Sanna, ps
Arhinmäki, Paavo, vas
Berg, Kim, sd
Filatov, Tarja, sd
Holmberg-Jansson, Annette, MSÅ (11.11. - 17.12.)
Holmström, Simon, HI (11.11. alkaen)
Jonsson, Axel, ÅF (5.11. asti)
Juvonen, Arja, ps
Kemppi, Hilikka, kesk
Koskela, Jari, ps
Kvarnström, Johan, sd
Petelius, Pirkka-Pekka, vihr
Pitko, Jenni, vihr
Sarkkinen, Hanna, vas
Satonen, Arto, kok
Sirén, Saara-Sofia, kok
Wallinheimo, Sinuhe, kok

Valve, Wille, MSÅ (18.12. alkaen)
Werning, Paula, sd
Vestman, Heikki, kok
Wikström, Tony, ÅSD (5.11. asti)

Valtuuskunnan työvaliokunta

Tuomioja, Erkki, sd, puheenjohtaja
Ranne, Lulu, ps, varapuheenjohtaja
Alanko-Kahiluoto, Outi, vihr
Eriksson, Anders, ÅF (11.11. alkaen)
Honkasalo, Veronika, vas
Ovaska, Jouni, kesk
Rydman, Wille, kok
Staffas, Mikael, Lib (5.11. asti)
Strand, Joakim, r

Jäsenyydet puheenjohtajistossa, valiokunnissa, komiteoissa ja työryhmissä

Puheenjohtajisto

Junnila, Vilhelm, ps (29.10. asti)
Lundberg, Britt, ÅC (5.11. asti)
Rydman, Wille, kok
Tuomioja, Erkki, sd

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta

Gunell, Camilla, ÅSD (18.12. alkaen)
Honkasalo, Veronika, vas
Junnila, Vilhelm, ps (29.10. alkaen)
Kemetter, Sara, ÅSD (11.11. – 17.12.)
Kinnunen, Mikko, kesk
Ovaska, Jouni, kesk
Purra, Riikka, ps, varapuheenjohtaja (29.10. - 31.12.)
Viljanen, Heidi, sd

Kestävä Pohjola -valiokunta

Ikonen, Anna-Kaisa, kok
Kärnä, Mikko, kesk

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta

Eriksson, Anders, ÅF (fr.o.m. 11.11)
Heinäluoma, Eveliina, sd
Järvinen, Heli, vihr (2.9. asti)
Ranne, Lulu, ps
Staffas, Mikael, Lib (5.11. asti)
Strand, Joakim, r
Vartiainen, Juhana, kok

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta

Alanko-Kahiluoto, Outi, vihr, varapuheenjohtaja

Juuso, Kaisa, ps
Järvinen, Heli, vihr (2.9. alkaen)
Nurminen, Ilmari, sd

Tarkastuskomitea

Honkasalo, Veronika, vas
varajäsen Arhinmäki, Paavo, vas

Rajaestetyöryhmä

Ranne, Lulu, ps (25.9. alkaen)

Yhteiskuntaturvallisuustyöryhmä

Rydman, Wille, kok, puheenjohtaja

Pohjoismaisen kulttuurirahaston hallitus

Arhinmäki, Paavo, vas
varajäsen Östman, Peter, r (25.9. asti)
varajäsen Viljanen, Heidi, sd (25.9. alkaen)

Pohjoismaiden Investointipankin tarkastuskomitea

Rydman, Wille, kok (25.9. alkaen)

LIITE 3 Pohjoismaiden neuvoston esitykset, suositukset ja sisäiset päätökset 2019

Suositus 1/2019: Pohjoismaisen elokuvakomission rahoittaminen (A 1751/tillväxt)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se tarkastelee, kuinka voidaan oikeudenmukaisin ehdoin ja yhteistyössä alan kanssa houkutella lisää kansainvälisiä elokuvatuotantoja Pohjoismaihin, esimerkiksi perustamalla Pohjoismainen elokuvakomissio.

Suositus 2/2019: Spil Nordisk -hankkeen lanseeraaminen (A 1777/kultur)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se toteuttaa strategisen panostuksen, jonka tavoitteena on edistää pohjoismaista musiikkielämää lajityyppiin katsomatta ja vahvistaa pohjoismaisen musiikin asemaa Pohjoismaiden yleisradiokanavien ohjelmatarjonnassa.

Suositus 3/2019: Yksityisoikeudellisen yhteistyön lujittaminen (A 1790/välfärd)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden hallituksille,

että ne perustavat yhteisen pohjoismaisen säädöstietokannan.

että ne ryhtyvät uudelleen tekemään pohjoismaista yksityisoikeudellista lainsäädäntöyhteistyötä ja pyrkivät sitä kautta yhdenmukaistamaan lainsäädäntöä alueilla, joille syntyy rajaesteitä.

että ne takaavat riittävästi resursseja maiden välisen lainsäädäntöyhteistyön turvaamiseen ministeriötasolla.

Suositus 4/2019: Pohjoismaiden lainsäädäntöyhteistyön jatkaminen (A 1790/välfärd)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se sisällyttää Inge Lorange Backerin raportin ”Vahvempaa pohjoismaista oikeusyhteistyötä – Haasteita ja mahdollisuuksia” sisältämät yksityisoikeudelliset ehdotukset pohjoismaiseen yhteistyöhön.

Suositus 5/2019: Pohjolan kehittäminen syrjäytymisen ehkäisyn edelläkävijäalueeksi (A 1774/välfärd)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se kohdistaa huomiota syrjäytymiseen ja Pohjolan kehittämiseen syrjäytymisen ehkäisyn edelläkävijäalueeksi arvioimalla erilaisia malleja, joiden avulla voidaan edistää ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin tehtäviä sosiaalisia investointeja.

että Árni Páll Árnasonin strategisen selvityksen ehdotuksia sosiaalialan yhteistyöstä käytetään huono-osaisten lasten ja nuorten, huono-osaisten aikuisten, maahanmuuttajien, ikääntyneiden ja vammaisten syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseen.

Suositus 6/2019: Yhteispohjoismainen komitea kliinisten tutkimusten eettistä hyväksyntää varten (A 1791/kultur)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se edistää aktiivisesti yhteispohjoismaisen komitean perustamista kliinisten tutkimusten eettistä hyväksyntää varten.

Suositus 7/2019: Yhteispohjoismainen komitea kliinisten tutkimusten eettistä hyväksyntää varten (A 1791/kultur)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden hallituksille,

että ne edistävät yhteispohjoismaisen komitean perustamista kliinisen tutkimuksen eettistä hyväksyntää varten.

Suositus 8/2019: Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2020 budjetti (B 328/pres/C2/2019)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että ministerineuvoston budjetissa otetaan paremmin huomioon visio Pohjolasta maailman kestävimänä alueena 10 vuodessa.

että jatkossakin priorisoidaan pohjoismaisia toimia antibioottiresistenssin yleistymistä vastaan.

että pohjoismaista yksityisoikeudellista yhteistyötä priorisoidaan, vrt. Lorange Backerin raportti.

että varataan 200 000 Tanskan kruunua pohjoismaiseen yhteistyöhön rakentamismääräysten yhtenäistämiseksi ja yksinkertaistamiseksi sekä kestävän rakentamisen edistämiseksi.

että Norden i skolan -oppimisalustan rahoittamiseen korvamerkitään 1 miljoona Tanskan kruunua yhteistyöministereiden budjettikohdasta FNF (Norden-yhdistysten liitto) ja 300 000 Tanskan kruunua MR-U:n budjetista. Tämän lisäksi todetaan, että Pohjoismaiden ministerineuvoston myöntämän organisaatiotuen lisäksi FNF:n odotetaan oman budjettiennusteensa mukaisesti varaavan samaan tarkoitukseen 200 000 Tanskan kruunua. Näin ollen Norden i skolanille kohdennetaan 1,5 miljoonaa Tanskan kruunua.

Suositus 9/2019: Yhteistyöelinten pohjoismainen rahoitus (B 327/kultur)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se toteuttaa ministerineuvoston ehdotuksen yhteistyöelinten pohjoismaisesta rahoituksesta ottaen huomioon valiokunnan antamat kommentit kohdassa valiokunnan näkemykset.

Suositus 10/2019: Koulutus- ja tutkimusalan yhteistyöohjelma 2019 – 2023 (B 329/kultur)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se toteuttaa ministerineuvoston ehdotuksen koulutus- ja tutkimusalan yhteistyöohjelmaksi 2019 – 2023.

Suositus 11/2019: Pohjoismainen ulkoilun toimintasuunnitelma (A 1795/kultur)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se laatii pohjoismaisen ulkoilun toimintasuunnitelman mietinnössä esitettyjen seitsemän kohdan pohjalta.

että se järjestää tutkimusta seuraavista kysymyksistä: pohjoismaisen ulkoilun ja luonnossa liikkumisen suhde kansanterveyteen, eli kuinka lapset, nuoret ja aikuiset saadaan osallistumaan toimintaan? Miksi kaikki eivät halua ulkoilla tai liikkua luonnossa – onko sille esteitä? Entä miten luonnossa voidaan harrastaa enemmän liikuntaa kuormittamatta sitä?

että se harkitsee pohjoismaisen ulkoiluvuoden järjestämistä lähivuosina. Ulkoiluvuoden aikana luonnossa liikkumista tuotaisiin Pohjoismaissa esille erilaisissa tapahtumissa ja seminaareissa ja kansalaisille tarjottaisiin aikaisempaa enemmän erilaisia kansanterveyttä parantavia ulkoiluaktiviteetteja.

Suositus 12/2019: Yhteispohjoismainen osteopaattien auktorisointijärjestelmä (A 1808/kultur)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Norjan ja Ruotsin hallituksille,

että ne edistävät sitä, että osteopaatin ammatista tehdään säännelty ammatti Norjassa ja Ruotsissa.

Suositus 13/2019: Kansanopisto-opiskelijoiden liikkuvuuden ja pohjoismaisen kansanopistoyhteistyön edellytysten parantaminen (A 1809/kultur)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se avaa Pohjoismaiden kansanopisto-opiskelijoille mahdollisuuden hakea henkilökohtaista tukea Nordplus Vuxen -ohjelmasta kattamaan lisäkustannuksia, joita kansanopiston kurssikokonaisuuden käyminen toisessa Pohjoismaassa aiheuttaa.

että se perustaa pohjoismaisten kansanopistojen tiedotustyötä varten Nordplusiin tukiohjelman, jossa kerrotaan opiskelijoiden mahdollisuudesta opiskella toisen Pohjoismaan kansanopistossa.

että se perustaa Nordplusiin tukiohjelman, jonka avulla kansanopistot voivat vahvistaa pohjoismaista profiiliaan.

Suositus 14/2019: Opintotukisääntöjen muuttaminen (A 1809/kultur)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Ruotsin hallitukselle,

että se valtuuttaa Ruotsin opintotukiasian keskuslautakunnan muuttamaan sääntöjä siten, että ruotsalaiset opiskelijat voivat hakea opintotukea Norjan ja Tanskan kansanopistoissa suoritettaviin opintoihin.

Suositus 15/2019: Pohjoismainen yhteistyö kunniasorron ennaltaehkäisyssä (A 1803/välfärd)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden hallituksille,

että ne syventävät tutkimusalalla sekä oikeuslaitosten ja viranomaisten kesken tehtävää pohjoismaista yhteistyötä kunniasorron ennaltaehkäisemiseksi.

että ne selvittävät, millaisia ennaltaehkäiseviä toimia Pohjoismaissa on tehty kunniaaväkivallan ja kunniasorron torjumiseksi niiden eri ilmenemismuodoissa, joita ovat esimerkiksi lapsiavioliitot, pakkoavioliitot ja sukuelinten silpominen, olipa sitten kyseessä lapset, nuoret tai huoltajat.

että ne kartoittavat sitä, miten Pohjoismaissa on eri tasoilla tehty työtä erityisesti lapsiavioliittojen estämiseksi.

että ne kartoittavat sitä, millaista työtä Pohjoismaissa on tehty tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen estämiseksi sekä mitä toimenpiteitä on tehty silpomisen uhriksi joutuneiden henkilöiden hoitamiseksi ja tukemiseksi.

että ne vaihtavat kokemuksia oikeuslaitosten työstä, jossa on selvitetty erityisesti lapsi- ja pakko-avioliittoihin että sukuelinten silpomiseen liittyviä kunniarikoksia.

että ne selvittävät Pohjoismaiden toimia erilaisten ympäristöjen seksuaalivähemmistön suhteen, kun kunnianormit omalta osaltaan ovat määrääviä ja vaikuttavat yksittäisten ihmisten mahdollisuuksiin valita haluamansa elämäkumppani.

Suositus 16/2019: Sähköiset reseptit Pohjoismaissa (A 1798/välfärd)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että sähköisten reseptien tulee olla kansalaisten käytettävissä kaikkialla Pohjoismaissa.

että pohjoismaisten sähköisten reseptien tulee olla käytettävissä kaikkialla EU:n alueella.

että sihteeristölle annetaan tehtäväksi laatia mietintö, josta käy ilmi valiokunnan arvostavan sitä, että hanke Lösningar för vård och omsorg på distans inklusive e-recept (VOPD) (etähoito ja -hoiva sekä sähköiset reseptit) on käynnissä.

Suositus 17/2019: Ilmastoölykäs rakentaminen Pohjoismaissa (A 1781/hållbart)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se kehittää yhteispohjoismaisen digitaalisen järjestelmän, joka mahdollistaa Pohjoismaiden rakennus- ja purkujätteen paremman kartoituksen ja seurannan.

että se kehittää kannustimia, joiden avulla palkitaan resurssitehokasta rakentamista ja rakennusten kunnostamista, edistetään puun kestäväää käyttöä rakennusmateriaalina ja kannustetaan rakennusteollisuuden parempaan hiilidioksidipäästöjen itsesääteelyyn.

että se syventää kestäväen suunnittelun ja rakentamisen pohjoismaista yhteistyötä edistääkseen nollaenergiarakentamista ja parhaita käytäntöjä alan resurssitehokkuuden lisäämiseksi, jotta alan kilpailukyky parantuisi. Työssä tulee myös huomioida arktisten alueiden erityisolosuhteet.

että se järjestää konferenssin, johon osallistuu ministerineuvoston/hallitusten, rakennusteollisuuden ja ammattijärjestöjen edustajia ja jonka tavoitteena on osapuolten välisen keskinäisen ymmärryksen lisääminen ja tiedonvaihdon vahvistaminen.

Suositus 18/2019: Pohjoismaisten ympäristörahoitusinstrumenttien vahvistaminen (A 1783/hållbart)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se toteuttaa Ruotsin puheenjohtajakaudella 2018 luvatus selvityksen pohjoismaisen ympäristörahoituksen rakenteesta, jonka perustana ovat NIB, NEFCO ja NDF.

että se järjestää yksityisille ja julkisille ilmastosisjoittajille kohtaamispaikkoja, joissa ne voivat edistää kumppanuuksia ja neuvotella ilmastoinvestointien yhteisistä standardeista, sekä selvittää tiedontarvetta ympäristömyötäisistä investointimahdollisuuksista investointien ympäristö- ja ilmastovaikutusten näkyvöittämiseksi.

Suositus 19/2019: Kestävä tuotanto ja kulutus (A 1794/hållbart)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se selvittää, onko mahdollista laajentaa Joutsenmerkin tuoteryhmiä ja löytää tuotteita, jotka kannattaisi ottaa mukaan Joutsenmerkin tuoteryhmiin kiertotalouden ja kestävien ratkaisujen edistämiseksi, ja että se pyrkii saamaan nämä tuotteet Joutsenmerkinnän piiriin.

Suositus 20/2019: Pohjoismaiden johtoasema kestävän vesiviljelyn ja meritalouden alalla (A 1772/tillväxt)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se edistää yhtenäisten ohjausasiakirjojen ja kansallisten lainsäädäntöjen laatimista, jotta samalla maantieteellisellä alueella olisi helpompi palvella samanaikaisesti monen eri elinkeinon tarpeita ja yhteiskunnan etuja yli maiden rajojen.

että se tekee aloitteen vuoropuhelusta Pohjoismaiden kanssa tavoitteena kehittää yhteinen hallintojärjestelmä ja yhteinen ympäristöstandardi koko vesiviljelyn arvoketjulle, jotta vesiviljelyä kehittämällä elinkeino pystyisi tuottamaan ruokaa ja taloudellista arvoa YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisella ajanjäljellä.

että se selvittää mahdollisuuksia kehittää yhteinen meritalousstrategia, johon sisältyisivät kysymyksen kannalta keskeisimmät elinkeinot ja yleiset edut.

että puheenjohtajamaa varmistaa suunnitelmien ja toimien parhaan mahdollisen koordinoinnin Pohjoismaiden välillä voimassa olevien EU-direktiivien mukaisesti.

Suositus 21/2019: Rinnakkaisten alojen ammattikoulutusten ja ammattipätevyyden vastavuoroinen tunnustaminen (A 1742/tillväxt)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se tekee sopimuksen korkea-asteen tutkintojen automaattisesta vastavuoroisesta tunnustamisesta noudattaen samoja periaatteita kuin Baltian ministerineuvoston ja Benelux-liiton vastaavanlaisissa sopimuksissa.

että Pohjoismaiden ministerineuvosto käynnistää vuoropuhelun Baltian ministerineuvoston ja Benelux-liiton kanssa siitä, voitaisiinko Pohjoismaiden, Benelux-maiden ja Baltian maiden kesken solmia sopimus korkea-asteen tutkintojen automaattisesta tunnustamisesta.

että Pohjoismaiden ministerineuvosto selvittää, onko mahdollista kehittää myös säännellyissä ammateissa edellytetyn ammattipätevyyden vastavuoroista tunnustamista varten järjestelmä, jollaisen Baltian ministerineuvosto ja Benelux-liitto ovat jo luoneet.

että Pohjoismaiden ministerineuvosto kehittää välineitä, joiden avulla käynnistetään yhteistyössä pohjoismaisten toimialajärjestöjen kanssa prosessi myös toimialojen omaan sääntelyyn perustuvien ammattipätevyysien tunnustamiseksi.

Suositus 22/2019: Vuosittain laadittava pohjoismaisen integraation barometri (A 1754/tillväxt)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se osana pyrkimystään tehdä Pohjolasta maailman integroitunein alue perustaa ”barometrin”, joka indeksin ja erilaisten mitattavissa olevien kriteerien perusteella antaa kuvan siitä, mihin suuntaan Pohjolan integraatio kulloinkin on kehittymässä.

Suositus 23/2019: Arktinen matkailuyhteistyö (A 1778/tillväxt)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se käynnistää erityisen pohjoismaisen arktisen matkailuyhteistyön.

että se tukee tiedonvaihtoa kestävästä matkailusta Arktiksella.

että se tekee selvityksiä arktisen matkailun parhaista käytännöistä.

Suositus 24/2019: Hallitustyön vahvistaminen monimuotoisuuden avulla (A 1804/tillväxt)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden hallituksille,

että ne kartoittavat elinkeinoelämän hallitusten monimuotoisuuteen kytkeytyvän kilpailukyyn ja kasvun tilanteen kussakin maassa. Tietoa tarvitaan, jotta saadaan kiistaton yhteinen näkemys. Tiedon avulla saadaan myös yhteinen kuva nykytilanteesta.

että ne osoittavat, kuinka hallitusten monimuotoisuus vahvistaa yritysten kannattavuutta, kasvua ja vetovoimaa.

että ne järjestävät seminaarin tai konferenssin, jossa vaihdetaan tietoa tuloksetkaista tavoista tuottaa voittoa edistämällä elinkeinoelämän (hallitusten) monimuotoisuutta sekä tukemalla ja kannustamalla naisten ja eri kulttuuritaustoista tulevien henkilöiden yrittäjyyttä.

Suositus 25/2019: Lentoliikenteen päästöjen vähentäminen (A 1802/tillväxt)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se laatii yhteispohjoismaisen strategian lentoliikenteen päästöjen vähentämiseksi.

Sisäinen päätös 1/2019: Pohjoismaiden neuvoston yhteiskuntaturvallisuusstrategia (A 1824/pres)

Puheenjohtajisto ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto päättää,

että se hyväksyy Pohjoismaiden neuvoston yhteiskuntaturvallisuusstrategian.

Sisäinen päätös 2/2019: Työjärjestyksen pykälien 44, 65 ja 83 muuttaminen (A 1811/pres)

Puheenjohtajisto ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto päättää,

että Pohjoismaiden neuvoston työjärjestyksen pykälä 44, 65 ja 83 muutetaan 1. tammikuuta 2020 lähtien seuraavasti:

§ 44 Nimeäminen ja kokoonpano

Yleiskokous valitsee tarkastuskomitean puheenjohtajan, varapuheenjohtajan sekä viisi muuta jäsentä ja näille henkilökohtaiset sijaiset kustakin viidestä maasta. Kukaan heistä ei saa olla nyt tai olla ollut edellisen kalenterivuoden aikana puheenjohtajiston tai Pohjoismaisen kulttuurirahaston hallituksen jäsen tai varajäsen. Jokaisen maan on oltava edustettuna.

Tässä sovelletaan §:n 23 ja §:n 30 määräyksiä. Ylimääräisen kokouksen pitämisestä päättää puheenjohtaja, ja ylimääräinen kokous on kutsuttava koolle, mikäli kolme jäsentä vaatii sitä.

Sekä puheenjohtajan että varapuheenjohtajan ollessa estynyt valiokunta nimeää kokoukselle puheenjohtajan.

§ 65 Nimeäminen

Puolueyhymät ja puolueyhymiin kuulumattomat jäsenet saavat vaalikomitean asettaman määräajan sisällä nimetä ehdokkaat yleiskokouksen toimittamiin vaaleihin.

Valtuuskunnat nimeävät kuitenkin ehdokkaat Pohjoismaiden neuvoston presidentiksi ja varapresidentiksi ja tarkastuskomitean viisi varsinaista jäsentä sekä heidän henkilökohtaiset varajäsenensä.

Valtuuskunnat nimeävät myös Pohjoismaiden investointipankin tarkastuskomitean ja Pohjoismaisen kulttuurirahaston hallituksen jäsenet.

Nimeämisessä on pyrittävä sekä maiden että sukupuolten väliseen tasapainoon ja siinä on mahdollisuuksien mukaan huomioitava myös kansalliset valiokuntajäsenyydet.

§ 83 Tilinpäätös

Puolueyhymien ja puolueyhmään kuulumattomien jäsenten, jotka ovat saaneet tukea §:n 81 tai §:n 82 nojalla, tulee jättää 15. toukokuuta mennessä edellisvuotta koskeva tilinpäätös. Tarkastuskomitea tarkastaa tilinpäätöksen ensimmäisessä toukokuun 15. päivän jälkeen pitämässään kokouksessa. Yleiskokous voi päättää tilinpäätöstä koskevista lisäsäännöistä.

LIITE 4 Pohjoismaiden neuvoston palkinnot 2019

Pohjoismaiden neuvosto jakaa vuosittain viisi palkintoa: kirjallisuuspalkinnon, lasten- ja nuortenkirjallisuuspalkinnon, elokuvapalkinnon, musiikkipalkinnon sekä ympäristöpalkinnon. Pohjoismaiden neuvoston palkintojen tarkoituksena on tehdä tunnetuksi maiden tiivistä kulttuuriyhteistyötä. Kulttuuripalkinnoilla pyritään lisäämään kiinnostusta Pohjoismaiden kirjallisuuteen, kieliin, musiikkiin ja elokuvaan. Ympäristöpalkinto taas on tunnustus merkittävästä panostuksesta Pohjoismaiden kestävään kehitykseen. Palkinnot ovat suuruudeltaan 350 000 Tanskan kruunua eli noin 47 000 euroa.

Pohjoismaiden neuvoston palkinnot ovat Pohjolan arvostetuimpia, ja niillä on myös vahva kansainvälinen asema. Palkinnot jaetaan vuosittain neuvoston täysistunnon yhteydessä. Kertomusvuonna voittajat julkistettiin ja palkinnot jaettiin 29. lokakuuta pidetyssä juhlallisessa tilaisuudessa Tukholman Konserttitalossa. Palkintojen jakajina olivat Ruotsin pääministeri Stefan Löfven, ympäristöaktivisti Noura Berrouba, kirjailija Johannes Anyuru, näyttelijä Lene Cecilia Sparrok sekä kapellimestari ja aiempi palkinnonsaaja Susanna Mälkki.

Tanskalaiskirjailija Jonas Eikan novellikokoelma Efter Solen (Auringon jälkeen, suomentamaton) sai Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2019 kirjallisuuspalkinnon. Palkittava teos muistuttaa osuvasti siitä, että kirjallisuudesta on paljon muuhunkin kuin vain heijastelemaan sitä, minkä jo ennestään tiedämme. Suomea edustivat Marianna Kurtto romaanilla Tristania ja Lars Sund romaanilla Där musiken började (Missä musiikki alkoi, suom. Laura Jänisniemi).

Lasten- ja nuortenkirjallisuuspalkinto annettiin vuonna 2019 norjalaiskirjailija Kristin Roskiftenille kuvakirjasta Alle sammen teller ("Kaikki laskevat" tai "Kaikilla on merkitystä", suomentamaton). Palkinnon sai teos, joka erilainen ja ainutlaatuinen genrensä edustaja. Kristin Roskifte luo Alle sammen teller -kirjan tekstistä ja kuvista kokonaisuuden, joka on ainutlaatuinen ja vertaansa vailla numero- ja vilinäkirjagenressä. Suomen ehdokkaina olivat Maria Turtšchaninoff romaanilla Breven från Maresi (Maresin voima, suom. Marja Kyrö) ja Marika Maijala kuvakirjalla Ruusun matka.

Tanskalaiselokuva Queen of Hearts sai Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2019 elokuvapalkinnon. May el-Toukhyn ohjaaman ja yhdessä Maren Louise Käehnen kanssa käsikirjoittaman elokuvan olivat tuottaneet Caroline Blanco ja René Ezra. Voittajaelokuva tarkastelee traagisen perhesalaisuuden syntyä vaihe vaiheelta. Ylimielisyyden, himon ja valheiden seuraukset kietoutuvat siinä yhteen luoden mahdolltomalta tuntuvan umpikujan. Suomen ehdokkaana oli elokuva Aurora – käsikirjoittaja ja ohjaaja Miia Tervo sekä tuottaja Max Malka.

Vuoden 2019 musiikkipalkinnon sai islantilainen esiintyvä taiteilija ja multi-instrumentalisti Gyða Valtýsdóttir. Perustelujen mukaan Gyða Valtýsdóttirin persoonallinen ääni, instrumentaalinen kekseliäisyys ja aivan omanlaisensa viehätys korostavat hänen huomattavaa ammattitaitoaan. Suomea edustivat viulisti Kreeta-Maria ja huuliharppukvartetti SVÄNG.

Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2019 ympäristöpalkinto annettiin Greta Thunbergille, mutta hän kieltäytyi palkinnosta vedoten ilmastotoimien puutteellisuuteen. Suomen kilpailuehdokkaana oli EKOenergia, joka on kansainvälinen, voittoa tavoittelematon ympäristömerkki, jonka ovat lanseeranneet Suomen luonnonsuojeluliitto ja eri maiden ympäristöjärjestöistä koostuva kansainvälinen verkosto.

LIITE 5 Pohjoismaiden neuvoston yhteiskuntaturvallisuusstrategia

LIITE 6 Pohjoismaiden neuvoston ja Baltian yleiskokouksen välinen yhteistyösopimus

Hyväksytty Pohjoismaiden neuvoston istunnossa Tukholmassa 30. lokakuuta 2019

POHJOISMAIDEN NEUVOSTON YHTEISKUNTATURVALLISUUSSTRATEGIA

Johdanto

Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen, Tanskan sekä Ahvenanmaan, Färsaarten ja Grönlannin välinen arvoyhteisö on vahva. Demokratia, oikeusvaltio, ihmisoikeudet, tasa-arvo ja kestävä kehitys ovat yhteiskuntiemme peruselementtejä.

Pohjoismaiden arvojen, kulttuurisen ja maantieteellisen läheisyyden lisäksi mailla on edessään samat yhteiskuntaturvallisuutta ja varautumista koskevat haasteet. On tärkeää korostaa, että turvallisuuteen ja varautumiseen liittyvä työ toimii Pohjoismaissa kokonaisuudessaan erittäin hyvin. Monien siihen osallistuvien panos on mittaamattoman arvokas.

Mahdollisina yhteiskuntaturvallisuuden uhkina Pohjoismaiden turvallisuusviranomaiset mainitsevat muun muassa seuraavat asiat: luonnonkatastrofit, kuten tulivuorenpurkaukset ja maanjäristykset, metsäpalot, tulvat, sään ääri-ilmiöt, pandemiat, liikenneonnettomuudet, ydinvoimalaonnettomuudet, terrori-iskut, verkkohyökkäykset, juomaveden saastuminen, öljyvahingot merellä sekä polttoaine-, sähkö- ja elintarvikehuollon ongelmat. Tällaiset uhat saattavat kohdistua vain yhteen Pohjoismaahan, mutta niiden vaikutukset voivat ulottua yli rajojen. Yhteiset tiedot, kokemukset ja varautuminen vahvistavat Pohjoismaiden valmiutta kohdata haasteet. On siis kaikin puolin syytä tehdä

pohjoismaista yhteistyötä ja auttaa naapurimaita tarvittaessa.

Demokratia, oikeusvaltio, ihmisoikeudet, keskinäinen luottamus samoin kuin luottamus yhteiskunnan instituutioihin ovat ratkaisevassa asemassa, kun rakennamme turvallista ja toimivaa yhteiskuntaa. Nämä ovat Pohjoismaiden tärkeimpiä vahvuuksia, ja olemme kaikki vastuussa siitä, että ne ovat sitä myös tulevaisuudessa.

Pohjoismaiden yhteiskuntaturvallisuutta, varautumista, suuronnettomuuksia ja kriisejä koskevan ministeriyhteistyön taustalla ovat muun muassa Haga-yhteistyö, visiota koskeva julkilausuma Vakaa Pohjola ilman rajoja ja Pohjoismainen solidaarisuusjulistus. Pohjoismaisen puolustusyhteistyön NORDEFCOn uusi visio 2025 sisältää myös monia yleiseen turvallisuuteen liittyviä kohtia. Stoltenbergin raportti on antanut ja antaa edelleen leimansa maiden yhteiskuntaturvallisuutta koskevalle yhteistyölle.

Pohjoismaiden neuvosto antaa tukensa solmituille sopimuksille ja jo nykyisin tehtävälle tärkeälle työlle, mutta on sitä mieltä, että *parannuksia vielä tarvitaan, samoin kuin kaiken sovittu järjestelmällisempää seurantaa*. Tässä asiakirjassa tuomme esiin teemoja, joilla mielestämme on erityisen suuri merkitys tulevaisuudessa. Strategia ei ole

tyhjentävä, ja Pohjoismaiden neuvosto voi tarpeen mukaan päivittää asiakirjaa.

Selkeä pohjoismainen mandaatti

Pohjoismaiden asukkaita suhtautuvat erittäin myönteisesti pohjoismaiseen yhteistyöhön. Pohjoismaiden ministerineuvoston tekemä tutkimus¹ vuodelta 2017 osoitti, että yli 90 % pitää pohjoismaista yhteistyötä tärkeänä tai erittäin tärkeänä ja lähes 60 % erittäin tärkeänä. Kaikkein tärkeimpänä pohjoismaalaiset pitävät yhteistyötä puolustus- ja turvallisuuskysymyksissä.

Pohjoismainen ulko-, puolustus- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö *ei nykyisin sisälly* Pohjoismaiden ministerineuvoston mandaattiin. Sama koskee varautumista, suuronnettomuuksia ja kriisejä koskevaa yhteistyötä. Tämä ei tarkoita, etteikö Pohjoismaiden ministerineuvosto käsittelee näitä aiheita, mutta selkeä suunnitelma ministerineuvoston osallistumisesta puuttuu. Koska turvallisuusasioissa tehtävä työ saa kansan keskuudessa laajan tuen, Pohjoismaiden neuvoston mielestä on korkea aika antaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle – pohjoismaisen ministeriyhteistyön tärkeimmälle elimelle – selkeä mandaatti tällä alueella. Siksi Pohjoismaiden neuvosto esittää,

- että Pohjoismaiden hallitukset arvioivat, mikä olisi toimivin tapa osallistaa Pohjoismaiden ministerineuvosto asiaan ja tukea pohjoismaista ulko- ja turvallisuuspoliittista yhteistyötä, johon sisältyy yhteiskuntaturvallisuuden ja varautumisen pohjoismainen yhteistyö.

Selkeä pohjoismainen rakenne ja johtajuus

Vuodesta 2009 lähtien Haga-julistusten vastuuministerit ovat kokoontuneet säännöllisesti vuosittain. Pohjoismaisten valmiusviranomaisten johtajat tapaavat myös vuosittain niin kutsutussa Pohjoismaiden pääjohtajakokouksessa. Islantia edustaa kansallinen poliisiviranomainen, Norjaa Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, Ruotsia Myndigheten för samhällsskydd och

beredskap, Suomea sisäministeriö ja Tanskaa Beredskabsstyrelsen.

Pohjoismaiden neuvoston mielestä vuosittaiset ministeri- ja virkamieskokoukset ovat hyvä asia, mutta neuvosto on huolissaan siitä, pidetäänkö kokouksia tarpeeksi usein ja onko mandaatti tarpeeksi selkeä. Yksittäiset asiantuntijat ja laitokset, joihin Pohjoismaiden neuvosto on ollut yhteydessä, huomauttavat, ettei Pohjoismaiden yhteiskuntaturvallisuustyön kaikilla alueilla ole sopimuksia tai ohjausasiakirjoja. Toiset huomauttavat, että selkeä pohjoismainen johtajuus, yhteispohjoismainen tilannekuva ja fokus puuttuvat. Joskus toimijoilla on epävarmuutta pohjoismaisen yhteistyön johtamista ja kehittämistä koskevasta mandaatistaan. Saattaa olla epäselvää, koska tarvitaan poliittisia toimia, kuten hallitusten välisiä sopimuksia, mikä saattaa estää uusien aloitteiden tekemistä.

Viitataan myös moniin pohjoismaisiin rajaesteisiin, jotka saattavat estää tehokkaan yhteiskuntaturvallisuus- ja varautumisyhteistyön. Moni tuo esiin tilannekuviin perustuvien yhteispohjoismaisten harjoitusten, koulutusten ja kurssien tarpeen. Niiden avulla voitaisiin rakentaa yhteistä kriisinhallintakulttuuria, joka auttaisi ymmärtämään paremmin toistemme viitekehyksiä ja työtapoja. Yhteistyön pullonkaloja voitaisiin myös tunnistaa ja poistaa helpommin.

Pohjoismaiden neuvoston tavoitteena on tehokas yhteispohjoismainen kriisivalmius, jonka turvin voidaan nopeasti, vailla rajaesteitä tai rooleja ja vastuita koskevaa epätietoisuutta lähteä auttamaan naapurimaita suurten kriisien kohdatessa. Siksi Pohjoismaiden neuvosto esittää,

- että Pohjoismaiden hallitukset nimittävät puolueettoman komitean, jonka mandaattina on arvioida, kuinka pohjoismaista yhteistyötä voidaan optimoida yhteiskuntaturvallisuuden alalla.

1 <https://www.norden.org/fi/news/vahvempia-yhdessa-yhteistyö-pohjoismaalaisten-suosiossa>

- että Pohjoismaiden hallitukset arvioivat, ovatko pohjoismaista varautumisyhteistyötä koskevat suuntaviivat tarpeeksi selkeät ja missä mahdollisesti olisi selkeyttämisen varaa.
- että Pohjoismaiden hallitukset laativat/ päivittävät yhteisiä resursseja ja niiden mobilisointimahdollisuuksia koskevan katsauksen sekä yhteispohjoismaisen riskianalyysin ja varautumissuunnitelman.
- että Pohjoismaiden hallitukset laativat mahdollisimman pian konkreettisen suunnitelman siitä, kuinka tunnistetaan ja poistetaan pohjoismaista yhteiskuntaturvallisuuden ja kriisivalmiuden yhteistyötä haittaavat rajaesteet.
- että Pohjoismaiden hallitukset laativat systemaattisen ohjelman yhteispohjoismaisille kriisivalmiusharjoituksille ja takaavat niille riittävät resurssit.

Yhteiskuntaturvallisuutta koskevista asiakirjoista ja raporteista² käy ilmi, että Suomi, Ruotsi ja Norja ovat aloittaneet yhteistyön monilla aloilla, mutta Tanska (Färsaarten ja Grönlannin itsehallintoalueet mukaan lukien) ja Islanti eivät ole yhteistyössä mukana. Pohjoismaiden neuvoston mielestä on tärkeää varmistaa, että tälle on perustellut syyt, eikä sattumanvaraisuudelle jää tilaa. Siksi Pohjoismaiden neuvosto esittää,

- että Pohjoismaiden hallitukset arvioivat, onko "pohjoismaista hyötyä" ja pohjoismaisia yhteistyömahdollisuuksia tutkittu tarpeeksi.

Rauhanrakentaminen ja konfliktien ennaltaehkäisy

Pohjoismaiden neuvosto katsoo, että rauhanrakentaminen ja konfliktien ennaltaehkäisy ovat yhteiskuntaturvallisuuden kannalta keskeisiä sekä Pohjossa että globaalisti. Siksi Pohjoismaiden neuvosto esittää,

- että Pohjoismaiden hallitukset vahvistavat pohjoismaista yhteistyötä rauhanrakentamisessa ja konfliktien ennaltaehkäisyssä.
- että Pohjoismaiden hallitukset ja Pohjoismaiden neuvosto arvioivat huhtikuussa 2019 laaditun raportin New Nordic Peace mahdollista seurantaan.

Kyberturvallisuus

Kyberuhat ovat jatkuvasti kasvava yhteiskuntaturvallisuuteen kohdistuva ongelma, ja Pohjoismaiden on syytä yhdistää voimansa, jotta ne voivat vastata näihin uusiin haasteisiin. Vahvistetulla pohjoismaisella kansainvälisellä yhteistyöllä on myös suuri merkitys. Siksi Pohjoismaiden neuvosto esittää,

- että Pohjoismaiden hallitukset syventävät Pohjoismaiden ja Baltian maiden välistä kyberpuolustusyhteistyötä.
- että tietoa kyberuhkien arvioinnista jaetaan jatkuvasti Pohjoismaiden ja Baltian maiden välillä.
- että EU:ssa ja NATOssa jäsenenä olevat Pohjoismaat mahdollisuuksien mukaan huolehtivat siitä, että näiden organisaatioiden ulkopuolella olevilla Pohjoismailla on mahdollisuus olla mukana niiden kyberturvallisuusyhteistyössä.
- että kyberturvallisuus on keskeinen osa yhteispohjoismaista transatlanttista vuoropuhelua turvallisuuspolitiikasta.

Kokonaisturvallisuus ja poliisiyhteistyö

Kokonaisturvallisuuden³ on tarkoitus varmistaa tehokas ja koordinoitu yhteiskunnan yhteisten resurssien käyttö kriisien, katastrofien ja muiden suurten tapahtumien yhteydessä. Tarkoituksena on ylläpitää yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja sekä suojella elämää ja omaisuutta. Pohjoismaiden kunnilla, siviiliväestöllä ja elinkeinoelämällä

² Esimerkiksi raportti "Så bygger vi säkerhet i Norden", jonka on laatinut Ruotsin Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

³ Kokonaisturvallisuudella tarkoitetaan tässä yhteiskunnan kokonaisvarautumista, johon sisältyvät sotilaallinen puolustus, siviilipuolustus, poliisi ja pelastustoimi.

tulee olla kriisitietoisuutta ja selkeä käsitys siitä, kuinka ne voivat omalta osaltaan vahvistaa kokonaisturvallisuutta.

Poliisiviranomaisella on rauhan aikana päävastuu maan sisäisestä turvallisuudesta. Turvallisuustilanne on viime aikoina muuttunut Pohjoismaissa ja uhkakuvana aiempaa moniulotteisempi, mikä kuormittaa aiempaa enemmän poliisin resursseja.

Pohjoismaat ovat alue, jossa luottamus viranomaisiin on maailmassa vankinta. Tämä luottamus on osa ”pohjoismaista kultaa”, josta meidän on pidettävä huolta.

Pohjoismaiden neuvosto katsoo, että systemaattisempi pohjoismainen poliisiyhteistyö ja parempi pohjoismainen kokonaisturvallisuuden koordinointi vahvistavat yhteiskuntaturvallisuutta ja kansalaisten turvallisuudentunnetta. Siksi Pohjoismaiden neuvosto esittää,

- että Pohjoismaiden hallitukset kehittävät ja mukauttavat pohjoismaista poliisiyhteistyötä, jotta voidaan ratkaista resurssipulaan ja uusiin uhkiin liittyvät ongelmat.
- että Pohjoismaiden hallitukset vahvistavat pohjoismaista poliisiyhteistyötä kyberrikollisuudessa ja rikosteknisessä tutkimuksessa.
- että Pohjoismaiden hallitukset arvioivat, onko Pohjoismaiden poliisin ja puolustusvoimien työssä sellaisia alueita, joilla laajempi yhteistyö ja koordinointi olisivat tarpeen mahdollisiin uhkiin vastaamiseksi.
- että Pohjoismaiden hallitukset lisäävät hyber- ja kyberuhkien vastaisen työn parhaiden käytäntöjen vaihtamista ja arvioivat, onko puolustusvoimien ja valmiusviranomaisten syytä joillakin alueilla vielä kehittää ja yhtenäistää toimiaan uhkien torjumiseksi.
- että Pohjoismaiden hallitukset vaihtaisivat enemmän tietoa parhaista käytännöistä

elinkeinoelämän, kuntien ja siviiliväestön osallistamiseksi kriisivalmiustyöhön.

Metsäpalot ja palokuolemat

Ilmastomuutos on yksi aikamme suurimmista haasteista, jolla saattaa myös olla kohtalokkaita seuraukset yhteiskuntaturvallisuudelle. Ilmastotutkijoiden mukaan odotettavissa on yhä kuumempia kesiä ja äärimmäistä kuivuutta, mikä lisää metsäpalojen vaaraa. Naapurimaasta saatu apu saattaa olla ratkaiseva kriisintorjunnassa, kuten näimme Ruotsissa ja Norjassa raivonneiden metsäpalojen aikana kesällä 2018.

Pohjoismaat ennaltaehkäisevät nykyisellään vakavia tulipaloja ja niihin liittyviä palokuolemia hyvin pitkälti omin voimin. Tavoitetaso, menetelmät ja työhön käytettävät resurssit vaihtelevat hyvin paljon maasta toiseen, ja tulipalojen syissä ja palokuolemien määrässä 1 000 asukasta kohti on suuria eroja Pohjoismaiden välillä. Voimme siten olettaa, että Pohjoismaat hyötyvät huomattavasti palontorjuntaa koskevan yhteistyön lisäämisestä ja kokemustenvaihdosta. Siksi Pohjoismaiden neuvosto esittää,

- että Pohjoismaiden hallitukset arvioivat mahdollisuuksia perustaa yhteispohjoismainen palontorjuntalennosto.
- että Pohjoismaiden hallitukset laativat yhteispohjoismaisen palontorjuntastrategian.

Elintarvike- ja energiahuolto

Vuonna 2017 julkaistiin raportti Pohjoismainen energiyhteistyö: vahva tänään – vahvempi huomenna. Raportti antaa hyvän käsityksen siitä, kuinka tärkeää on vahvistaa pohjoismaista energiyhteistyötä. Raportissa ei kuitenkaan käsitellä huoltovarmuutta, joka on keskeisessä asemassa, kun kehitetään tulevaisuuden energiaratkaisuja. Pohjoismaiden neuvosto katsoo, että yhteiskuntarakenne ja tiedot ovat jossain määrin puutteellisia tällä alueella. Pohjoismaiden neuvosto katsoo myös, että tärkeiden elintarvikkeiden huoltovarmuutta

voidaan vahvistaa lisäämällä pohjoismaista yhteistyötä. Siksi Pohjoismaiden neuvosto esittää,

- että Pohjoismaiden hallitukset laativat analyysin siitä, kuinka pohjoismaisella energiayhteistyöllä voidaan vahvistaa huoltovarmuutta.
- että Pohjoismaiden hallitukset tekevät vaikutusarviointin Pohjoismaiden elintarvikehuollosta vakavien kriisien yhteydessä.

Terveysalan yhteistyö

Valmiusyhteistyö sairaanhoidon ja lääkeshoidon alalla ei ole uutta Pohjoismaissa. Pohjoismainen terveydenhuollon valmiussopimus vastavuoroisesta avusta katastrofien ja kriisien yhteydessä tuli voimaan vuonna 2003, ja terveydenhuollon pohjoismaisella valmiusryhmällä (Svalbard-ryhmällä) on erityinen seuranta koskeva mandaatti sosiaali- ja terveyspolitiikan ministerineuvostolta. Pohjoismaiden neuvosto katsoo, että yhteistyön kehittämiseksi on potentiaalia, muun muassa kun kysymys on lääkehuollosta tai ulkoisen hyökkäyksen torjunnan operatiivisesta suunnittelusta. Siksi Pohjoismaiden neuvosto esittää,

- että Pohjoismaiden hallitukset koordinoivat toimiaan tärkeiden lääkkeiden ja terveydenhuollon muun materiaalin saatavuuden varmistamiseksi.
- että Pohjoismaiden hallitukset vahvistavat terveysalan yhteistyötä varautukseen paremmin tilanteeseen, jossa yksi Pohjoismaista joutuu hyökkäyksen kohteeksi.

CBRN-yhteistyö

Koska uhkakuvat ja riskit ovat hyvin moninaisia, suurta lisäarvoa syntyy pohjoismaisen yhteistyön vahvistamisesta kemiallisten, biologisten, radioak-

tiivisten ja ydinsäteilyyn liittyvien uhkien torjunnassa. Siksi Pohjoismaiden neuvosto esittää,

- että Pohjoismaiden hallitukset tekevät mahdollisimman pian yhteispohjoismaisen kartoituksen hallussaan olevista resursseista CBRN-uhkien torjumiseksi ja siitä, kuinka ne tarvittaessa voivat nopeasti ja tehokkaasti auttaa toisiaan.

Pelastuspalvelu

NORDRED tarkoittaa pohjoismaista pelastuspalveluyhteistyötä. Pohjoismaiden neuvoston mielestä tätä tärkeää yhteistyötä tulee kehittää ja vahvistaa, samalla kun rajat ylittävän yhteistyön esteet tunnistetaan ja poistetaan. Siksi Pohjoismaiden neuvosto esittää,

- että Pohjoismaiden hallitukset laativat yhteispohjoismaisen suunnitelman pelastuspalvelun optimoimiseksi.

Hätäradioliikenne

Hätäradioliikennettä tarvitaan viestinnän varmistamiseen hätätilanteissa. Suomen (Virve), Ruotsin (Rakel) ja Norjan (Nødnett) hätäradioverkot on jo liitetty toisiinsa, mikä mahdollistaa järjestyksenvalvonnan, turvallisuuden ja terveysalan toimijoiden tehokkaan viestinnän ja yhteistyön. Tanska ja Islanti eivät toistaiseksi ole järjestelyssä mukana. Siksi Pohjoismaiden neuvosto esittää,

- että Pohjoismaiden hallitukset jatkavat työtä rajat ylittävän varman hätäradioliikenteen toteuttamiseksi koko Pohjolassa ja että Tanska ja Islanti voidaan mahdollisimman pian liittää pohjoismaiseen hätäviestintäverkkoon.

Pohjoismaiden neuvosto

Nordens Hus

Ved Stranden 18

DK-1061 Kööpenhamina

www.norden.org

**Priorities of Cooperation
between the Baltic Assembly and the Nordic Council
2020 - 2021**

Baltic and Nordic countries share common interests and values and jointly contribute to stability and prosperity of the Region. Our societies are based on deep respect for democracy, the rule of law, equality, human rights, trust in each other and democratic institutions and sustainable development. Rapid progress, common values, hard-working and civic-minded societies, commitment and effective solutions aimed at overcoming problems, have made the Baltic-Nordic Region unique in Europe.

Digital interconnectivity, security and defence, democracy, energy, transport and infrastructure, circular economy, climate change, health care and social issues, environmental protection of the Baltic Sea, research and education as well as cultural exchange are those strategically important areas where coordinated actions are needed for the region as a whole.

The Baltic and Nordic countries should aim to explore the possibilities for automatic mutual recognition of academic degrees in the same way as the Baltic countries have agreed to recognise each other's degrees.

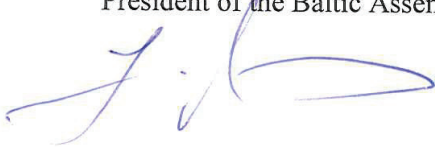
Current development and challenges require determined and pragmatic coordination of resources, effective decision-making and widely supported solutions. The Baltic Assembly and the Nordic Council will defend common interests and promote welfare and development of the whole Region. Together we will work to ensure that the governments in the Baltic-Nordic Region, the Baltic Council of Ministers and the Nordic Council of Ministers follow up on what they have committed to. Together we will work to raise awareness of the serious social consequences of corruption. The Baltic Assembly and the Nordic Council will work towards practical and future-oriented results for the people of the Region bilaterally and through relevant forums.

Through close coordination, based on mutual trust, shared values and a common vision, cooperation between the Baltic Assembly and the Nordic Council in 2020-2021 will focus on the following priority areas:

- Comprehensive foreign and security policy, including climate and energy issues, societal security and promotion of democratic values;
- Climate change mitigation and environmental protection;

- Transport and infrastructure interconnections;
- Gender and intergeneration equality;
- Sustainable and interconnected energy market;
- Digital market and interconnectivity, artificial intelligence;
- Circular economy in support for sustainable development;
- Labour and academic mobility, vocational education and training.

Jānis Vucāns
President of the Baltic Assembly

Oslo, 9 December 2019

Silja Dögg Gunnarsdóttir
President of the Nordic Council 2020

POHJOISMAIDEN NEUVOSTO

Pohjoismaiden neuvosto perustettiin vuonna 1952. Neuvostossa on yhteensä 87 valittua jäsentä Suomesta, Ruotsista, Norjasta, Tanskasta ja Islannista sekä Ahvenanmaalta, Färsaarilta ja Grönlannista. Jäsenet jakaantuvat puheenjohtajistoon ja neljään valiokuntaan. Neuvoston puheenjohtajuus kiertää maiden välillä, ja varsinainen istunto pidetään maassa, jolla puheenjohtajuus kulloinkin on. Neuvoston tekemät päätökset lähetetään Pohjoismaiden ministerineuvostolle ja Pohjoismaiden hallituksille, jotka päättävät niiden toteuttamisesta.

Puheenjohtajisto vastaa yleisistä poliittisista ja hallinnollisista kysymyksistä, budjetista, ulko-, puolustus ja turvallisuuspolitiikasta. Toimii yleiskokouksena istuntojen välillä. Johtaa neuvoston työtä, vastaa työn koordinoinnista yhteistyössä parlamenttien ja kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Osaaminen- ja kulttuuri Pohjolassa –valiokunta käsittelee asioita, jotka liittyvät kulttuuriin, tutkimukseen ja koulutukseen, peruskouluun, toiseen asteeseen, aikuiskoulutukseen ja vapaaseen sivistystyöhön. Muita aihepiirejä ovat liikunta, kielet, elokuva ja media, yleinen ja monimuotoinen taide ja kulttuuri sekä lapsi- ja nuorisokulttuuri.

Hyvinvointi Pohjolassa –valiokunta työn keskiössä on pohjoismainen hyvinvointimalli, lapset, nuoret, vammaiset ja ikäihmiset sekä päihteet ja väärinkäyttö. Valiokunta käsittelee lisäksi tasa-arvokysymyksiä, kansalaisoikeuksia, demokratiaa, ihmisoikeuksia ja rikollisuuden ehkäisyä, kotouttamista, maahanmuuttoa ja pakolaisia, alkuperäiskansojen edellytyksiä Pohjoismaissa sekä rakennus- ja asuntopolitiikkaa.

Kestävä Pohjola - valiokunta käsittelee asioita, jotka liittyvät ympäristön- ja luonnonsuojeluun ja luonnonvaroihin, sekä ilmastoasioita kuten ilmastonmuutoksen vaikutukset. Toimialaan kuuluvat lisäksi kuluttajan oikeudet, kalastushallinto, maatalous- ja elintarvikepolitiikka, ydinturvallisuus, luonnon monimuotoisuus ja kestävä kehitys.

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta käsittelee asioita, jotka liittyvät työmarkkinoihin ja työympäristöön, elinkeinoihin, kauppaan ja teollisuuteen, energiaan, rajaesteiden torjumiseen sekä liikenteeseen ja liikenneturvallisuuteen. Toimialaan kuuluvat myös talous- ja rahapolitiikka, aluepolitiikka ja tietotekniikka.

Tarkastuskomitean tehtäviin kuuluu pohjoismaisin varoin rahoitettavan toiminnan parlamentaarinen valvonta.

Vaalikomitea valmistelee istunnossa toimitettavat vaalit.

Pohjoismaiden neuvoston puoluerhyhmät

Vuodesta 1973 lähtien Pohjoismaiden neuvoston jäsenet ovat voineet muodostaa puoluerhyhmiä. Puoluerhyhmässä tulee olla vähintään neljä jäsentä, joiden tulee edustaa vähintään kahta eri Pohjoismaata. Neuvostossa on myös jäseniä, jotka eivät kuulu pohjoismaiseen puoluerhyhmään. Puheenjohtajisto päättää puoluerhyhmien rekisteröintiä koskevista säännöistä.

Pohjoismaiden neuvostossa on viisi puoluerhyhmää:

- Sosiaalidemokraattinen ryhmä
- Keskiryhmä
- Konservatiivinen ryhmä
- Pohjoismaiden vihreä vasemmisto
- Vapaa Pohjola

Pohjoismainen hyöty on keskeinen periaate pohjoismaisessa yhteistyössä, jonka lähtökohtana on:

yhteisillä ratkaisuilla saatu huomattava myönteinen vaikutus verrattuna saman hankkeen toteuttamiseen kansallisesti, ”yhdessä olemme vahvempia kuin kukin erikseen”
pohjoismaisen yhteenkuuluvuuden näkyvöittäminen ja vahvistaminen
pohjoismaisen osaamisen ja kilpailukyvyyn parantaminen
Pohjoismaiden kansainvälisten vaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen